

**T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİ VE
VELİLERİN ÇOCUK İSTİSMARINA VE İHMALİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

Elif DÖNMEZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. YAVUZ ERİŞEN

KONYA - 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başka eserlerden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Elif DÖNMEZ

Önsöz

Çocuk ana babaya yalnızca bakım ve beslenme açısından değil aynı zamanda ilgi ve sevgi bakımından da muhtaçtır. Çocuk sevgi dolu ve huzurlu bir aile ortamında kurduğu temellerle davranışlarını, sosyal ilişkilerini ve topluma uyumunu geliştirmektedir. Ailelerin çocuklarına gösterdikleri tutum ve davranışları, çocuklarıyla karşılıklı iletişimlerini kimi zaman bilerek ya da bilmeyerek, bio-psiko-sosyal gelişimlerini engelleyecek veya duraklatacak davranışlar gösterebilmekte hatta bu davranışlar şiddet olarak da görülebilmektedir (Kars, 1994:1).

Günümüzde de varlığını sürdüren çocuk istismarı konusu ile ilgili yapılan tüm eğitim çalışmaları ve hukuki düzenlemelere rağmen, toplum tarafından istismar olayı saklanmakta, çocuğun eğitimi ve terbiyesi için gerekli olduğu görüşü savunulmaktadır. Oysa ki aile içinde veya aile dışında yapılan istismar ve ihmal olguları çocuğun gelişimde derin izler bırakmaktadır. Konunun önemi, bu konu üzerine yapılan araştırma sayısının sınırlılığı, araştırmacının konuyu ele alıp araştırmasına neden olmuştur.

Bu çalışmanın yürütülmesinde,

Öncelikle büyük bir özveri ile çalışmanın tüm aşamalarında yardımcı olan ve emeğini ve bilgisi benden esirgemeyen çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Yavuz ERİŞEN' e teşekkürü bir borç bilirim.

Anketlerin hazırlanması ve istatistik işlemlerde yardım ve bilgisini esirgemeyen hocalarım Yrd. Doç. Dr. Nadir ÇELİKÖZ' ile Yrd. Doç. Dr. Nurcan KOÇAK ' a,

Çalışmamda hukuki bilgilerini benimle paylaşan Avukat Fehmi ÖCAL' a, tüm araştırma ve anket uygulamalarına katkı sağlayan ağabeyim Tarık DÖNMEZ'e çeviriler de yardımcı olan Saim AKMAN'a, iş arkadaşlarıma, eski eşime ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
Tez Kabul Formu	ii
Bilimsel Etik Sayfası	iii
Önsöz / Teşekkür.....	iv
Tablolar listesi.....	ix
Özet	xi
Summary.....	xiii
Giriş	1
BİRİNCİ BÖLÜM - İlgili Yayın ve Araştırmalar	6
1.1 Çocuk İstismarı Kavramı.....	6
1.2 Tarihsel Süreçte Çocuk İstismarı	8
1.3 Aile İçi Çocuk İstismarı	9
1.4. Çocuk İstismarının Sebepleri	11
1.4.1. Anne- Babayla İlgili Sebepler	11
1.4.2. Çocuğun ve Bütün Ailenin İçinde Yer Aldığı Çevreyle İlgili	
Sebepler.....	12
1.4.3. Çocuktan Kaynaklanan Sebepler	13
1.5. Çocuk İstismarının Sınıflandırılması	14
1.5.1. Fiziksel İstismar	15
1.5.1.1 Shaken Baby Syndrome	17
1.5.1.2. Münchausen By Proxy Syndrome	18
1.5.1.3. Çocuk İhmali Ve İstismarına İlişkin Fiziksel Ve Davranışsal	
Göstergeler	19
1.5.2. Cinsel İstismar	20
1.5.2.1. Cinsel İstismar Türleri	21
1.5.2.2. Aile İçi Cinsel İstismar “Ensest”	22
1.5.2.3. Cinsel İstismarda Kurban Ve Yakınlık İlişkisi	22
1.5.3. Duygusal İstismar	23
1.5.4. Ekonomik İstismar (Çocuk İşçiliği)	25
1.5.5. Çocuk İhmali	27

1.5.5.1. Fiziksel İhmal	29
1.5.5.2. Duygusal İhmal	30
1.6.Çocuk İstismarını Açıklamaya Yönelik Kuramlar	31
1.6.1.Psikiyatrik Model	31
1.6.1.1. Bireysel Psikopatoloji	31
1.6.1.2. Ebeveyn İlişkileri	32
1.6.2.Sosyolojik Model	32
1.6.2.1. Kültürel Etmenler	32
1.6.2.2. Toplumsal Sınıf	33
1.6.2.3. Toplumdan Soyutlanmışlık	33
1.6.2.4. Ailedeki Özel Durumlar	33
1.6.3.Sosyal-Durumsal Model	33
1.6.3.1. Çocuğun Yetiştirilme Ortamı	34
1.6.3.2. Çocuğa Uygulanan Cezalar	34
1.6.3.3. Tutarsız Disiplin Yöntemi	34
1.7. Çocuk İstismarının Hukuksal Boyutu	35
1.7.1. Türk Hukuk Sisteminde Çocuk İstismar ve İhmaline Yönelik Hükümler	35
1.7.2. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	37
1.8. Çocuk İstismarının Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri	39
1.9.Çocuk İstismarını Önleme Çalışmaları	43
1.10. İstismarı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	46
1.10.1 Dünyada Yapılan Araştırmalar	46
1.10.2 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	49
İKİNCİ BÖLÜM - Yöntem	55
2.1. Araştırma Modeli	55
2.2. Çalışma Evreni	55
2.3. Veri Toplama Araçları	58
2.3.1. Çocuk İstismarı Görüş Anketi	58
2.3.2. Çocuk İhmali Görüş Anketi	59
2.3.3. İstismar-İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri anketi	59

2.3.4. Demografik Bilgi Formu	59
2.4. Verilerin toplanması	60
2.5. Verilerin Analizi	61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM—Bulgular	62
3.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular	62
3.1.1. Öğretmenlerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	62
3.1.1.1. Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular	68
3.1.2. Öğretmenlerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	69
3.1.2.1. Çocuk İhmalinin Türüne İlişkin Bulgular	71
3.1.3. Öğretmenlerin İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketine İlişkin Bulgular	72
3.2. Annelerin Görüşlerine İlişkin Bulgular	73
3.2.1. Annelerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ..	73
3.2.1.1. Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular.....	78
3.2.2. Annelerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	79
3.2.2.1. Çocuk İhmalinin Türüne İlişkin Bulgular.....	81
3.2.3. Annelerin İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketine İlişkin Bulgular	82
3.3. Babaların Görüşlerine İlişkin Bulgular	83
3.3.1. Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular...	83
3.3.1.1. Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular.....	88
3.3.2. Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	89
3.3.2.1. Çocuk İhmalinin Türüne İlişkin Bulgular.....	91
3.3.3. Babaların İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketine İlişkin Bulgular.....	92
3.4. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular.....	93
3.4.1. Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Demografik Değişkenlere İlişkin Analizi	93

3.4.2. Ebeveynlerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Demografik Değişkenlere İlişkin Analizi	109
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM --Tartışma ve Yorum	133
4.1. Öğretmenlerin Annelerin ve Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	133
4.2. Öğretmenlerin Annelerin ve Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	152
4.3. Öğretmenlerin, Annelerin ve Babaların İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketinin Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	162
Sonuç ve Öneriler	201
Sonuç	201
Öneriler	203
Kaynakça	205
Ekler	206

Tablolar Listesi

Tablo-1: Türkiye’de İstismara Uğramış Çocuk Oranları.....	53
Tablo-2: Türkiye’de İstismara Uğramış Çocukların İstismar Şekilleri ve Bölgelere Göre Dağılımı.....	53
Tablo-3: Türkiye’de Okula Gönderilmeyen Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	54
Tablo-4: Uygulamaya Alınan Okullar Öğretmen ve Anne-Babalarının Dağılımı.....	55
Tablo-5: Öğretmenlerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62
Tablo-6: Öğretmenlerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	69
Tablo-7: Öğretmenlerin İstismar ve İhmal Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri.....	72
Tablo- 8: Annelerin Çocuk İstismarı Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	73
Tablo-9: Annelerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	79
Tablo- 10: Annelerin Çocuk İstismarı ve İhmalini Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri	82
Tablo-11: Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	83
Tablo-12: Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine Yönelik Frekans ve Yüzde Değerleri.....	89
Tablo-13: Babaların Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüş Önerilerinin Frekans ve Puan Ortalamaları	92
Tablo-14: Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	93
Tablo-15: Öğretmenlerin Eğitim Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	97

Tablo-16: Öğretmenlerin İş Doyumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	99
Tablo-17: Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	102
Tablo-18: Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocukların Cinsiyetleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	105
Tablo-19: Annelerin ve Babaların Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Karşılaştırılması.....	109
Tablo-20: Ebeveynlerin Ekonomik Algıları Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	111
Tablo-21: Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	114
Tablo-22: Annenin İş Durumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “ t” Testi Değerleri.....	118
Tablo-23: Babanın İş Durumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “F” Testi Değerleri.....	120
Tablo-24: Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocukların Sayıları Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri.....	123
Tablo-25: Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocukların Cinsiyetleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “F” Testi Değerleri.	127
Tablo-26: Annelerin, Babaların ve Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Karşılaştırılması.....	130
Tablo-27: İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri Tablosu.....	217

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Elif DÖNMEZ
	Numarası	064238031003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi /Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
	Tez Danışmanı	Yrd. .Doç.. Dr. Yavuz ERİŞEN
	Tezin Adı	Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenleri ve Velilerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşleri

ÖZET

Bu çalışma da Balıkesir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve sınıflarında eğitim gören okul öncesi öğrencilerin annelerinin ve babalarının çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ile istismarı ve ihmali önlemeye yönelik önerileri incelenmiştir.

Araştırma için, çocuk istismarı görüş anketi, çocuk ihmali görüş anketi ile istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketi ve demografik bilgi formu uygulanmıştır. Balıkesir il merkezinde görev yapan 93 okul öncesi eğitimi öğretmeni ve 279 anne ile 279 babaya olmak üzere toplam 651 kişiye uygulanmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, (t) testi ve varyans analizi yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere bakıldığında, öğretmenler, anne ve babaların çocuk istismarına ve ihmali konusunda bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynleri, anketler de yer alan ifadelerin çoğunluğuna, büyük oranda istismardır/ihmaldir yanıtını vermişlerdir. Ancak istismarın ve ihmalin türüne ilişkin yapılan sınıflama da, okul öncesi eğitimi öğretmenlerin ve ebeveynlerin birden fazla istismar ve ihmal türüne dahil edilebileceği beklentisi yüksek olan ifadelerde bile çoğunlukla yalnızca bir istismar/ihmal türüne yönelik yanıt verme eğiliminde oldukları görülmüştür.

Araştırmada, istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketine öğretmenlerin çoğu ifadeye yüksek oranda katılmış oldukları ve öğretmenlere yönelik (kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin ankette yer alan ifadelere katılma oranlarını etkilemediği bulunmuştur. Ancak eğitim değişkeninde 21-23. ifadelerde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketi, ebeveynlerin (ekonomik durum, eğitim durumu, annelerin ve babaların iş durumları, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) değişkenleri açısından incelendiğinde, 12-13-21-23. ifadelerde anlamlı farklılık saptanmıştır.

Araştırmanın beşinci problem cümlesi doğrultusunda, öğretmenler ve ebeveynler arasında istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinde yer alan 5-6-9-10-17-23. ifadelerde anlamlı farklılık saptanmıştır. Belirlenen ifadelere öğretmenlerin, babalara ve annelere oranla daha yüksek oranda katıldıkları söylenebilir.

Sonuç olarak “istismar ve ihmaline yönelik görüşler” anketindeki ifadeler ile “istismar ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri” anketindeki önerilere okul öncesi öğretmenlerin ve ebeveynlerin yüksek oranda katıldıkları söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Çocuk İstismarı, Çocuk İhmali, Okul Öncesi Eğitimi

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Elif DÖNMEZ
	Numarası	064238031003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi / Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
	Tez Danışmanı	Yrd. .Doç.. Dr. Yavuz ERİŞEN
	Tezin Adı	Pre-School Education Teachers and Parents Pupils About Child Abuse/Neglect With Recommendations

SUMMARY

This study analyzes the opinions of pre-school education teachers employed by the public and private kindergartens under the authority of Ministry of Education in Balıkesir Province and parents of pupils about child abuse/neglect with recommendations to prevent abuse and neglect.

Opinion poll of child abuse, child neglect opinion poll, solution poll that can be applied in preventing abuse/neglect and demographic information form are applied in this study. 93 pre-school education teachers, 279 mothers and 279 fathers, totally 651 people participate in this survey. Frequency, percentage, (t) test and ANOVA are applied in analyzing the data.

The data that are obtained in this survey show teachers and parents are aware of child abuse and neglect. In other words, pre-school education teachers and parents approved the majority of the statements about child abuse/neglect in the inquiries. However, in the classification of abuse and neglect, it is observed that pre-school education teachers and parents show tendency to say “yes” to abusive and neglecting questions even in the statements that are mostly listed as abusive and neglecting.

In the research, it is discovered that teachers agree with the most of the statements in the solution poll that can be applied in preventing abuse and neglect

and varieties (seniority, job satisfaction, number and gender of infants) tended to teachers do not influence the agreement rate to the statements in the questionnaire. On the other hand, significant diversities appear in 21-23. statements of education variety.

When the solution poll of pupil parents that can be applied in preventing abuse and neglect is analyzed in terms of parent varieties (economical situation, education, employment, number and the gender of children), significant diversities are determined in 12-13-21-23. statements of education variety.

Parallel to the fifth sentence of research, significant diversities are determined in the 5-6-9-10-17-23. statements of solution poll that can be applied in preventing abuse and neglect. It can be observed that teachers are more tended to agree with the determined statements than parents.

As a result, it can be observed that most of the parents and pre-school teachers accept the recommendations in the solution poll and opinion poll of abuse and neglect tendency.

Keyword: Child Abuse, Child Neglect. pre-school education,

GİRİŞ

Şiddet, ihmal ya da istismar davranışları toplumun her kesiminde görülse de bu durumdan en çok olumsuz etkilenen, örselenen ve gelişimlerinde önemli sorunlar ortaya çıkan kesim çocuklardır. İnsanoğlunun tarihinde yaşadığı en büyük ayıplarından biri olan çocuk istismarı konusu, günümüzde de varlığını sürdürmekte ve toplum tarafından saklanmaktadır.

Türkiye de, dayağın geleneksel bir disiplin yöntemi olarak kullanılması, fiziksel istismar olgularının çok fazla görülmesine, cinselliği konuşmayan kapalı bir toplum olması, cinsel istismarların her geçen gün artmasına neden olmaktadır. Özellikle çocukları birey olarak kabul etmemek ve onlara söz hakkı tanımamak da duygusal istismarın ve ihmalin ortaya çıkmasını hızlandırmaktadır. Bunların yanında çocuk pornosu, çocuk fuhuşu, uyuşturucu kullanımı gibi organize suç örgütlerinin çocuklara yönelik davranışları, istismarın kapsamını genişletmekte ve farklı boyutlar kazandırmaktadır (Polat, 2007a).

Toplum en küçük yapı taşı olan aile kurumu, çocuğun gelişiminde en önemli etmenlerden biridir. Türkiye’de çocukların büyük çoğunluğu, büyüme ve gelişme sürecini ailelerinin yanında geçirmektedir. Ana babaların çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar, çocuğun yetiştiği ortam, çevresindeki diğer yetişkinlerin davranışları, çocuğa sağlanan zengin çevre olanakları ve eğitim, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi açısından önemlidir.

Bazı ailelerin çocuklarına gösterdikleri tutum ve davranışları, çocuklarıyla karşılıklı iletişimlerini kimi zaman bilerek ya da bilmeyerek, bio-psiko-sosyal gelişimlerini engelleyecek veya duraklatacak davranışlar gösterebilmekte hatta bu davranışlar şiddet olarak da görülebilmektedir (Kars,1994: 1).

Aile içinde yaşanan şiddet istismar ve ihmal davranışı daha çok “aile mahremiyeti” olarak değerlendirildiğinden aile içi istismarın araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi sınırlı kalmaktadır. Üstelik toplum tarafından da

çocuğu terbiye etme düşüncesi çocuğun en güvendiğı aile ortamı içinde de görülmesi çocuk istismarı olgusunun trajedi boyutunu daha da arttırmaktadır.

Aile içinde yaşanan ensest ilişkiler, toplumsal geleneksel ve ahlaki baskılar nedeniyle bir tabu olma özelliğini korumakta ve araştırılmasını engellemektedir.

Araştırmalara göre örselenen çocukların üçte ikisi okul öncesi çağı çocuklarıdır. Çünkü bu çocuklar savunmasızdırlar, isteklerini ve dertlerini kolaylıkla dile getiremezler, ev ortamından uzaklaşmayı kolaylıkla başaramazlar, sürekli örseleyici anne ya da baba ile birlikte dirler. Yedi yaşından büyük çocuklar ise, okula başladıktan sonra, diğer yetişkinler ve öğretmenleri tarafından örselenmektedir (Bilir vd.,1991).

Çocuk istismarı kapsamında değerlendirilen dayak, cinsel şiddet, aşağılama, ekonomik sömürü gibi çocuğa zarar veren, gelişimini engelleyen bu davranışlara karşı devletin önleme ve tedavi açısından çok yetersiz kalması da yadsınamaz bir gerçektir (Polat,2007a).

Çocuk istismarı konusunda, yapılacak çalışmaların ve önleme programlarının işlerlik kazanması için öncelikle, yaşanan toplumda nelerin istismar ve ihmal olarak değerlendirildiğı konusunda algılarının ortaya çıkarılması gerekmektedir (Bilir vd.,1991 :50). Okul öncesi çocuğa sahip ailelerin ve öğretmenlerinin çocuk istismarı hakkındaki görüşlerinin, farkındalık düzeylerinin ve hangi değişkenlerin görüşleri etkilediğinin ortaya çıkarılması daha da önemlidir.

Bu araştırma ile, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin istismar ve ihmale ilişkin algılarını ortaya koyma ve olası çözüm yollarına katılma derecelerini belirleme amaçlanmıştır.

1. Problem Cümlesi

Okul öncesi eğitimi öğretmeni ve velilerin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin görüşleri ile istismarın-ihmalin önlenmesi için belirlenen çözüm önerilerine katılma dereceleri nelerdir? sorusuna cevap aramaktır.

Alt Problemler

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin ve velilerin çocuk istismarına ve ihmaline yönelik görüşlerinin ve çözüm önerilerine katılma derecelerinin incelenmesidir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır. .

1. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin, çocuk istismarı, çocuk ihmali ve istismar - ihmali önlemeye yönelik görüşleri nedir?
2. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin istismar ve ihmali önlemeye yönelik görüşleri;
 - 2.1 Mesleki kıdemlerine,
 - 2.2 Eğitim düzeylerine,
 - 2.3 İş tatminlerine,
 - 2.4 Sahip oldukları çocuk sayısına,
 - 2.5 Sahip oldukları çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerin, çocuk istismarı, çocuk ihmali ve istismar-ihmali önlemeye yönelik görüşleri nedir?
4. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynlerinin istismar ve ihmali önlemeye yönelik görüşleri;
 - 4.1. Cinsiyete (anne ve babaya),
 - 4.2. Ailenin ekonomik durumuna,
 - 4.3. Eğitim düzeylerine,
 - 4.4. Mesleklerine,
 - 4.5. Sahip oldukları çocuk sayısına,

4.6. Sahip oldukları çocukların cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

5. Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin istismar ve ihmali önlemeye yönelik görüşleri ile ebeveynlerin istismar ve ihmali önlemeye yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Balıkesir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan devlet okullarında görev yapan okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve öğrencilerinin ebeveynleri ile,
2. Bu alanda araştırmacı tarafından ulaşılan ulusal ve uluslararası literatür ile,
3. Araştırma kapsamında kullanılacak yöntem ve ölçeklerden elde edilecek bilgilerle sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, psiko motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, kişiliğin şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim sürecidir (Aral, 2002: 14).

Çocuk İstismarı: Sorumluluk, güven ve yetenek ile ilgili genel durumunda çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve değerine zarar verebilen, fiziksel ve/veya duygusal kötü davranışı, cinsel istismarı, ihmali, her türlü ticari çıkar için çocuğun kullanılmasını içeren her türlü davranışlardır (Topbaş, 2004: 85).

Çocuk İhmali: İhmal, çocuğun beslenme, barınma, giyim, sağlık, eğitim, korunma, gözetim, güven, dokunulma, kendini değerli görme, toplumsallaşma, uyarılma gibi temel gereksinimlerin onun bakımını üstlenenler tarafından karşılanmamasıdır (Çamurdan, 2007: 35).

Araştırmanın önemi

Çocuk istismarı ve ihmali, dünyada ve Türkiye’de çok sık rastlanan bir olgudur. Ancak bu konuda yapılan çalışmalar oldukça yenidir. Türkiye’de aile mahremiyeti, çocuğu terbiye etme düşüncesiyle dayanın kabul görmesi ve istismarın kültürden kültüre değişkenlik göstermesi, gibi sebeplerden dolayı çocuk istismarı ve ihmali konusundaki araştırmalar sınırlıdır.

Çocuk istismarı, çok farklı disiplinlerdeki uzmanların bir araya gelerek çalışmak zorunda oldukları bir konudur. Önlenmesinde bireysel ve toplumsal birçok birimin iş birliğini de gerekli kılmaktadır (Polat, 2007a: 7).

Yapılan araştırmalar çocuk istismarını en fazla uygulayan kişinin aile bireyleri ve öğretmenler olduğunu, istismara uğrayan çocukların büyük çoğunluğunu da okul öncesi çocuklarının oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Tan, 1991: 50). Çocuk istismarını engellemeye yönelik çabalara katkı getirmek açısından, okul öncesi öğretmenlerin ve velilerinin çocuk istismarı konusuna yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerine ilişkin görüşlerini belirlemek, önemlidir. Yapılan bu çalışma sonucunda elde edilecek bilgilerin anne-babalara, öğretmenlere, uzmanlara, yöneticilere ve bu alanda yapılacak diğer araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1. BÖLÜM

1. İlgili Yayın ve Araştırmalar

1.1 Çocuk İstismarı Kavramı

Çocuk istismarı çeşitli toplumlarda ve kültürlerde farklı şekilde algılanmakta ve tanımlanmaktadır. Çocuk istismarı ve ihmali, ana baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür (Taner ve Gökler, 2004: 82). Ebeveynlerin kasıtlı olarak çocuklarını yaralamaları onların yetişkin karşısındaki güçsüzlüklerini istismar etmeleri de konu kapsamında ele alınmaktadır (Akay, 2003).

“Çocuk istismarı ve ihmali kavramı” çocukların ana-babaları gibi, onlara bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli sorumluluk, güç ve güven ilişkisi içinde oldukları kişiler ya da yabancılar tarafından bedensel veya psikolojik sağlıklarına zarar verecek, sosyal gelişimlerini engelleyecek biçimde uygulanan tüm fiziksel duygusal ya da cinsel tutumları, ihmali ticari sömürüyü kapsar (Şahin, 2007: 5).

Kepme ve Helfer, 1962 yılında yayınladıkları “Dövülmüş Çocuk Sendromu” adlı makalede çocuk istismarı ve ihmali “ anne-babaların veya çocuktan sorumlu kişilerin giriştiği veya girişmeyi ihmal ettiği eylemler sonucunda, çocukların bazı kaza dışı hasarlar almaları” olarak tanımlamıştır (Aktaran., Kars,1994: 4).

Amerika’da Örselenen ve İhmal Edilen Çocuklar Ulusal Merkezi; çocuğun örselenmesini, çocuğa karşı fiziksel, duygusal ve cinsel zararlarla sonuçlanan ve tekrarlanan kötü davranışlar ya da çocuğun anne-baba ve diğer yetişkinler tarafından ihmali olarak tanımlamaktadır (Bilir vd., 1991: 45).

Çocuk istismarı çocuğa fiziksel zarar verme, çocuğun kötü beslenmesine yol açma, cinsel istismar çıkar için kullanma, çocuğun normal fiziksel ve zihinsel gelişimini kısıtlayıcı her türlü faaliyette bulunmayı içermektedir Anne, baba ya da bakıcının çocuğa zarar vermesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Kurtay, 2007).

Çocuk istismarı çok geniş anlamda belli bir zaman dilimi içerisinde bir yetişkin tarafından çocuğa o kültürde kabul edilemeyen bir davranışın uygulanmasıdır (Polat, 2006b: 53).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün 1999'da yayınladığı tanıma göre: "Çocuk İstismarı (Child abuse) veya çocuğa karşı kötü muamele; sorumluluk, güven ve yetenek ile ilgili genel durumunda çocuğun sağlığına, yaşamına, gelişimine ve değerine zarar verebilen, fiziksel ve/veya duygusal kötü davranışı, cinsel istismarı, ihmali, her türlü ticari çıkar için çocuğun kullanılmasını içeren her türlü davranışlardır. Çocuk istismarı, kendinden en az 6 yaş büyük bir yetişkinin, toplum veya ülkesi tarafından çocuğun sağlığını ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlarıdır (Aktaran., Topbaş, 2004: 85).

Çocuğun büyüme ve gelişmesini olumsuz yönde engelleyen çocuk istismarı iki değişkene bağlı olduğu görülmektedir. Birincisi zaman içerisinde değişiklikler göstermesidir. Bundan elli yıl önce normal kabul edilen bir davranışın bu gün istismar olarak kabul edilmesi diğeri ise, bu davranışların ülkeden ülkeye kültürler arasında farklılıklar göstermesidir (Polat,2007a). Örneğin Amerikalı ebeveynler çocuklarına tuvalet eğitimi vermeye daha erken başlarlar ve eğitim metotlarında birçok diğerkültürlerden daha serttirler. Kültürel kurallara bağlılığın gerekliliğini öğretmek için acımasız dayaklar, üreme organları kesilmesi, yemek ve uyku mahrumiyeti ve kanamalara ve kusmalara sebebiyet vermeyi içeren topluma kabul edilme törenlerini içerir (Korbin,1977b; Korbin,1977a). Güney yarım küredeki toplumlarda kültürel olarak kabul gören bu uygulamalar Türkiye'de de istismar olarak tanımlayacak uygulamalardır.

1.2 Tarihsel Süreçte Çocuk İstismarı

Toplumların geçmişlerine bakıldığında çocuklara kötü davranma, şiddet uygulama ve istismar etme konusunda oldukça zengin olduğu görülür. Farklı kültürlerde ve çağlarda, çocuğun anne babasının kölesi gibi, bir mal algılandığı ve türlü şekillerde kötüye kullanıldığı görülmektedir.

Eski Roma'da babalara çocuklarını öldürme, satma, terk etme gibi haklar kanunlarla tanınırken, Çin, Hindistan, Meksika ve Peru gibi ülkelerde bebeklerin güçlüğü denemek amacıyla nehirlere bırakılmaları sık uygulanan törelerdendir (Kocaer, 2006: 11).

Avustralya'da bazı kabilelerde nadir görülen olaylardan duyulan korku nedeniyle ikiz bebekler öldürülmüştür. Çünkü İskoçya ve Hindistan'da ikiz bebekler uğursuzluk olarak görülür ve anneleri iffetsizlikle suçlanır, iki erkekle ilişkiye girdiği kabul edilirdi. Gayrimeşru çocuklar eski Yunan'da terk edilir ve nehir suyuna atılırdı (Balaban, 1997: 9).

19.yüzyıl başlarında İngiltere'nin bazı yerlerinde bir bebeğin değeri birkaç peniden fazla değildir. Avustralya'nın bazı bölümlerinde özellikle kurak geçen yaz dönemlerinde çocuklar ebeveynleri ya da erkek kardeşleri tarafından yenilirdi. Eski kabilelerde özellikle Malech denilen Musevi kabilesinde geleneksel olarak çocuklar kurban edilirdi (Balaban, 1997: 10).

Osmanlı İmparatorluğunda da, ülkenin ve tahtın selameti için kardeş katli vacip sayılmıştır. Mitoloji tarihine bakıldığında, Oidipus'un annesiyle, Zeus'un da kız kardeşi Hera ile esnet ilişki yaşadığına dair hikâyeler çok doğal bir olay gibi anlatılmaktadır. Yunanlılar ve Romalılar kuzenler arasında cinsel ilişkiyi yasaklamışlardır. Roma imparatoru Claudius' ün yeğeni Agrippino ile evli olması amca-yeğen evliliklerini bir süre için kabul edilebilir yapmıştır. Mısır da Pharaonic ve Ptalemaic dönemler boyunca krallık arasında kız-erkek kardeş birliktelikleri

olağandır. Cleopatra'nın erkek kardeşlerinden ikisiyle evlenmesi en çok bilinen örnektir (Crosson-Tower, 2008: 4).

Hıristiyanlığın doğuşuyla birlikte acıma, düşküne ve güçsüze yardım etme duyguları toplumlarda yayılmaya başlanmıştır. Kilise kimsesiz çocukları kanatları altına almış; onları eğitmeye başlamıştır. Amaç çocukları kurtarmak değil, onları dinin ve tanrının buyruğuna sokmaktır. Çocuklar kısa süre sonra din adına, kilise tarafından ezildiği görülmüştür (Uysal, 1998: 6).

Çocukların istismar edilmesi 17. yy'dan önce fark edilmiş olmasına rağmen, olaya artan ilgi 1962'de Kempe'nin yayınladığı “Dövülmüş Çocuk Sendromu” adlı makale ile başlamıştır. Çocuklukla ve toplumun çocuğa yönelik tutumuyla ilgili düşünceleri konusunda sistematik bir yaklaşım sergileyen ilk tarihçi Fransız sosyal tarihçisi Philip Aries' tir. Linda Pollack “Unutulmuş Çocuklar” adlı kitabıyla dönemin çocuklarının durumunu ortaya koymuştur (Polat, 2007a).

Diğer toplumsal hareketler gibi çocuk istismarına yönelik bilinç zaman içerisinde artmıştır ancak günümüzde çocuğa yönelik kötü muamelenin kalmadığı şeklinde değerlendirilmemelidir.

1.3 Aile İçi Çocuk İstismarı

1974 yılında, Londra Federal Çocuk İstismarını Koruma ve Tedavi (PL 93-237) Yasasının bir parçası olarak aile içi çocuk istismarı, çocuğun sağlığının veya refahının zarar gördüğünü veya dolayısıyla tehdit edildiğini gösteren koşullar altında çocuğun refahından sorumlu bir kişi tarafından 18 yaşın altındaki bir çocuğun fiziksel veya akli olarak yaralanması, cinsel istismara uğraması ve çocuğa ihmalkâr muamele veya kötü muamele de bulunulması, olarak tanımlanmıştır (Javad ve Wesley, 1998).

Bazı aileler biyolojik olarak alakası olmayan, üvey akrabalar gibi, değişik insanlardan oluşmaktadır. Örneğin: Çocuğun annesinin erkek arkadaşı çocuğa şiddet uygulayabilir. Aile içi şiddet terimi çok geniş bir anlama sahiptir, fakat en temel biçiminde, evde olan bir veya daha fazla kişiye yöneltilen şiddet veya bozuk davranışlar olarak tanımlanır (Javad ve Wesley, 1998).

Sağlıklı bir aile düzeninde, ailenin gereksinimleri doğal olarak karşılanır ve her ailenin bir üyesi, o aileye katılmaktan mutludur. Sağlıklı aile düzeni içinde herkes sürekli bir gelişme içindedir. Aile kendi üyelerini değerli bulur ve aile üyeleri benlik değerlerini olumlu yönde geliştirir, ailede sağlıklı ve etkili bir iletişim vardır. Sağlıksız bir aile düzeninde ise; gereksinimler karşılanmaz ve aile üyeleri mutsuzdur. Bu düzende, çocuğun kendine özgü benlik geliştirmesine izin verilmez. Herkesin boyun eğmesi ve itaatkâr olması istenir. Otoritenin istediği yönde davranışlarını düzeltmeyenler, değişik yollardan cezalandırılır (Cüceloğlu, 1999).

Anne ile çocuk arasındaki ilişki sürekli ve dinamik bir süreçtir. Bu süreçte ana ile çocuğun özellikleri ve davranışları birbirini etkiler. Ana-çocuk arasındaki uyumsuzluk, çocuğun giderek etkin direnmesine, annenin de çocuk üzerindeki denetimini kaybetmemek için daha saldırgan ve cezalandırıcı tepkiler vermesine neden olur (Schött ve frank, 1991: 352-353).

Sağlıksız aile düzeninde, beklentileri karşılamayan davranışlar çatışma olarak ortaya çıkmaktadır. Aile içi geçimsizlik, çocuğun genel uyarılmasını veya gerilim seviyesini arttırarak istismarın boyutunu büyütebilir. Eşler arası istismarın etkilerinin ile fiziksel çocuk istismarı benzerlik göstermektedir. Eşler arası istismar, buna tanık olan çocuklar için psikolojik ve duygusal olarak oldukça acı vericidir (Cummings, 1997).

Aile ortamı gerginlikle dolu bir yerdir. Gündelik ilişkilerle gizlenene öfke, artan stresin altında patlayıp şiddete dönüşebilir (Howe, 2005). Çocuğa karşı şiddetin yaşandığı ailelerde genel olarak sözlü denebilecek bir şiddetin yaşandığı görülmüştür. Ebeveynlerden birinin üvey olması durumunda çocuğun şiddetle

karşılaşma olasılığı fazladır. Çocuk bakımı ve karar alma konusunda eşitsiz dağılımın yaşandığı ailelerde çocuğa karşı şiddet oranı yüksektir (Taşçı ve Güneş, 1998: 28).

1.4. Çocuk İstismarının Sebepleri

Cüceloğlu (2003)'na göre; Çocuğa kötü davranmanın altında yatan sebepler; ebeveyn ile ilgili sebepler, çocuğun ve bütün ailenin içinde yer aldığı çevreyle ilgili sebepler ve çocuktan kaynaklanan sebepler olarak üç grupta toplanabilir.

1.4.1. Anne- Babayla İlgili Sebepler

Çocuğuna kötü davranan ana-babaların aralarındaki en önemli ortak nokta, hemen hemen hepsinin kendileri çocukken kötü davranışa maruz kalmış olmalarıdır. Sosyal öğrenme kuramcılarının da söylediği gibi, bu anne-babalar çocuklarına iyi davranma modelinden mahrumdurlar. Engellenme ve stres hallerinde kullanabilecekleri yegâne model dayak atma, saldırma veya çocukları kendi başına bırakarak onları tamamıyla ihmal etme modelidir; çünkü kendi anne ve babalarından bunu görmüşlerdir (Cüceloğlu, 2003: 377).

Jain (1999)'a göre; İstismarcı anne-babalar genellikle kendi kişisel memnuniyetini çocuğunkinden üstün tutan, çocuğu gereksinimlerini karşılayacak bir alet yerine koyan, çocukla ilgili gerçekçi olmayan beklentileri olan, katı, duygularını kontrol edemeyen kişilik yapısındadır (Aktaran., Arabacı, 2007: 31).

İstismar ve ihmal edilen çocukların aile yapısı incelendiğinde ebeveynlerinin eğitim düzeyinin düşük olduğu, geniş aile yapısının ve aile içi etkileşimin güvensiz kaygı verici temellerle dayandığı, aile içinde ölüm, hastalık, işsizlik şiddet gibi faktörlerin yer aldığı görülmektedir (Akay, 2003: 205).

Çocuklarını fiziksel olarak istismar eden ana babaların, çocuk gelişimine ilişkin çok bir şey bilmemekte ve etkili ana babalık konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaktadırlar (Byers, 1991: 280).

Ölüm, boşanma ve ayrı bir yerde çalışma nedeniyle parçalanmış aileler, çocuk istismarında önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Anne tarafından ihmal ve istismar edilme, anne baba arasındaki şiddete tanık olma parçalanmış aileden gelme gibi sorunlar çocuğun yaşam biçimini ve ilişkilerini etkilemektedir (Aral ve Gürsoy, 2001).

Anne babanın yaşının çok genç olması, işsizlik, eğitim düzeyinin düşük olması, ekonomik düzeyin düşük olması, ailede uyuşturucu kullanımı ya da alkolizm, aile içi geçimsizlik, çok çocuklu aile ortamı, istenmeyen çocuk olma, anne ya da babada ruhsal bozukluk olması gibi etmenler çocuğa yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır (Kurtay, 2007).

1.4.2. Çocuğun ve Bütün Ailenin İçinde Yer Aldığı Çevreyle İlgili Sebepler

Polat (2001)'a göre, araştırmacılar, hangi sosyal faktörlerin çocuk istismarında etkili olduğu ile ilgili çalışmalar yapmış ve bu çalışmalar doğrultusunda,

1. Anne babanın üzerindeki stresler,
2. Anne babanın ego zayıflığı,
3. Çocuğa şiddete yönelten vektörler gibi özelliklerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Aile ortamı bunalım ve stresi arttırıyorsa, çocuğa kötü davranma olasılığı yükselir. Düşük gelir, fazla çocuk sayısı, stres kaynaklarının başında gelir. Yaşamından memnun olmayan anne veya baba, gücünün kolaylıkla yettiği, küçük çocuğu döverek bir ölçüde rahatlar. Ana-babanın böyle bilinçsiz duygusal boşalımının bedelini ise, gelişmekte olan çocuklar öder (Cüceloğlu, 2003:378).

Ailenin, geniş aileden oluşması istismar olgusunun görülmesinde bir etkidir. Büyükbaba, büyükannenin de içinde yaşadığı bir aile ortamı stres faktörünü arttırmakta, anne ve babaya özgür olabilecekleri ortamı kısıtlamaktadır.

İstismar eden anne babaların, öz saygıları düşüktür. Yetersizlik ve değersizlik duygularına sahiptirler. Kendilerin değersiz ve sevilmeyen kişiler olarak görürler. Çocuk sahibi olmalarının nedeni kendilerini sevebilecek birinin olması isteği olabilir. Bunun sonucu olarak, çocuktan gerçek dışı beklentileri vardır. Bu beklentiler çocuğun gelişimi, davranışları ve duygusal etkileri konusunda olabilir. Çocuk ana babaların isteklerine cevap vermeyi başaramadığında, ana-babalarda engellenme ve hayal kırıklığı başlar. Çocukların fiziksel gereksinimlerini dahi karşılayamaz. Hatta tamamıyla ihmal ederler ya da çocuğu istedikleri gibi davranmaya zorlamak için fiziksel ceza uygulayabilirler (Bilir vd., 2001: 47-48).

Ailenin gelişmemiş köy ya da şehirlerde yaşıyor olması, belli töre ve ananelere uymak zorunda olması gibi durumlarda da çocuk istismarı söz konusu olabilmektedir.

Okulda çocuğun istismar edilmesin de; çok kalabalık sınıflar, sosyal baskılar, disiplin yöntemi olarak dayanın kabul görülmesi ya da öğretmenin kişilik yapısına bağlı olarak şiddet artabilmektedir (Kurtay, 2007).

Çocuğun ne zaman, nasıl, hangi durumda ve nasıl bir ortam içinde istismara uğradığı çoğu kez fark edilememektedir. Çünkü istismar, daha çok aile içinde gerçekleşmekte ve aile bireyleri tarafından örtbas edilmektedir.

1.4.3. Çocuktan Kaynaklanan Sebepler

Anne babanın çocuğa bağlanması için doğumdan sonraki iki hafta içinde çocuğu kucağına alıp onunla etkileşim kurması gerekir. Normal ağırlığın altında doğan çocuğu hastanede özel bakım odalarında uzun süre tuttuklarından, annenin bağımlılık geliştirmesi zorlaşır. Çocuk ağlayınca kucağına alan anne, çocukla

etkileşim kurar, çocuk ağlar, anne gözlerine bakar, anne ona yiyecek verir. Çocuk ağlamaktan vazgeçer, annesine sarılır ve bu etkileşim ikisinin arasındaki bağı kuvvetlendirir. Annesine bakmayan veya sakat olduğundan dolayı ilişki kuramayan çocuk annesiyle bağımlılık geliştirme bakımından güçsüz durumdadır. Bağımlılık gelişmeyince, stres ve engel durumlarında annenin veya babanın çocuğa kötü davranması daha kolay olur (Cüceloğlu, 2003: 379).

Örselenme durumunun cinsiyet gruplarına göre farklılığı incelendiğinde, farklılığın önemli olup, örselenmenin kız çocuklarında daha fazla olduğu dikkati çekmektedir (Bilir vd., 2001: 50).

Zekâ geriliği olan anormal ya da gelişimsel bozukluklara sahip olan çocuklar daha çok istismar edilmektedir. Çünkü genellikle özel eğitime muhtaç çocukların bakımı güçtür. Bu çocuklar daha çok ilgi ve sabır isterler. Özellikle aşırı hareketli konuşma güçlüğü çeken ya da ailesinin beklentilerine uygun olarak doğmayan kültür ve aile tarafından onaylanmayan özelliklere sahip çocuklar istismar için hedef olabilirler (Karaman, 1993) Engelli çocuğa sahip aileler de, dayak, ısırma, hakaret etme, yaşlılarıyla kıyaslama, eve kilitleme, zincire bağlama, rehabilite ve eğitim hakkını elinden alma gibi davranışlar görülebilmektedir.

1.5. Çocuk İstismarının Sınıflandırılması

Topbaş'a göre, çocuğun bakımı ile ilgili kişiler tarafından yapılan istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olmak üzere 4 grupta incelenebilir (Topbaş, 2004: 86) Polat ise çocuk istismarını fiziksel, cinsel, duygusal ve ihmal olarak sınıflandırmaktadır (Polat, 2007a: 27) .

Çocuk istismarı 5 maddede sınıflandırılabilir.

1. Fiziksel İstismar
2. Duygusal İstismarı
3. Cinsel İstismar
4. Ekonomik İstismar
5. Çocuk İhmali

1.5.1. Fiziksel İstismar

Şiddet; bir kişiye güç ya da baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak, şiddet uygulama eylemi ise zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma, yaralama olarak da tanımlanabilir. Dar anlamıyla ele alındığında şiddet, insanın bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir edim olarak tanımlanır (Taşçı ve Güneş, 1998, s.9).

Çocuğa yönelik şiddet için yaygın olarak kullanılan terim çocuk istismarıdır. Çocuğun ailesi ya da ondan sorumlu diğer kişiler tarafında çocuğa karşı uygulanan fiziksel veya psikolojik nitelikli kötü davranışların tümünü kapsamaktadır (Korbin, 1977a: 98).

Fiziksel istismar en kolay tanımlanan istismar türüdür. Çürükler yanıklar, kırıklar, ürkek ve güvensiz görünümlü çocuklar genellikle örselenen çocuklardır (Akay, 2003: 207).

Fiziksel istismar, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ana babası ya da bakımından sorumlu kişi tarafından sağlığına zarar verecek şekilde biçimde fiziksel hasara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski taşıması şeklinde tanımlanabilir (Taner, 2004: 82).

UNICEF, fiziksel istismarı, kazara olmayan, yasaklanmış, çocuğa acı veren, gelişme işlevselliğinde sürekli zarara yol açabilecek şiddet hareketlerinin yapılması, olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Mangalıcı, 2002: 21).

Fiziksel istismar çocuğun normal fiziksel ve duygusal gelişimine zarar veren aile veya çocuğun bakımını üstlenen kişi veya kişiler tarafından zarar verici davranışlar olarak nitelendirilir (Kocaer, 2006: 18).

Çocuğun ağzına biber sürmek, sarsmak, kulağını ve saçını çekmek, çocuğun vücudunun herhangi bir yerine hafif şiddette veya parmakla vurmak gibi fiziksel cezalandırmalar orta derecede fiziksel istismar olarak kabul edilmektedir. Çocuğa şiddetli elle veya ayakla vurmak, yakmak, boğmak gibi fiziksel cezalandırmalar ise, şiddetli fiziksel istismar olarak kabul edilmektedir (Topbaş, 2004: 87).

Fiziksel istismar, sonucu morluklar görülebilir, kemikler kırılabilir, kesiklere sebep olunur, hastalıklar artar, hatta doğmadan önce bile, bazı çocuklar zarar verici seviyelerde alkol veya ilaçlara maruz kalabilirler (Horwath, 2007).

Fiziksel istismarla ilgili olarak yapılan tanımların ortak noktası, çocuğa yönelik fiziksel bir şiddet uygulanması, çocuğun gelişimini ve sağlığını olumsuz etkileyen vücutta iz bırakan lezyonların bulunmasıdır.

Polat (2006b)'a göre fiziksel istismar uygulanma şekline göre iki başlık altında incelenmektedir;

Aletsiz saldırılar; Bunlar istismarın bir alet kullanmaksızın çocukta oluşturdukları lezyonlardır. Tokat, yumruk, itip-kakma, tekme, sarsma ve çimdikleme gibi olayları içine almaktadır.

Aletli saldırılar; Bu tür saldırılar ise istismarın bir alet kullanılarak; çocukta çeşitli lezyonların (yaralanma) olduğu durumlardır. Kullanılan araçlar genellikle kemer, kayış, her hangi bir ev eşyası (telefon, tava, vb.), hortum, sigara, ütü, sıcak su ve sıcak yiyeceklerdir. Bu yöntemlerle bir çocuğa uygulanan fiziksel istismarın vücut üzerindeki temel bulguları sıyrıklar, morluklar ve kırıklardır. Fiziksel istismara bağlı yaralanmalar en fazla göğüste, sırtta, baldırlarda, genital bölgelerde, üst dudak ve damak ile gözlerde görülmektedir (Polat, 2006b: 82).

Çocuğa yönelik kötü muamelenin sebep olduğu tüm ölümlerin yaklaşık olarak yarısı, fiziksel istismarın sonucunda oluşur. Ölümler, ya aşırı şekilde şiddet içeren bir eylemin ürünü ya da düzenli şekilde yapılan saldırıların ve atılan

dayakların birikmesi olabilir. Kafa yaralanmaları, çocukların kanepeden, merdivenlerden veya çocuk karyolasından düşmesi sonucunda oluşan ölümlerin ana sebebidir. Bu tip saldırılar sonrasında özellikle de beş yaşın altındaki küçük çocuklarda ölümler görülmektedir. Aslında, bu şekilde ölenlerin yaklaşık olarak üçte biri bir yaşın altındaki bebeklerdir (Howe, 2005).

Daha çok fiziksel istismara uğrayan diğer çocuk grupları, fiziksel engeli, öğrenme güçlüğü, görme ve işitme bozukluğu, düşük doğum ağırlığı ve fiziksel sağlık sorunları olanlardır. Ayrıca, erken doğan bebekler ve kronik hastalığı olan çocuklar da tehlike altındadır. Ebeveynleri ve bakıcılarını daha fazla strese sokan çocuklar en çok risk altında olanlardır. Knutson, engelli durumu olan çocukların ebeveynlerin stresini arttırabildiğini ileri sürer. Çünkü engelleyici koşullar, baş edilmesi zor, kayda değer bilişsel bozukluklar gösteren veya hareket kabiliyeti sınırlı olan çocuklara yol açmaktadır (Howe, 2005).

1.5.1.1 Shaken Baby Syndrome (Sarsılmış Bebek Sendromu)

Sarsılmış bebek sendromu, sıklıkla 2 yaş altındaki çocuklarda görülen, ancak 5 yaşına dek olanları da etkileyen çocuk fiziksel istismarının ciddi bir biçimi olup, ilk kez 1972 de pediatrik radyolog olan John Caffey tarafından tanımlanmıştır. Bebeğin mamasını yememesi ya da sürekli ağlaması gibi ana-baba ya da bakıcısını kızdıran bir davranışın sonucu, gövdesinden ya da kollarından tutulup sarsılmasıyla zayıf olan boyun kaslarının sarsılması sırasında başın aşırı hareketlerine izin vermesi sonucu korteksten dural Venöz sinüse uzanan kortikal köprü venlerinde yırtılmalara bağlı beyin de kanama olayı oluşmasıdır. Bebeğin sarsan kişiler sıklıkla ana, baba, annenin erkek arkadaşı, bakıcılarıdır. Sarsmanın çoğunlukla bebeğin ağlamasını durdurmak ya da huzursuzluğunu ortadan kaldırmak amacıyla taşıdığı düşünülmektedir. Özellikle çocuklar da gelişimlerinin üstünde beklentisi olan ve çocuğun kendi beklentilerinin karşılamasını uman ana-babaların ve bakıcıların ciddi istismar potansiyeli taşıdıkları düşünülmektedir. Ayrıca ana-babaların ruhsal sorunlarının çevresel, toplumsal ve ekonomik baskı altında olmalarının iç tepkisel ve saldırgan davranışları arttırdığı bildirilmiştir (Akar, 2007: 47).

1.5.1.2. Munchausen By Proxy Syndrome (Polle sendromu)

Bir anne-babanın çocuğunda gerçekte olmadığı halde bir hastalık üretmesi sonucu ortaya çıkan her türlü durumu tanımlar. Çocuk doğrudan anne-babanın ürettiği hastalık sonucu veya tanı ve tedavi uygulamaları sonucu zarar görür. Çocukta fizyolojik olarak kolaylıkla açıklanamayacak acayip bulguların varlığında ve bu bulgular sadece anne-babanın yanında oluyorsa bu sendromdan şüphelenilmelidir. Bu sendroma bağlı olarak diyabet, bakteriyemi, üriner sistem enfeksiyonu, pnömoni, nörolojik anomali, konvülsiyonlar ve ani bebek ölümü sendromu tanımlanmıştır (Kara vd., 2004: 140-151)

Munchausen sendromu anne ve babaların sağlam olan çocuklarını hastaymış gibi doktor doktor gezdirerek bundan tatmin olmalarıdır. Pek çok olguda çocuğun annesi suçludur. Çoğunlukla çocuk hastanede iken, doktorlar tarafından örnek ebeveyn olarak nitelendirilir. Çocuğa zarar verdiği dönemler kimi zamanda annenin kızgın olduğu dönemlerdir. Bazı araştırmacılar annenin ve diğer aile üyelerinin bu sanal gerçekte olmayan delüzyonel durumu paylaştıklarını ve gerçekten çocuğun hasta olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir (Polat ve Dokgöz, 2007a: 275).

Sendrom yeteri kadar gerçek olmasına rağmen doğası gereği belirlenmesi ve teşhisi zor olabilir. Çocuk, kötü durumunda, bir sağlık uzmanına gösterilir. Tipik olarak bu bir dizi geniş ve gereksiz tıbbi araştırmalar veya ameliyatlar da dahil olmak üzere tedavilerle sonuçlanır. Çocuklar, doktorlar sorunun ne olduğunu bulmaya çalışırken, hastanede uzun bir süre kalabilir. Aslında, üretilmiş veya sebep olunmuş hastalık fiziksel istismarın bir biçimidir. Çocuklar gereksiz yere zarar görürler hatta ölebilirler (Howe, 2005).

Bu sendrom uzmanların yanılmasına neden olan, bu tür vakaların %10'unun yanlış teşhis sonucu hayatını kaybetmesine neden olan ciddi bir sorundur (Kocaer, 2006: 21).

1.5.1.3. Çocuk İhmali ve İstismarına İlişkin Fiziksel ve Davranışsal Göstergeler

Fiziksel istismarın göstergeleri:

Fiziksel İstismarda Fiziksel Göstergeler;

Açıklanamayan morluklar ve şişlikler

- Yüzde dudakta ağızda,
- Gövde sırt kalçada
- İyileştirmenin her aşaması
- Kemer elektrik kordonu gibi obje izleri
- Hafta sonları ve tatillerde sık sık ortaya çıkması
- Isırmaya ilişkin izler
- Koparılmış saçların yeri

Açıklanamayan yanıklar;

- Sigara yanıkları özellikle avuç, kalça, sırt ve ayak tabanı
- Kızgın suyla yıkama
- Elektrik ütü sigara gibi yanık izleri

Açıklanamayan kırıklar;

- Kafatası burun yüz kemikleri
- Birkaç tane ya da halojen kırıklar

Açıklanamayan yaralar ve zedelenmeler;

- Ağızda dudaklarda gözlerde
- Dış cinsel organlarda

Davranışsal Göstergeler

- Yetişkin etkileşiminden kaçınmak
- Diğer çocuklar ağladığında endişe duymak
- Saldırganlık geri çekilme aşırı uysallık gibi uç davranışlar
- Eve gitmekten korkmak
- Sürekli ağrılardan şikâyet etmek

- Kendine ve başkasına zarar vermek
- Erken okula gelmek ve okuldan geç ayrılmak
- Sakarlık hep kazaya uğramak
- Uygun ve düzgün giyinmemek
- Özellikle ergenlikte kronikleşmiş kaçmalar
- Fiziksel dokunma ve etkileşimi tolare edememe (Akay, 2003: 209).

Bedensel kötüye kullanmanın sık sık yer alması, sağlıksız ailelerde gözlenen en belirgin özelliklerden biridir. Anası babası tarafından dövülen çocuk, dayak yiyen kendisi olmasa dahi bedensel kötüye kullanma davranışına maruz kalmaktadır (Cüceloğlu, 1995: 106).

Kadına saldırı/aile içi şiddete tanık olan çocuklar ve gençler ihmal edilmiş yüksek risk grubundandır. Hem akranlarıyla hem de yetişkinlerle olan ilişkilerde şiddet içeren ilişkilere bulaşma da çok yüksek risk altında yer alırlar (Sudermann ve Jaffe, 1997: 55-56).

Kavramsal olarak zor olsa da; bir yanda doğrudan tehdit ve tehlike korkusuyla, diğer yanda yalnızlık ve terk edilme korkusuyla başa çıkılması gereken çevrelerde bulunan çocukların gelişimleri anlaşılmaya çalışılmaktadır (Horwath, 2007).

1.5.2. Cinsel İstismar

Çocukluk dönemi, cinsel istismar konusu, çocukların cinsel olarak kurbanlaştırılmasının altında yatan etmenleri açıklama, travmatik sonuçlarını tedavi etmek için gayret gösteren profesyonellerin daha çok dikkatini çekmektedir (Sas, 1997: 248-249). Bir yetişkin ile çocuk ya da büyük bir çocukla küçük çocuk arasındaki herhangi bir cinsel faaliyet istismar olarak tanımlanabilir.

Cinsel istismar tanımı geniş alanda kullanılmaktadır. Cinsel organı teşhirle başlayıp kucağa oturtmayla devam eden ırza geçme ve sodamiye (oğlancılık) kadar

uzanan bir alan cinsel istismar kapsamındadır (Polat, 2006a: 33). İstismar, çocuğa zarar veren, anında görülüp teşhis edilebilen ya da daha ileri ki yaşlarda ortaya çıkabilecek olan bir eylemdir. Ne şekilde olursa olsun bir yetişkin çocuğa cinsel amaçla yaklaşmışsa burada bir istismarın olduğu söylenebilir (Günce, 1991: 126).

Çocukların cinsel istismarını Kepme (1978) “Bağımlı veya gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve yetişkinlerin bilinçli olarak onay vermeye muktedir olmadıkları, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde taraf olmaları, cinsel istismardır” şeklinde tanımlamaktadır (Aktaran., Polat, 2006a: 31-32).

Cinsel istismar ile cinsel oyunlar birbirinden ayrılmalıdır. Aynı gelişimsel düzeydeki çocukların birbirlerinin genital organlarına bakması ya da ellemesi, ilişki olmadıkça normal olarak kabul edilmektedir (Kocaer, 2006: 26).

1.5.2.1.Cinsel İstismar Türleri

Cinsel istismarı 7 kısma ayırarak değerlendirmek mümkündür.

- 1) Temas İçermeyen İstismar Türleri
- 2) Cinsel Dokunma
- 3) Oral-Genital Seks
- 4) İnterfemoral İlişki
- 5) Seksüel penetrasyon
- 6) Cinsel sömürü:
- 7) Başka istismar türlerini de içeren cinsel istismar: cinsel istismara başka tür aşığılama ve istismarında eşlik etmesidir (Polat, 2006a).

Cinsel davranış tipleri, en az ciddi olandan en çok ciddi olana kabaca artan bir sırada sunulur. Ancak, ciddiliğin oranı kurbanın bundan etkilenme durumudur.. Kurban, nispeten ciddi olmayan bir cinsel ilişkiyi çok travmatik bir şekilde tecrübe edebilmektedir (Faller, 1990).

1.5.2.2.Aile İçi Cinsel İstismar “Ensest”

Ensest; ahlaki, hukuki ve dini bakımdan evlenmeleri yasak olan, yakın akraba konumundaki bireylerin cinsel ilişkide bulunmaları olarak tanımlanmaktadır (Baran ve Erbaydar, 2008).

Çocukların cinsel istismara uğradığı durumlarda bir hayli çeşitlilik vardır. Bu durumların farklılaştığı genel bir yol, istismarcının aile içinden veya dışından birisi olup olmadığına dayalıdır. Aile içi cinsel suç işleyenler, genellikle babalar, üvey babalar, büyükbabalar, amca/dayılar, anneler, büyükanneler, teyze/halalar veya kurbanlarının kardeşleridir. Aile dışı istismarcılar, komşular, aile dostları veya çocuk bakıcılığı sağlayanlar, okul öğretmenleri, rehber öğretmenler veya kamp danışmanları, akıl sağlığı doktorları, pediatristler veya izci liderleri gibi mesleki yeterlilik içerisinde olan kişiler olabilir. Aile dışı cinsel suç işleyenlerin küçük bir oranı, istismardan önce kurbanı tamamen yabancıdır (Howe, 2005).

1.5.2.3.Cinsel İstismarda Kurban ve Yakınlık İlişkisi

Suçlu ile kurban arasındaki ilişkide yakınlık derecesi, cinsel kötü muamelenin birçok karakteristik yapısını etkileyebilir. Yakın çevresinden biri ile cinsel istismar daha sürekli iken, bir yabancıyla yapılan cinsel saldırı tek bir olaydan oluşur. Yakın ilişkiler içerisindeki istismarcıların, suçlunun sevgiye olan ihtiyacına veya çocukla olan özel ilişkiye başvurduğu gibi, daha azı tehdit veya güç kullanımına başvurabilmektedir. Genel de çocuğa yakın olan suçlular psikolojik ikna etme yollarına başvururken, çocuğa yakınlığı olmayan suçlular fiziksel yollara başvurur. Kurbanıyla yakın ilişki içerisinde olan suçlu, istismarın açığa çıkarılmasının etkisinden büyük ölçüde endişelenebilmektedir. Aileye yakın istismarcının, istismarın açığa çıkmasını engellemeyi seçme tarzı, kendisiyle kurban arasındaki özel ilişkiye dayalı başvurulardan çocuğa veya ailesine bedenen zarar verme tehditlerine kadar farklılık gösterebilir. Çocukların suçluyla yakın olan ve ona bağımlı oldukları ilişkilerin olduğu durumlarda, çocuklar istismarı açığa çıkarmayı erteleyebilirler. Ebeveynlerinin reddetmesi ve baskısı, koruyucu ailenin yanına

yerleştirme, suçlunun tutuklanması, mahkemede tanıklık vb. süreç cinsel istismara uğrayan çocukların olayı açığa çıkarma durumunu etkilemektedir. İstismarı bildirememesi, çocuğun tecrübeleri veya istismarın açığa çıkarılmaması için suçlunun kullandığı stratejilerden dolayı oluşan utanç bilinciyle ilgili olabilir (Howe, 2005)

Çocuklar, ebeveynlerin onları bebek bakıcısı gibi emanet ettikleri kişiler tarafından kurbanlaştırılırlarsa, çocukların daha ciddi bir şekilde zarar görebileceklerdir. Kişi aile üyesi olduğu zaman, çoğu vakalarda, ya çocuk uzaklaştırılmalı ya da suçlu ayrılmalıdır. Saldırıda bulunmayan bakıcıların tepkileri kurbanla suçlu arasındaki ilişkinin yakınlığına bağlı olarak değişecektir.

Aile içi vakalarda, eğer çocuk eve geri dönmek zorundaysa, ebeveynleri, kurbanı ve diğer aile üyelerini içeren genişletilmiş bir tedavi genellikle gereklidir. Sonuç olarak Encest olgusunu anlamaya çalışırken, çocukla bir yakınlığı olan herkesin encest suçunda taraflardan birisi olabileceğini bilmek gerekmektedir. Değişmeyen gerçek ise bir tarafın masum bir çocuk olmasıdır (Polat, 2006a: 61-73).

1.5.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar ilk kez 1974 yılında ABD’de “Çocuk İstismarının Önlenmesi ve Sağaltımı” isimli yasada dikkat çekmiştir. Daha sonra çocukta özsaygıyı ve kişiler arası ilişki becerisinin önlenmesi ya da cezalandırılması psikolojik benliğin yara alması, çocuğun doğal etkinlik sınırları içinde gelişimin zedelenmesi gibi geniş ve belirsiz kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır (Kocaer, 2006: 22).

Gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar tiplerinden birisi olan duygusal istismar; anne, baba ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yetenekleri üstünde istek ve beklentiler içinde olmaları ve saldırganca davranışlarıdır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Duygusal ihmal ve istismar, çocuğa yeterli sevgi gösterememesi, tehdit edici şekilde davranma, çocuğu reddetme, çocuğa sürekli sözel saldırıda bulunma ya da çocuğu kilit altında tutma gibi davranışlarla tanımlanabilir (Akay, 2003: 207).

Iwaniec (1995) duygusal istismar, çocuğun kendine olan saygısını zedeleyen, başarı duygusunu eksiltten, aidiyet duygusunu azaltan, sağlıklı ve dinç gelişimini engelleyen ve çocuğun mutluluğunu alıp götüreren düşmanca ya da kayıtsız davranış olarak tanımlamıştır (Aktaran., Horwath, 2007).

UNICEF duygusal istismarı ve ihmali; çocuğun nitelik kapasite ve arzularının devamlı kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkiden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme veya terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne göre uygun olmayan taleplerde bulunması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlamaktadır (Kars, 1994).

Çocukların büyüklerin beklentileri dışında yaptıkları davranışları büyükler tarafından “yaramazlık” olarak tanımlanır. Oysa yaramazlık, çocuklarına karşı çok ilgili ailelerde bile bilmeyerek ve istemeyerek, ancak önemli bir duygusal istismara neden olabilmektedir. Söyle ki, ebeveynler çocukları yaramazlık yaptığında “Çabuk sus, yerinde dur, yoksa seni doktora götürür, iğne yaptırırım” şeklinde tehdit ederler. Oysaki bu tutum çocuğun yaramazlık yapmasına engel olmadığı gibi, bir sağlık sorunu olduğunda hem doktorların, hem de ailenin isini zorlaştırmaktadır (Topbaş, 2004: 88).

Duygusal istismara yol açtığı düşünülen ebeveyn davranış tipleri şu şekilde açıklanmaktadır: (Aktaran., Çakıcı E. 2002: 6).

Reddetme: Çocuğu ihmal etmek uzak tutmak, kendini değersiz istenmeyen, sevilmeyen biri olarak görmesini sağlamak,

Aşağılama: Ebeveynlerin çocuğa değer vermemeleri, kötülermeleri saygınlığını düşürmeleri, aşağılamaları ve utandırmalarıdır.

Korkutma: Çocuğa sözel olarak saldırma, korkutma fiziksel veya duygusal zarar verme, tehdit etme.

Yalnız Bırakma: Aile dışında sosyal ilişkiden mahrum bırakma, arkadaşlara izin vermeme, sosyal etkileşim olmadan uzun süre kısıtlı alanda tutmak.

Ahlaken Bozma: Çocuğun sağlıksız sosyalleşmesine yol açma, anti sosyal davranmayı öğretme, toplumsal olarak kabul edilemez ilgiler geliştirmesini cesaretlendirmek.

Sömürme: Çocuğun kendisini bakmakla yükümlü kişinin gereksinimlerini karşılaması için kullanılması

Gerekli Uyarılma, Duygusal Yanıt Veya Ulaşılabilirliğin Olmaması: Çocuğun sevgiden ve duyarlı bakımdan mahrum olması, duygusal ve zihinsel gelişiminin baskılanması, çocuğun genellikle ihmal edilmesi ve yok sayılması

Güven Vermeyen Tutarsız Bakım: Çocukların birine zıt isteklerde bulunması, ebeveyn desteği veya bakımının tutarsız ve güven vermeyen nitelikte olması

Küfretme, yanıltma, ayırma, yıldırma, tehdit etme, duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama, yasının üstünde sorumluluklar bekleme, kardeşler arasında ayırım yapma, değer vermeme, önemsememe, küçük düşürme, alaylı konuşma, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma, bağımlı kılma ve aşırı koruma görülen diğer duygusal istismar türleridir (Topbaş, 2004: 87).

1.5.4 Ekonomik İstismar (Çocuk İşçiliği)

Çocukların fiziksel ve psikolojik sağlıklarını bozan, çeşitli alanlardaki gelişmelerini engelleyen biçimlerde çalıştırılmaları sorunu, günümüzde özellikle de ekonomik ve toplumsal kalkınma da geri olan ülkelerde hala yaygın bir biçimde yaşanmakta olan bir sorundur (Zeytinoğlu, 2001: 1).

Ekonomik istismarın geçmişine bakıldığında, çocuk çalıştırmanın en eski şekillerinden biri, ebeveynlerin çocuklarını onlara ticareti öğreten, ama çocukları oda ve pansiyon karşılığında köle olarak kullanmada özgür olan ustalara çırak olarak vermeleridir. Sanayi devrimi ilerledikçe çocuk çalıştırma, çocuklar yetişkinlerden daha az ücretle kiralanabildikleri için çalışma pazarı için ucuz bir nimet olarak

görülmüştür. Baca temizleme veya madencilik gibi bazı işler çocukların küçük bedenlerine uygun hale getirilmiştir (Crosson ve Tower, 2008).

Ekonomik küreselleşme, uluslararasılaşma ve serbest ticaretin getirileri, önceden tahmin edilemeyen bir takım sosyal problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemler arasında, çocuk istismarı oranının dünya çapında ciddi derecede yükselişi de gösterilebilir (Richard, 2001).

Çocuk işçiliğinin yaygın oluşunda, ailelerin çocuklarının meslek edinip okuyamazsa iş ortamlarını hazırlamak amacıyla onları çalışma ortamlarına sevk etmelerinin de büyük payı vardır. Bu amaçla çocuklar, mobilyacılık, berberlik, terziilik tamircilik, lokantacılık, simit satma gibi meslek dallarına çırak olarak çalışması için verilmektedir. Fakat ailelerin çocukları çalıştıkları yerde ziyaret etmemeleri ve hukuki düzenlemelerin yetersiz oluşu, işverenin çocuğu emeğini sömürmesi, çocuğun istismar edilmesini kolaylaştırmaktadır. Çocuklarının ağır işler de ve erken geç mesailer de çalıştırılmaları, çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Üstelik fiziksel duygusal ve cinsel olarak istismar edilmeye açık ve korunmasız bir ortam da çalıştırılabilmektedir.

Bu istismar türünün en tehlikelilerinden biri de çocuğun ticari amaçlı cinsel istismarıdır. Çocuk pornografisi, çocuk fuhşu ve çocukların cinsel amaçlar için pazarlanması ulusal, bölgesel ve uluslar arası düzeylerde önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuk seks turizmi de bu sorunlardandır. Çocuğun ticari amaçlı cinsel istismarı, çocukların uyuşturucu madde ve savaş sektörlerinde çalıştırılması gibi çocuk istismarının diğer türleriyle de karmaşık şekilde bağlantılı görünmektedir (Richard, 2001).

Aile tarımcılıkla geçiniyorsa, çocuklar istese de istemese de ailesine yardım etmek zorunda kalmakta, evde küçük kardeşe bakmak veya tarlada ailesiyle beraber çalışmakta hatta bu sebeplerden ailesi tarafından okula gitmesine izin verilmemektedir.

Çocukların çalışma nedenleri;

- Yoksulluk
- Ailenin çocuğunun işini hazırlamak istemesi
- Çocuğun okulu sevmemesi ve okula gitmek istememesi
- Çocuğun okul masraflarını kendisinin karşılamak zorunda olması
- Küçük kardeşine bakmak zorunda olması
- Kırsal alanda çalışmak zorunda olması
- Çocuğun okuldaki derslerinde başarısız olması
- Çocuğun babasının ölümü sonucu babasının görevlerini üstlenmesi olarak sıralanabilir.

İşverenlerin, çocuk işçilerin sigortalı çalışmasının gerekmemesi, bazı işler için çocukların uygun olması, çocukların haklarını arayamaması gibi nedenlerle çocuk işgücünü tercih etmeleri çocukların ekonomik istismara maruz kalmalarında önemli bir etkidir.

1.5.5. Çocuk ihmali

Genel olarak 18 yaşın altında bulunan çocuklara karşı aktif olarak girişilen ve onların, fiziksel, duygusal zihinsel ve toplumsal gelişmelerini zedeleyen her türde eylemler çocuk istismarı olarak ele alınmaktadır. Onların beslenme ve bakım, gözetim, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi durumları da çocuk ihmali olarak ele alınmaktadır (Zeytinoğlu, 1991: 148).

İhmal çocuğun beslenme, barınma, giyim, sağlık, eğitim, korunma ve gözetim, güven, dokunulma, kendini değerli görme, toplumsallaşma, uyarılma gibi temel gereksinimlerin onun bakımını üstlenenler tarafından karşılanmamasıdır (Çamurdan, 2007: 35).

Çocuğun fiziksel ve/veya duygusal ihtiyaçlarını karşılayamama durumunun süreklilik arz etmesi çocuğun sağlığı ve gelişiminin ciddi biçimde bozulmasıyla sonuçlanır. Çocuğuna yeterli gıda, barınak ve kıyafet sağlayamayan; çocuğunu fiziksel hasar veya tehlikeden koruyamayan ya da uygun tıbbi bakım ya da tedaviye eriştiremeyen ebeveyn ya da bakıcıyı kapsar. Ayrıca çocuğun temel duygusal ihtiyaçlarının ihmali veya bunlara tepkisizliği de içermektedir (Howe, 2005).

Çocuk ihmali genelde ailenin, ilgili kurumların ya da devletin çocuğa karşı en temel sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir (Aral ve Gürsoy, 2001).

Çocuğun sağlığı veya gelişiminde ciddi bozuklukla sonuçlanabilecek çocuğun fiziksel ve/veya psikolojik ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılayamama olarak tanımlanmaktadır. İhmal, annenin madde istismarının bir sonucu olarak hamilelik döneminde meydana gelebilmektedir. Çocuk doğduğu zaman, ihmal, yeterli gıda ve yiyecek, evden kovma veya terk etme dahil barınacak yer sağlayamayan; çocuğu fiziksel ve duygusal zarardan veya tehlikeden koruyamayan; yetersiz bakıcı kullanımı dahil yeterli gözetimi temin edemeyen veya uygun tıbbi bakım veya tedaviye erişimi sağlayamayan bir aileyi veya bakıcıyı kapsayabilmektedir. Çocuğun temel duygusal ihtiyaçlarına cevap verilmemesini veya bu ihtiyaçların ihmali de içerebilmektedir (Horwath, 2007).

Çeşitli tanımlarda açık olduğu gibi ihmalin tek bir biçimi yoktur. Aksine, bakıcılar çocuklarını çok farklı yollardan ihmal edebilmektedir. Bunlar şöyle özetlenmektedir (Horwath, 2007);

- Beslenme, giyinme, barınacak yer ve sıcaklık gibi temel fiziksel ihtiyaçların karşılanamamaktadır.
- Diş ve akıl sağlığı bakımı dâhil olmak üzere uygun sağlık hizmetlerinin sağlanamamaktadır.
- Duygusal açıdan gelişim ihtiyaçlarının karşılanamamaktadır.

- Çocuğun yeterli şekilde gözetim altında tutulduğunun ve kötülüklerden korunduğunun temin edilememektedir.
- Hem evde hem de okulda uygun bilişsel uyarımın sağlanamamaktadır.

Çocuk ihmalin de, pek çok ebeveynde “duyarsızlık-faydasızlık” sendromu olarak bilinen durum görülmektedir. Bu durumda umutsuzluk ve anlamsızlık duygusu vardır. Bunun sonucunda, ebeveynler çocuklarının bağlılıklarını, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır (Howe, 2005).

Bazı tanımlarda istismar veya ihmalin kaynağı olarak yalnızca ana-baba veya onların yerine geçen kişiler ele alınırken, bazılarında da bunların yanı sıra çeşitli toplumsal kurumlar ve çocuğa yabancı kişilerde istismar ve ihmalden sorumlu tutulabilmektedir (Zeytinoğlu, 1991: 148).

İhmalci, düşmanca ve reddedici ebeveynler tarafından bakılmak, küçük çocukların yaşamlarını sürdürmelerinde özel sorunlar doğurur (Howe, 2005).

Tanımlara dayalı olarak başlıca ihmal tipleri;

- Fiziksel ihmal
- Duygusal ihmal olarak değerlendirilir.

1.5.5.1.Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal, tanımlaması en kolay olanıdır. Tanımlar içerisinde kullanılan birkaç terimi seçmek gerekirse ‘yeterli temiz yaşama çevresi sağlayamama’, ‘tam giyinmemiş’, ‘kirli giysi’, ‘uygun barınacak yeri ve uyku düzenlemeleri olmayan’, ‘temizlik eksikliği’, ‘kötü temizlik’ gibi kavramlar içeren ihmalin bir biçimidir (Hortwath, 2007).

Uygun yatak olmaması ya da evde kalabalık yaşamaktan kaynaklı birçok kişinin aynı odayı hatta aynı yatağı paylaşmak zorunluluğu, evde şiddet, geçimsizlik,

alkol kullanımı da varsa gürültü nedeniyle çocuklar yeterli uyuyamazlar ya da uyandırılırlar. Bu çocuklar kronik olarak yorgundurlar (Çamurdan, 2007: 38).

Fiziksel ihmali tarif etmedeki kolaylığa rağmen fiziksel ihmali belirlemek ve değerlendirmek zordur. Fiziksel ihmal, ihmal ile mahrumiyeti birbirinden ayırmayı içerdiği için bu durum meydana gelir. Örneğin, yerleşim yerinin niteliği bakıcının yeterli, temiz bir yaşama çevresi sağlayabilmesini etkiler ama mali koşullar, ailenin o yerleşim yerinde kalmaktan başka hiçbir alternatifi olmadığı anlamına gelebilir. Bu ihmal tipi, doktorların en çok aşına oldukları ihmal tipidir. Çocuğun yaşadığı evde çeşitli pisliklerle beraber her odada nem bulguları ve diğer sağlığa zararlı tehlikeler vardır (Hortwath, 2007).

Fiziksel ihmalin çocuk üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulurken sağlığa ve güvenliğe odaklanmak gerekmektedir. Fiziksel ihmalin, çocuğun duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimini etkileyen daha az görünür sonuçları vardır. Örneğin, yetersiz bir şekilde giyinmiş ve okula temiz ve düzenli olarak gönderilmemiş bir çocuk okulda zorbalıktan acı çekebilir, akranları tarafından dışlanabilir veya uygun olmamanın acı verici deneyiminden sakınmak için okuldan gerçekten kaçabilir (Hortwath, 2007).

1.5.5.2. Duygusal İhmal

Iwaniec (1995, s.5), duygusal ihmali, bir çocuğun özsaygısına zarar veren, başarı duygusunu aşağılayan, aitlik duygusunu azaltan ve sağlıklı, güçlü ve mutlu bir gelişimin yolunda duran kayıtsız ebeveyn davranışı olarak tanımlamaktadır (Hortwath, 2007).

Çocuğa yeterli uyaran verilmemesi, sevgi ve ilgi gösterilmemesi, özellikle ergenlik yıllarında destek ve denetimden yoksun bırakılması, eğitim gereksinimlerinin karşılanmaması biçimindedir. Bu ana-babalar kendi dünyalarında yaşarlar ve çocuğun duygusal gereksinimlerine karşı kayıtsızdırlar. Çocuğu duygusal olarak reddedebilir, yok sayabilirler. Yeterli gözetim olmadığından çocuk tehlikeli

kişilere ve davranışlara yönelebilir. Dışarıda istismara uğrayabilir. Denetimsiz ve kuralsız ergenler çeşitli kural dışı grupların üyesi haline gelebilir, çevrelerine ve kendilerine zarar verebilirler (Çamurdan, 2007; 39).

Çocuğu duygusal olarak ihmal eden, çocukla etkileşime giremeyen bakıcılar, fiziksel ve duygusal yakınlık sağlamaz ve çocuğun öz değer ve gerçek kimliğini geliştirmezler. Sebep ne olursa olsun duygusal ihmal, çocuğun kendisi ve diğerleri hakkında olumlu hissedebilmesine önemli şekilde etki eder (Aktaran: Horwath, 2007).

1.1.6.Çocuk istismarını açıklamaya yönelik kuramlar

1.1.6.1.Psikiyatrik Model

Çocuk istismarını açıklamaya yönelik psikiyatrik model de, anne babalardan birinin bireysel psikopatolojisi ve ebeveyn ilişkileri üzerinde durulmaktadır.

1.1.6.1.1. Bireysel Psikopatoloji

Çocuklarını istismar eden ebeveynin zeka düzeyleri incelendiğinde, bunların bir kısmının normal zeka düzeyinin altında bireyler olduğu görülmüşse de çoğunluğunun zeka düzeyi normal olan bireyler olduğu belirlenmiş, fakat istismarcı bireyler de benlik (ego) zayıflıkları olduğu şeklinde görülmüştür.

Bu ebeveynlerin birinde ya da her ikisinde yetersizlik duyguları, ebeveynlik görevlerini yerine getirmeme duygusu, bağlanma gereksinimleri, olgunlaşmamış olma, aklına estiği gibi davranma ve benmerkezcilik şeklinde karakter bozukluğu görülebilmektedir. Bunlardan başka istismarcı ebeveynde gözlenen diğer davranış şekilleri ise; katı ya da obsesif davranışlardır. Bu davranış modellerine uygun kişiler sıcak ve şefkatli duygulardan yoksun, kendilerinden ve çevrelerinden yüksek beklentileri olan ve aile bireylerinden kendi standartlarına göre mükemmellik bekleyen kişilerdir (Polat, 2001: 367-368).

1.1.6.1.2. Ebeveyn İlişkileri

Ebeveynin benzer özellikleri hemen hemen hepsinin çocukluklarında kendilerinin de istismara uğramış ya da istismara uğrayan bir kardeşe tanık olmuş olmalarıdır. Çocukluklarında ana babalarından kötü davranış gören bireylerin diğer bir kişiye sevgiyle bağlanma ve bu sevginin temelinde bir ilişki oluşturabilme yeteneklerinden yoksun olmaları, kendi çocuklarına da sevgi gösterememelerine neden olmaktadır. Birçok istismar olgusunda, anne babanın ayrılmış olduğu, ailenin tek ebeveynli aile olduğu ve bu ebeveynin genellikle anne olduğu görülmüştür. Bunun dışında henüz dağılmamış ailelerde, çoğunlukla anne baba arasındaki ilişkinin sorunlu olduğu görülmektedir (Polat, 2001: 367-368).

1.1.6.2.Sosyolojik Model

Sosyolojik yaklaşımlar daha çok psikopatolojik modeli eleştirmek için ortaya atılmıştır. Bu yaklaşımın önemi, şiddetin birey düzeyinden çok toplum düzeyinde ele alınması gerektiği vurgulanmış olmasıdır. Bu çalışmalarda fakirlik ve işsizlik gibi ekolojik koşullarla ailedeki şiddet arasında bağ olduğu gösterilmiştir (Schött ve Frank, 1991: 352).

Sosyolojik modelde toplumsal değerler, örgütler, kültür ve aile kurumu istismara yol açan nedenler arasında incelenmiş ve bunların önemi üzerinde durulmuştur.

1.1.6.2.1.Kültürel Etmenler

Kültürler arası çalışmalar aile içinde yaşanan şiddetin kültürel şiddet düzeyinden büyük şekilde etkilendiğini göstermiştir. Gerek kitle iletişim araçlarından, gerekse insanlar arası ilişkilerde onaylanan şiddet oranı, çocuk yetiştirme yöntemleri ile fiziksel cezanın kullanılma sıklığı ve şiddetine yansımaktadır (Polat, 2001: 370).

1.1.6.2.2. Toplumsal Sınıf

Sosyolojik model değerlendirilirken irdelenen bir başka boyut da stres ve engellemelere yol açan “aile reisinin işsizliği, kötü konut koşulları, düşük gelir

düzeyi, ailedeki alkol madde bağımlılığı, çocuk fazlalığı, aile içi geçimsizlik” gibi etmenlerdir (Polat, 2001: 370).

1.1.6.2.3. Toplumdan Soyutlanmışlık

Çocuklarına kötü davranan gruptaki anne babaların yalnızlık çeken, oturdukları çevreyi beğenmeyen, duygusal yönden kendilerine destek olacak, ara sıra çocuklarına bakacak kimseleri olmayan anne babalar oldukları gözlenmiştir. Bu aileler sosyal bakımdan toplumdan izole yaşamakta, çevreleri ile ilişkileri kısıtlı, toplumsal iletişim kaynaklarından yararlanamayan ailelerdir (Polat, 2001: 370).

1.1.6.2.4. Ailedeki Özel Durumlar

Aile de stres ve bunalım yaratan durumların çocukların istismarına yol açtığı bilinmektedir. Bunlar yalnızca ekonomik düzey ya da toplumsal soyutlanmışlık değildir. Aile bireylerinden birinin uzun süren yatak istirahati gerektiren kronik bir hastalığı, yine aile bireylerinden birinin ölmesi ve ailede özürlü bir bireyin olması da istismarı provoke eden nedenler arasında sayılabilir (Polat, 2001: 371).

1.1.6.3.Sosyal-Durumsal Model

Sosyo-durumsal yaklaşımda, ana-baba çocuk ilişkisinin niteliği ve dinamik yapısı odak olarak ele alınmıştır. Çalışmalar çocuğun özelliklerinin ana-babanın davranışı üzerindeki etkisini göstermiştir. Anne ile çocuk arasındaki ilişki sürekli ve dinamik bir süreçtir ve bu süreçte anne ile çocuğun özellikleri ve davranışları sürekli birbirini etkiler. Bu ilişki de taraflar birbirlerinin gereksinimlerine yönelik davranışlarında, geçmişteki ilişkilerden kaynaklanan deneyimlerden, bireysel seçim ve önceliklerden etkilenirler. Bu açıklamalar ışığında, anne ve çocuk arasındaki sürekli uyumsuzluğun, aralarındaki ilişkinin itici bir nitelik kazanmasına yol açabileceğini anlamak kolaylaşmaktadır. Bu çocuğun giderek artan etkin direnmesine, annenin de çocuk üzerindeki denetimini kaybetmemek için giderek daha saldırgan ve cezalandırıcı tepkiler vermesine yol açmaktadır (Schött ve Frank, 1991: 353).

Polat (2001) Sosyal-durumsal modelde çocuğun yetiştirilme ortamı ve çocuğa uygulanan cezalar, tutarsız disiplin yöntemi incelenmiş ve bunların önemi üzerinde durmuştur.

1.1.6.3.1. Çocuğun Yetiştirilme Ortamı

Çocuğun yetiştirilme ortamı erişkin olduklarındaki, istismara olan eğilimlerini belirler. Bandura, sosyal öğrenmeye bağlı olarak çocukların kendilerine en yakın olan kişiyi model olarak seçtiğini ve davranışlarını benimsediğini söylemektedir. Problem çözme yöntemi olarak şiddeti yaşayan çocuk daha sonraki yaşamında da karşısına problem çıktığında şiddeti çözüm yöntemi olarak kullanacaktır (Polat, 2001: 372).

1.1.6.3.2. Çocuğa Uygulanan Cezalar

Çocuk istismarının bir boyutunu da ana-babaların çocuğu disiplin etme çabası oluşturmaktadır. Özellikle batı toplumlarında fiziksel ceza ve dayanın giderek yanlış bir yöntem olarak algılanması, hatta yasalarla düzenlenmesi bu tür yöntemlere başvuran anne babaların bu davranışı gizlilik içinde gerçekleştirirken suçluluk duymasına neden olmaktadır. Bu tür toplumsal normlar ile gerçek davranışlar arasındaki çelişkiler çocuk istismarını arttırıcı davranışlar olarak değerlendirilmektedir (Polat, 2001: 372).

1.1.6.3.3. Tutarsız Disiplin Yöntemi

Sosyal durumsal modele göre tutarsız disiplin yöntemi de istismarın artmasına neden olabilecek bir etkidir. Smith ve Hanson ile Raid ve Toplin'in yaptıkları çalışmada çocuklarını istismar eden ailelerin diğer ailelere oranla disiplin yöntemi olarak sözel ve fiziksel saldırgan davranışlar kullandıkları, fiziksel cezanın daha çok uygulandığını ve disiplin yöntemlerinin tutarsız ve çelişkili olduğunu bildirmişlerdir (Polat, 2001: 373).

1.1.7. Çocuk İstismarının Hukuksal Boyutu

2.1.7.1. Türk Hukuk Sisteminde Çocuk İstismar ve İhmaline Yönelik Hükümler

Türk hukuk sisteminde çocukların korunmasına dair düzenlemeler tek bir başlık altında toplanmamıştır. Çeşitli yasalarda çocukların korunmasına dair düzenlemeler vardır. 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu, Ceza ve güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile 14.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda çocuklara ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 232'inci maddesine göre; Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İradesi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek ya da bir sanatı öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye 1 yıla kadar hapis cezası verilir (Yaşar, 2007b: 151).

233'üncü maddesine göre; Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikayet üzerine.....1 yıl, velayet hakları kaldırılmış olsa da, isteğe bağlı sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan anne veya baba....3 ay-1 yıl hapis cezası ile cezalandırılır” ifadeleri bulunmaktadır (Parlar, 2004: 167).

Çocuk üzerinde tedip hakkına sahip kişilere ilişkin kanuni düzenlemelerin bir kısmı da T.C.K. 478. maddede düzenlenmiştir. Bu madde “Yukarıdaki maddede (477) beyan olunan haller dışında ailesi ile birlikte yaşayan on iki yaşından aşağı bir çocuğa veya aile efradından birine rahim ve şefkatle kabili telif olmayacak surette fena muamelelerde bulunan şahıs otuz aya kadar hapis olunur. Bu fena muamele

neseben ve sıhren usul ve fûrudan biri aleyhine vaki olursa ceza üç aydan üç seneye kadardır” şeklinde düzenlenmiştir.

T.C.K. 96’ıncı maddesine göre;

1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları sergileyen kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a. Çocuğa beden veya ruh bakımından kendisini savunmayacak durumda bulunan kişiye yada gebe kadına karşı,

b. Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa yada eşe karşı işlenmesi halinde kişi hakkında 3 yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Yasada belirtilen cinsel suçlardan mahkum olanlarla, bu suçları çocuk, torun gibi alt soyuna karşı işleyenler çocukları üzerindeki velayet hakkını hakim kararına gerek olmaksızın kaybederler.

On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte maruz kaldığı fiilin hukuki anlam ve sonuçlarının algılama yeteneği gelişmemiş olan kişilere karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, cinsel istismar olarak kabul edilmiştir.

Yeni Türk Ceza Kanununun 103-105-227-414-maddelerinde da cinsel suçların özellikleri ve işlenmesi durumunda verilecek cezalar ayrıntılı olarak belirtilmektedir (Artuç ve Gedikli, 2007; Polat, 2006; Kaynak ve Hatipoğlu, 2007; Yaşar, 2007b).

Çocukların çalıştırılması ile ilgili, minimum işe başlama yaşını belirleyen, belli mesleklerde işlerde çocukların çalıştırılmasını yasaklayan ve yasal izinle çalıştırılabileceği yerleri düzenleyen hükümler Unicef’in yayınlarında yer almaktadır (UNICEF, 2002: 30)

“Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü” 1973 yılında yayınlanmıştır. Bu tüzüğün 2. maddesine göre; Yüzü aşkın ağır ve tehlikeli iş belirlenmiş ve bunlardan büyük çoğunluğu 18 yaşını bitirmeyenler için yasaklanmıştır. İş kanunu tüm çalışanlar gibi

çocuklarında günlük çalışma sürelerini 7,5 saatle sınırlandırmıştır. Bu yasa da, çalışan çocukların okula gitmeyenler ile aynı zamanda okula gidenlerinin iş saatlerinin okul saatlerine engel olmayacak şekilde düzenlenmesi ve okul saatlerinin de bu 7,5 saatlik süre içinde sayılması hükme bağlanmıştır. Yine iş kanununa göre, işçilerin haftalık çalışma süresi 45 saattir ve bunu aşan çalışma fazla çalışma kapsamında değerlendirilir. Fazla çalışma tüzüğü ise, 18 yaşını bitirmeyenlere, fazla çalışma yaptırılabilmesini yasaklamış bulunmaktadır. Ayrıca yine iş kanunu tüm işçilere haftada en az 1 gün ücretli izin verilmesini öngörmektedir (Zeytinoğlu, 2001).

1.1.7.2. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

Çocuk hakları ve özgürlükleri Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf devlet olduğu, Birleşmiş Milletler tarafından 1989 da kabul edilen çocuk haklarına dair sözleşmeyle düzenlenmiştir. Milletler arası hukukta doğan yükümlülükler nedeniyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu çocuk hakları sözleşmesinin maddeleri çocuk istismarı ve ihmali konusunda düzenleyici olarak kabul edilmektedir.

Sözleşmede çocukların sömürü ve ihmalden korunmasına ilişkin, md. 19, 32, 33, 34, 35 ve 36 da ön görülen düzenlemede çocuk istismarı ve ihmalinin kapsamı belirlenmiştir:

Madde19: Bu sözleşmeye taraf devletler, çocuğun anne babasının, ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanındayken bedensel veya zihinsel saldırı şiddet veya suistimale ihmal ya da ihmalkar muameleye ırza geçme dair her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için yasal idari toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

Madde 32: 1- Taraf devletler, çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel,

ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.

2- Taraf devletler bu maddenin uygulamaya konulmasının sağlamak için yasal idari, toplumsal ve eğitsel her türlü önlemi alırlar.

Madde 33: Bu maddeye göre, çocukların uyuşturucu madde kullanımından bu tür maddelerin üretimine ve ticaretine alet olmaktan korunma hakları vardır.

Madde 34: Taraf devletler, çocuğu her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suiistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla taraf devletler özellikle;

- a) Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete üzere kandırılması ve ya zorlanmasını;
- b) Çocukların fuhuş ya da diğer cinsel faaliyette bulundurulması sömürülmesini;
- c) Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesine;

önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli önlemi alırlar.

Madde 35: Bu maddede çocukları fuhuşa ve ticarete konu olmalarını önlemede devletin sorumluluğu ifade edilmiştir.

Madde 36: Taraf devletler, esenliğine herhangi biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.”

Madde 39 ile de, şiddete maruz kalmış çocukların rehabilitasyonu görevi devletin sorumluluk çerçevesine dahil edilmiştir. Silahlı çatışma mağduru olan çocukların bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunmaları, toplumla bütünleşmelerinin sağlanması için devletlerin gerekli tedbirleri almaları öngörülmektedir. Taraf devletlerin silahlı çatışma, işkence, ihmal, kötü muamele ve sömürü mağduru çocukların sağlıklarına kavuşturmaları sorumluluğunu üstlenmeleri ön görülmüştür.

Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal sosyal ve ahlaki gelişiminde optimal koşulların düzenlenmesi görevi, aile kadar toplumun ve devletinde yüklendiği sorumluluğun çerçevesi çocuk hakları sözleşmesiyle belirlenmemiş ve güvence altına alınmıştır (Yenibaş, 2002).

Çocuk hakları kavramı, geniş anlamda toplumsal, felsefi, ahlâkî ve hukuksal boyutları içeren bir kavramdır. Felsefi ve toplumsal açıdan çocuk hakları refah hakları, korumacı haklar, yetişkin hakları ve ana-babalara karşı haklar olmak üzere dört ana başlık altında ele alınmaktadır.

1. Refah Hakları: Bu haklar bütün çocukların beslenme, tıbbi hizmet ve barınma ve eğitim gereksinimlerini sağlar.
2. Korumacı Haklar: Çocukları yetersiz ilgiden, ev içindeki ihmal, fiziksel ya da duygusal istismardan ya da başka herhangi bir tehlikeden koruyacak haklarla ilgilidir.
3. Yetişkin Hakları: Şu anda yetişkinlerin tek başına sahip oldukları haklara, çocuklarında sahip olmaları gerektiğini ifade etmektedir
4. Ana-Babalara Karşı Haklar: Çocukların reşitlik yaşına ulaşmadan önce ana-babaları karşısında daha fazla bağımsızlık sahibi olmaları gerektiğini ifade eder (Polat, 2007b: 280).

Birleşmiş Milletlerin 20 Kasım 1959 tarihli bildirisinin metni çocuk haklarını çeşitli boyutlarıyla ortaya koymaktadır.

1.1.8. Çocuk İstismarının Çocuğun Gelişimine Olan Etkileri

Çocuğa yönelik istismar ve ihmal, çocuğun sosyal-duygusal-fiziksel-cinsel-ahlak-dil gelişimini olumsuz etkilemekte, bu durumun belirtileri uzun dönem ve kısa dönem ortaya çıkmaktadır.

Kısa dönemde en sık bildirilen belirtiler korku ve anksiyete ilgili belirtilerdir. Uyku bozuklukları, karabasanlar, iştah bozuklukları da bunlara eşlik eder. Fobik

bozukluklar, örneğin cinsel istismarda erkeklere karşı geliştirilen fobik tepkiler, (her ortamda her erkeğe verilen aşırı korku tepkisi) ya da basit korkularda belirgin artış gözlemlenebilir (Dursunkaya, 2007: 57).

İstismara bağlı olarak okul öncesi ve ilkokul çağı çocuğunda gerilemeler görülebilir. Bu durumda örneğin yeniden parmak emmeye başlama, tuvalet eğitimini tamamlamışken yeniden altına kaçırmaya başlama, yeniden bebek diliyle konuşma gibi, kazanılmış becerilerin kaybı söz konusudur (Dursunkaya, 2007: 58).

Fiziksel seviyede, istismar edilmiş çocuklar burkulma, yanma ve yaralanmanın yüksek riski altında bulunurlar. En büyük riskte bebekler de vardır. Tipik bebek yaralanmaları, kafa yaralanmaları, burkulma ve kırık kemiklerdir. Çocuklar büyüdükçe yanabilir, sıcak suyla haşlanabilir ve dayak yiyebilirler. Yumruk ve tekme yiyerek ve duvara doğru, merdivenlerden aşağı ve kapıdan atılarak oluşan kemik kırılmalarından, karın yaralanmalarından acı çekebilirler (Howe, 2005).

İstismar edilmiş çocuklar ömürlerinin ilk yılında olağan bağlanma davranışları göstermelerine rağmen, reddeden bir bakıcının tepki yoksunluğuna özellikle öfkeli olup bu yüzden ihtiyaç durumlarını engellemeye başlamaktadır. Bağlanma davranışlarının sergilenmesi giderek azalır. Normal sıkıntı ifadeleri bebekliğin ilk dönemlerinde sergilenirken, yürümeye yeni başladıklarında çocuklar, ebeveynleriyle olan ilişkilerinde giderek itaatkâr, işbirliği içerisinde ve dikkatli olmaktadır (Howe, 2005).

Bilişsel olarak, fiziksel istismara uğramış çocuklar, düşük motivasyon, harekete geçme isteksizliği, zayıf problem çözme kapasitesi ve zayıf akademik performansın içinde olduğu bir sürü eksiklik gösterebilmektedir. Oyunlarında, yineleme eğiliminde olmakla birlikte hayal gücü eksikliği vardır. Dil gelişimi de ertelenebilir. Kendi içlerinde ve diğerlerinde, eğer empati, sosyal anlayış veya gerçek mizaha ulaşılacaksa duyguyu kavrama gücü gerekmektedir. Ne olduğunu kavrayamamak, ya somurtkan olup içine çekilmeye ya da şaşkın bir öfkeye ve

saldırıcılığa yol açar. Gülümsemeler ve diğer pozitif duygusal tavırlar, kişinin kendisiyle alay etmesi ve gülünçlük hissi büyük oranda yoktur. Anlaşmazlıklar şiddetle ve sebep olmadan çözülmektedir. Fiziksel istismara uğramış çocuklar, bazen saldırganlıkla karşılık verebilmelerine rağmen, aynı yaştaki çocuklar sıkıntıda olduklarında kötü muamele görmeyen çocuklara göre (ama ihmal edilmiş çocuklara göre daha fazla) daha az yardım önerebilir ve onları teselli edebilirler. Akranların yanı sıra erkek ve kız kardeşler de bu çocukların şiddetinin kurbanları olabilirler. İstismar edilmiş çocuklar, genellikle, korkutulan çocuklardır, dolayısıyla da akranları arasında popüler değildirlir. Yetişkinlerden edindikler deneyimler iyi olmadığından, onlardan çok az isteklerde bulunarak yetişkinlerden de kaçınırlar (Howe, 2005).

İstismar edilmiş çocuklar, düşmanca nitelikli önyargıları sergilemeye, sonra düşmanca bir tepki seçmeye ve son olarak saldırganca davranmaya meyillidirler. Bir sınıf arkadaşı sadece rastgele hızlı bir göz teması yaptığı zaman tehdit ve saldırganlıkla ‘Neye bakıyorsun öyle’ derler. Fiziksel istismara uğramış bir çocuğa yanlışlıkla çarpılırsa, bu ani bir saldırganlık patlamasına neden olabilir. Düşmanca sosyal bilişler sergileyen birçok çocuk, annelerini kontrol edici olarak algılar. Baskı altında, istismar edilmiş çocukların baskın duygusu öfkedir. Bu, kavgalara, meydan okumalara ve diğer asosyal davranışlara yol açabilir. Büyüdükçe, istismar edilmiş bazı çocuklar özel mülkiyete ve kişilere karşı suç işlemeye başlar. İhmal edilmiş çocuklarla karşılaştırıldığında fiziksel istismarı yaşamış çocukların belirli özelliklerinden bir tanesi, ev hayatları, akran grupları, okul ve cinsel ilişkilerini içeren birçok zorlayıcı durumda saldırganca hareket etmeye eğilimli olmaktır. Fiziksel istismara uğramış çocuklar, istismar edilmemiş çocuklara göre ergenliklerinde ve yetişkinliklerinin ilk yıllarında daha çok şiddet suçu işleyebilirler. Ergenlik dönemine girdiklerinde fiziksel istismara uğramış çocuklar kuralları ihlal etme ve alkol ve uyuşturucu kullanma, akranlardan uzaklaşma ve suçlu olma riskinde bulunurlar. Özellikle sert ve şiddet uygulayan ebeveynlere bağımlı olan çocuklar intiharı en fazla düşünenler arasında bulunurlar (Howe, 2005).

İstismar sonucu oluşan etkiler, özgüven eksikliği, depresyon ve Özkıyım, okul başarısı madde bağımlılığı, cinsel bozukluklar, kişilik bozuklukları, ilişki bozuklukları şeklinde görülebilmektedir.

Özgüven Eksikliği: Bebeklikten başlayarak erken dönemde anne-baba tarafından reddedilmiş, saldırıya uğramış veya mahrum bırakılmış çocuklarda; karşılaştıkları kişi ve durumlarda normal davranabilmeyi bilmeme durumu ortaya çıkmaktadır (Polat, 2001: 148).

Depresyon ve Özkıyım: Geçmiş dönemlerinde istismara maruz kalmış çocuklarda depresyona girme buna bağlı intihar eylemleri konusunda ciddi bir artış vardır.

Okul Başarısındaki Sorunlar: İstismarın tekrar tekrar göz önünde canlanmasıyla oluşan yoğunlaşma bozukluğu, istismardan kaynaklanan öfkenin okula yansıtılması gibi durumlar okul başarısızlıklarına, bunlar ise bir kısır döngü içinde tekrar özgüven eksikliği, depresyon gibi diğer belirtilere yol açar (Dursunkaya, 2007: 59).

Madde Bağımlılığı: Çakıcı (1996)'da Kıbrıs'ta yapmış olduğu araştırmada çocuk istismarının madde kullanımına etkisini 2513 adet lise 2'inci sınıf öğrencisi üzerinde araştırmış, şiddet ve istismar oranı arttıkça çocuklarda, sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımının arttığı görülmüştür (M.Çakıcı, 2002).

Borderline Kişilik Bozukluğu ve Disosiasyon: Disosiasyon, acı veren duyguları ayırma anlamında kullanılan bir savunma mekanizmasıdır. Gerek erken dönemde gerek de ileri dönemde sıkça rastlanan bu mekanizma ile bu tür duygular kişiden uzaklaştırılmaya çalışılır. Bunun sonucunda karşımızda istismardan çok az etkilenmiş gibi görünen bir çocuk olabilir, ancak bu aldatıcıdır ve gerçek duyguların göstergeleri aranmalıdır (Dursunkaya, 2007: 59).

Cinsel Bozukluklar: Özellikle cinsel istismar sonrasında görülen bu bozuklukların psikodinamik açıklanmasında iki karşıt uyum mekanizması yer alır. Biri, yaşanan travmanın üstesinden gelebilmek için, bilinçaltının olayı yinelemesi, diğeri ise buna ilişkin taşıması zor duyguları bastırmaktır (Dursunkaya, 2007: 60).

Aile içinde enseyte maruz kalan çocuklarda belli bir yaş grubunda meydana gelmesi olası belirtiler ortaya koymaktadır. Belirtiler zaman içinde de farklılık gösterebilir. En yaygın görülen belirtiler ise;

Okul öncesi dönemde; kaygı, kâbus ve uygunsuz cinsel davranışlar,
Okul döneminde; korku, ruh hastalığı, saldırganlık, kâbus, okul problemleri, hiperaktivite, gerileme davranışları,
Adolesan dönem de; depresyon, içine kapanma, intihara yönelik kendine zarar verme davranışları, bedensel şikâyetler, yasadışı davranışlar, evden kaçma, madde kullanımıdır (Polat, 2006a: 155).

Cinsel tacize uğrayan çocuklarda genelde bazı ortak karakteristikler oluşur; özsaygıları düşük, hiçbir işe yaramama duygusu, seks konusunda tuhaf düşüncelerinin oluşması, içine kapanıklık ve yetişkin insanlara fazla güvenmemek bunların arasında sayılabilir (Günay, 2008).

Ayrıca erkek çocukların geçmişlerinde cinsel istismara uğraması cinsel tercihlerini değiştirmelerine neden olabilmektedir.

İlişki Bozuklukları: Çocukluk çağında ortaya çıkan ani bilişsel değişim ve istismara karşı gelişen şartlı cevaplar kişiler arası ilişkilerin bozulmasında en önemli etkenlerdir (M. Çakıcı, 2002: 20).

Sosyalleşmede yetersiz beceriler, özgüven eksikliği ve depresyon gibi etkenler sağlıklı ilişki kurmayı engeller. Hem arkadaş ilişkileri hem de ikili ilişkiler olumsuz etkilenir. Böylece kişi çok gerekli olan sosyal ve duygusal destekten yoksun kalır. İleri de yaşanan evlilik sorunları ve yetersiz anne-baba olmak gibi durumlar nedeniyle istismar ne yazık ki kuşaktan kuşağa aktarılır.

1.1.9. Çocuk İstismarını Önleme Çalışmaları

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun temel problemi hizmet tanımında, yoksul, sokak çocukları, çalışan çocuklar, suça itilen, istismara maruz

kalan, özürlü ve tüm korunmaya muhtaç çocuklar ile kadınlar, yaşlılar ve özürllülere yardımcı olmak ve hizmet götürmeye çalışması gelmektedir. Doğal olarak bu denli kapsamlı bir çalışma alanında aksamalar görülmektedir. Özellikle koğuş tipi bakım yurtları, hizmet kalitesini çok olumsuz etkilemektedir. Özellikle istismara maruz kalmış çocuklar için özelleşmiş tedavi merkezlerinin oluşturulmamış olması ve bu çocukların diğer çocuklarla beraber kalması da tedaviyi imkânsız kılmaktadır (Polat, 2007b: 311). Yine Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumlarına, bakıcı anne göreviyle bilgisiz kişilerin alınması ve son zamanlarda televizyonlara yansıyan çocuk esirgeme kurumlarının durumu toplumda sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumlarına karşı olumsuz bir bakış açısı yaratmıştır. Çocuk istismarını önlemek için öncelikle yapılması gereken düzenlemelerin başında bu tür kurumlarının olanaklarının elverişli hale getirilmesi ve çocuk gelişiminde bilgisiz kişilerin bu kurumlarda görev almasının önlenmesi gerekmektedir.

Bebek doğmadan önce genç anneye yönelik hizmetler ve iyi eğitilmiş sağlık görevlisi tarafından en az bir yıl süreyle verilecek izleme hizmetleri, annenin çocuğunu istismar etme olasılığını azaltacaktır (Byers, 1991: 281).

Önleme çalışmalarının temelini toplumun eğitimi gelmektedir. Çünkü ancak anne-baba ve toplumun tüm bireylerine yönelik yapılacak bilgilendirme ilk adımı oluşturacaktır. Konu hakkında bilgilenen kişi böyle bir problem olduğundan haberdar olduğunda hem kendini, hem de çevresini değerlendirme şansına sahip olacaktır. Bu farkındalık duyarlılık boyutunu oluşturacaktır (Polat, 2007b: 312).

Önleme çalışmalarında, ebeveyn eğitimi ve destek eğitim programları da önemli bir yer tutmaktadır. Polat'a göre, ebeveyn eğitim ve desteği ayrı program olarak ya da ev ziyareti ya da okulda sunulan programların bir parçası olarak verilebilir. Bazı durumlarda anne babalar için verilen eğitim belli bir yaş grubuna yöneliktir. Burada amaç daha uygun gelişimsel bilgi ve çocuğa yaklaşım hakkında bilgi ve destek sağlamaktır. Ebeveynlik eğitimi ve desteği, çoğunlukla, daha formel eğitim veren programlarda bile ebeveynlerin veya gönüllülerin eğitimci olarak yer

alması yoluyla verilmektedir. Ebeveynler arasında devamlı bilgi alışverişine olanak veren bu çalışmaların özellikle yararlı olduğu görülür (Polat, 2006b: 209).

Çocuk istismarını ve ihmali önlemede, insan gücünü verimli kullanacak ve mevcut iletişim sistemini de pasif olarak değiştirecek model geliştirilmelidir. Batı da “ Child Advocacy Center” olarak bilinen çocuk koruma merkezi (ÇKM) modeli Türkiye de sistemin işlemeyen pek çok yönünü kişilerin niyetlerine yer vermeyecek biçimde değiştirip geliştirecek bir modeldir (Oral, 2007).

Çocuk istismarı ve önleme faaliyetleri genelde hizmetlerin hedef grubunu yansıtan üç temel düzeyde gerçekleştirilir:

Birincil önleme faaliyetleri, kötü muamele olgusunu daha başlamadan durdurma amacıyla, genele yöneliktir. Birincil önlemenin amaçları ya psikolojik sağlığı olduğundan iyi hale getirmek ve ruh sağlığının bozulmasına karşı tedbir olarak yeterlilikleri, kaynakları ve başa çıkma becerilerini güçlendirmek veya ruhsal bozuklukların sıklığını azaltmaktır. Birincil önleme faaliyetleri bireylere değil, topluluklara ve genel olarak yaşam koşulları nedeniyle risk altında olan ya da olmayan durumu ‘iyi’ kişilere odaklanmaktadır (Polat, 2006b: 272).

Birincil önlemenin diğer bir amacı da tüm çocukların gelişimlerinin iyi bir biçimde sürdürülebileceği ortamı sağlamaktır. Tüm çocukların ve ailelerin içinde buldukları koşulları iyileştirebilmenin yolu, sosyal reformlar, değişik tutumlar ve eğitimidir. Topluluklar çocuklarına daha çok değer vermeye ve onların gereksinimlerine öncelik vermeye yöneltilmelidir. Bu da ancak tek tek ailelerle veya tüm toplumla çalışarak gerçekleştirilebilir (Lynch, 1991b: 294).

İkincil önleme faaliyetleri, sorunla ilintili koşulların hafifletilmesi amacıyla, çocuğa kötü muamele riski taşıyan aileleri hedef alır. Madde kötüye kullanımı, erken yaşta annelik, gelişimsel yetersizlikler ve yoksulluk gibi birçok risk faktörü kötü muameleyle ilintilidir. Programlar, hizmetleri bu risk faktörlerinden herhangi biri ya da hepsinin büyük oranda bulunduğu bölgelere yöneltebilirler (Polat, 2006b: 272).

Üçüncü derece önleme hizmetleri, kötü muamelenin olumsuz sonuçlarını en aza indirmek ve yeniden tekrarını önlemek amacıyla, kötü muamelenin yaşandığı ailelere yöneltilir. Bu programların amacı, kötü muamelenin tekrarlarının önlenmesi ve bu muameleye ilişkin olumsuz sonuçların en aza indirilmesidir (Polat, 2006b: 272). Uzmanları ve kamuoyunu çocuk istismarının belirtilerine duyarlı kılmayı amaçlayan kampanyalar, bu tür önleme programı olarak düşünülmelidir. Çocuk istismarı olguları konusunda istatistik toplanmaya başlandığında, belirlenen vaka sayısı artacaktır. Ama etkili belirleme programları ile, örselenmenin şiddeti azalacak ve böylece hizmetin geliştirilmesiyle, daha çok çocuk belirlenebilecek ve örselenmeleri daha az şiddetli olacaktır (Lynch, 1991b :294).

1.1.10. Çocuk İstismarı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

1.1.10.1. Dünyada Yapılan Araştırmalar

Amerika'da 1976-1986 yılında araştırmacılar, tüm ülkeyi temsil edecek şekilde seçilen 29 ildeki çocuk koruma hizmetlerinin kayıtları incelemiştir. Bunun yanı sıra, bu illerdeki yetkili uzmanlarından (güvenlik polisi, okul personeli, hastane personeli, tedavi sağlayıcılar, mahkeme personeli) bilgi toplanmıştır. Çocuğa yönelik kötü muamele tanımının içerisine düşen vakaların oranıyla ilgilenilmiştir. Kısacası, çalışmadan elde edilen bulgular şunlardır: 1976 yılındaki çalışma, rapor edilmesi gereken vakaların, sadece, yaklaşık olarak beşte birinden bahsedildiğini göstermektedir. İkinci çalışma da uzmanların tanımladığı fiziksel ve cinsel istismar vakalarının sayısında mutlak bir artışın olduğudur. Özellikle cinsel istismar vakalarının sayısında üç katı bir artış saptanmıştır (Crosson ve Tover, 2008).

Milling Kinard tarafından yapılan bir çalışma da (1980), fiziksel istismara uğramış çocukların kendi öz kavramlarıyla sorunları olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya alınan çocuklar saldırgan, az sosyalleşmiş ve diğer insanlara güvenemeyen çocuklardır. İstismar edilmiş çocuklar, çoğunlukla üzgün, mutsuz, sevilmeyen ve kötü davranan, içine çekilmiş ve somurtkan olduğu görülmüştür.

Ayrıca, ebeveyn saldırganlığının kurbanları olduklarında, buna karşılık onlar da akranlarına karşı giderek saldırgan olduklarını ortaya koymuşlardır (Howe, 2005).

A.B.D.'de 1987 yılında yapılan cinsel suçlara yönelik araştırmaya konu olan 494 olguda kurbanların yaşları 5 aylık ile 18 yaşına kadar çeşitlilik göstermektedir. Kurbanların erkek olduğu olgularda saldırganların %15'inin baba, %8'inin üvey baba,%7'sinin amca-dayı,%2,3'ünün ise kadınlardan oluştuğu belirtilmiştir (Polat, 2006a: 93).

Bagley ve Ramsay, Kanada'da yapılan cinsel istismar sonrası psikolojik danışma ile ilgili bir konferansta sundukları raporda, 387 kadından çocukluklarında cinsel istismara uğrayanların %17'sinde , uğramayanların da %9'unda depresyon görüldüğü, istismara uğrayanların %19'unu uğramayanların ise %5'inin düşük benlik saygısına sahip olduklarını belirtmişlerdir (Oates, 1991) .

Briere ve Runtz 278 kız lisans öğrencisinden çocukluğunda cinsel istismara uğramış olanlarda, depresyon ve intihar davranışının istismar edilmeyenlere göre daha fazla olduğunu araştırmalarında ortaya koymuşlardır (Oates, 1991) .

Oates'in (1991) istismarla ilgili yaptığı çalışmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çocukların cinsel olarak istismar edildiğini bilmediği ortaya koymuştur. İstismar olaylarını takip eden bir kaç ay içinde öğretmenlerden çocuklarının okul başarısı ile ilgili görüşleri sorulduğunda, öğretmenler çocukların 1/3'ünde okul başarısında gerilik, %15'inde daha saldırgan davranış ve %15'inde dikkat çekme davranışları görüldüğünü belirtmişlerdir. Çocukların çok azında duygusal yakınlığa artan bir istekte görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Mayıs 1989'dan Nisan 1990'a kadar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar kliniğine başvuran 1001 eşcinsel ve çift cinsiyetli yetişkin erkekle, çocukluk ve ergenlik döneminde cinsel istismara maruz kalmış olma olasılıkları hakkında yapılan araştırmada, katılımcıların % 37'si, 19 yaşından önce kendilerinden daha yaşlı veya daha güçlü bir partnerle cinsel ilişkiye girmeye zorlandığını veya

cesaretlendirildiğini bildirmiştir. Katılımcıların ortalama ilk ilişki yaşları 10 partnerleri arasındaki ortalama yaş farkının 11 olduğu saptanmıştır (Doll, 1992).

Amerika'nın Chicago eyaletinde 1712 çalışma grubuyla, çocukluk dönemindeki cinsel istismar anılarının yaygınlığı, karakteristiği ve bu anıları unutmaya ilgili faktörler araştırılmış, kurbanların bazıları çocukluk dönemindeki cinsel istismarı geçici olarak unuttuklarını bildirmişlerdir (Epstein ve Bottoms, 1998).

San Francisco da 913 kadın üzerinde yapılan araştırmada, kadınların %38'inin cinsel istismar kurbanı olduğunu ve bunların %11'inin yabancılarca, %29'unun aile bireylerince yapıldığı ortaya koyulmuştur. Geriye kalan %60'ın ise tanıdıkları kişiler tarafından istismar edildiği ve bu istismarı gerçekleştirenlerin %40'ının makam sahibi kişiler olduğu saptanmıştır (Polat, 2006a: 90).

Wolfe ve Francis (2007) de istismar uygulayan ve uygulamayan babaların, öfkesini ifade etmesini, akıl sağlığını, ebeveynlik stresini ve empatisini ve çocukların sosyal-duygusal işaretlerini algılamasını, ölçen standart ölçümleri incelemiş, araştırma sonucunda istismarcı babaların daha fazla akıl sağlığı kaygısı (depresyon, düşmanlık ve paranoyak düşünce gibi), ebeveynlikte daha fazla kaygı ve çocuklarına daha az empati gösterdiklerini saptamışlardır. İstismarcı babaların çocukların duygusal ifadelerini öfke ve nefret gibi olumsuz duygular olarak algılama olasılıkları da daha fazladır (Wolfe ve Francis, 2007).

ABD'nde çocukluğunda ciddi cinsel istismara maruz kalmış kurbanların tekrar cinsel ve fiziksel istismara uğraması konusunda yapılan araştırmada, istismara uğramış bayanların tekrar cinsel ve fiziksel istismara uğrama olasılığı, istismara uğramayan kadınlara göre iki kat fazla olduğu görülmüştür (Barners vd., 2007).

1.1.10.2. Türkiye’de yapılan araştırmalar

Sözdüyar (1989) yılında, öğretmenlerin çocuk istismarına yönelik görüşleri konulu araştırmasında; öğretmenlerin duygusal istismar kapsamı içindeki davranışları, çocuğun maruz kaldığı en önemli istismar türü olarak algıladıklarını saptamıştır.

Oral ve arkadaşları (1996)’nın yapmış olduğu çalışmada, kriz merkezine 1996 yılında öyküsünde şiddet olan evli müracaatçılar ele alınmış, özellikleri incelenmiştir. Buna göre kurbanlar kadındır ve şiddete evlilik öncesi tanışma süresi de dahil ilk yıllarda maruz kalmışlardır, fiziksel şiddet yanında sözel şiddet yer almaktadır.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından 1997 yılında yapılan araştırmalarda, 7 ile 14 yaş aralığında, kritik bir dönemde olan çocukların, %24’ünün şiddeti açık biçimde ve ayrıntılı olarak sergilediği ve polisiye filmleri izledikleri yer almaktadır (Adak, 2004).

Aydın (1997) yılında, ailede yaşanan geçimsizliğin çocuğun kişiliğine, topluma uyum sürecine ve okul başarısına etkilerini tespit etmek amacıyla yapmış olduğu çalışma da, ailede yaşanan geçimsizliğin çocukların kişilik oluşumlarını, topluma uyum süreçlerini ve okul başarıları üzerinde olumsuz etkide bulunduğu ortaya koymuştur.

Balaban’ın (1999) İzmir ilinde, ilkokul dönemi çocuk eğitiminde ödül ceza yöntemi uygulamaları ve çocuk istismarına yönelik davranışların belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmada, erişkinlerin olumlu davranış sonrası çocuğun ödüllendirilmesini pek önemsemediği, bunun yanında çocuğun olumsuz davranışları sonrası ceza yöntemlerini kullanmaya daha yatkın oldukları belirlenmiştir.

Tencer (2002) yılında çocukluğunda duygusal istismara uğrayan bireylerin erken adölesan dönemindeki yakın arkadaşlık ilişkilerini incelemek üzere 13-14

yaşları arasındaki 103 adölesan üzerinde bir yıl süreyle takip ederek yaptığı araştırmada istismara uğrayan adölesanların istismara uğramayanlara göre arkadaşlarıyla daha az yakın ilişki kurabildikleri, daha az arkadaşlıklara sahip oldukları, kişiler arası ilişkilerde daha yeteneksiz oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca kız ergenlerin erkek ergenlere göre istismar geçmişinden daha çok zarar gördüğünü belirtmiştir (Aktaran., Durmuşoğlu, 2005: 39).

Mersin İl Merkezinde “Sokakta Çalışan ya da Yaşayan Çocuklarda İstismarın Boyutları ve Etkileyen Faktörler” konulu ve nisan-eylül 2002 tarihleri arasında yürütülen araştırmada, araştırma grubundaki çocukların 591’inin aile içinde istismara maruz kaldığı, bunun 22’sinin sadece sözlü, 569’unun ise fiziksel istismar olduğu saptanmıştır. İlk istismara maruz kalma yaşının $7,8 \pm 2,2$ yaş ve ailede istismarı en çok uygulayan kişinin baba olduğu, fiziksel istismara maruz kalan çocukların 507’sine dayak ve 62’sine ise işkenceye varan düzeyde dayak uygulandığı ortaya konmuştur. Çocukların 593’ünün aile dışında istismara maruz kaldığı, bunun 49’unun sadece sözlü, 544’ünün ise fiziksel istismar, ilk istismara uğrama yaşının $9,1 \pm 2,2$ yaş ve dışarıda istismarı en çok uygulayan kişinin öğretmen olduğu bulunmuştur. Dışarıda fiziksel istismara maruz kalan çocukların 478’ine dayak ve 66’sına ise işkenceye varan düzeyde dayak uygulandığı, ayrıca çocukların 74’ünün aile içinde veya sokakta cinsel istismara maruz kaldığı saptanmıştır (Yunusoğlu, 2007).

İzmir Çocuk İstismarı Araştırma Grubu’nun 18 aylık deneyimi sonucunda psikiyatri polikliniğine başvuran çocuklar arasında yapılan araştırmada %36 oranında fiziksel ve duygusal istismar saptanmıştır. İstismar tipi %85’inde duygusal, %66’sında fiziksel, %38’inde cinsel olarak tanımlanmış, cinsel istismar olgularının tümüne, duygusal istismarda eslik etmiş, olguların %13’ünde ise üç tip istismar birden saptanmıştır (Kocaer, 2006: 23).

Kocaer’in 2006 yılında çocuk istismarı ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada, hemşire ve hekimlerin bilgi düzeylerini saptamak amacıyla yapmış olduğu çalışma sonucunda, hekimlerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılama durumunun hemşirelere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Gazi üniversitesinde yapılan bir araştırmada, 2001 yılından beri merkeze başvuran 139 hasta istismar kuşkusu ile değerlendirilmiş, bunlardan 94 ü istismar tanısı almıştır. Bu olgulardan %60 ı cinsel istismar, %15i fiziksel istismar, %12si ihmal olgularıdır. %10 olguda hem fiziksel hem cinsel istismar görülmüştür. İki tane de Munchausen by proxy (MSBP) olgusu izlenmiştir. Merkezde görülen istismar olgularının %57,4'ü, cinsel istismarların %59,3'ü, fiziksel istismarların ise %52,2'si kız çocuklarına yöneliktir (Vatansever vd., 2004).

İşman (2003)'nın yaptığı çocukluk çağı istismar ve ihmalinin çocuk suçluluğuna etkisi konulu çalışmada; hükümlü çocukların %94.2'sinin ailesinde kendisine vurulduğunu ya da dövüldüğünü, %34.6'sının aşırı şekilde dövüldüğü, % 36.5'inin aile içinde sürekli olarak aşağılayıcı ve tehdit edici ya da küçük düşürücü davranışlara maruz kaldıkları bulunmuştur. Çocukların ihmal edilip edilmediği değerlendirildiğinde, %30.8'inin ailesinde ihmal edildiğini, % 13.5'ininde kısmen ihmal edildiği saptanmıştır. Araştırma sonucunda, hükümlü çocukların yaşadıkları istismar ve ihmale ile suça karışma arasında bir ilişkinin olduğu düşünülmüştür.

Çakıcı'nın (2002) yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, çocuk istismarının madde kullanımına etkisi konulu çalışmasında, (KKTC) lise gençliğinde çocuk istismarının yaygınlığı, nedenleri ve madde kullanımı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, (KKTC) deki tüm lise ikinci sınıf öğrencileri 2215, öğrencilerden her birinin% 49.7 hayatı boyunca en az bir kere anne ya da babasının kendine tokat attığını, % 5.5'inin ise sık sık bu şekilde cezalandırıldıklarını belirtmişlerdir. Ağır fiziksel ve psikolojik istismara ve ihmal davranışlarına maruz kalan çocuklarda sigara alkol ve uyuşturucu madde kullanımının daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir.

İstanbul Üniversitesinde, cinsel saldırıların önlenmesi ve failerin tedavisine yönelik, Ocak-Ekim 2002 tarihleri arasında, Bursa, İzmit, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, Çanakkale ve Balıkesir cezaevinde, çocuğa ve yetişkine karşı cinsel saldırı suçu nedeniyle hükümlü 102 kişi üzerinde yapılan çalışmada, saldırganlarının çoğunlukla saldırganın, mağdurun veya tanıdığı ev veya işyerinde gerçekleştiği,

grubun çoğunluğunun mağduru önceden tanıdığı saptanmıştır. Cinsel saldırı esnasında çoğunlukla şiddetin kullanıldığı ve kullanılan şiddetin de en fazla fiziksel şiddet şekilde olduğu ve saldırıların yarıdan fazlasının daha önceden planlanarak gerçekleştirdikleri belirlenmiştir (Gölge vd., 2002).

Ebru Çakıcının (2002) yılında çocuk istismarının öfke ve ifade tarzına etkisi konu araştırma Kadıköy-İstanbul'da gerçekleştirilmiş, 2177 öğrenci lise ikinci sınıf öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Araştırma sonucunda, istismar sıklığının artması ile toplam öfke ve içe yöneltilen öfke puanlarında anlamlı yükselme tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, aile içinde fiziksel istismara uğrayan çocukların agresyon düzeylerinin, istismar sıklığı ile ilişkili olarak yükseldiği bu çocukların öfkelerini daha zor kontrol ettiği saptanmıştır.

Durmuşoğlu (2005) yılında çocukluk örselenme yaşantıları ile bazı değişkenlerin, ergenlerin yakın ilişkilerindeki ilişkisel benlik saygısı, ilişkisel depresyon ve ilişkisel saplantılı düşünceleri üzerindeki etkisini incelemiş ve bunun sonucunda çocukluk örselenme yaşantılarından fiziksel ve duygusal istismar ile ergenlerin ilişkisel benlik saygısı puanları arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki olduğu, ilişkisel depresyon puanları ile çocukluk örselenme yaşantıları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Savi'nin (2006) yılında Denizlide yapmış olduğu araştırmada, ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ve ihmal düzeyleri ile benlik algısı ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ve ihmal düzeyleri yükseldikçe benlik algılarının düştüğü ve kendilerini olumsuz olarak algıladıkları; bunun da ergenlerin stres ve diğer olumsuz olaylara karşı daha dirençsiz, yetersiz; düşmanca tutum ve davranışlara daha yakın oldukları görülmüştür. Aynı zamanda ergenlerin duygusal istismar düzeyleri yükseldikçe, genel kaygı düzeylerinin arttığı, bu yüzden daha sinirli, gergin, kötü olaylar olacakmış gibi, beklentisi için de oldukları belirlenmiştir.

2000-2005 yılları arasında Türkiye’de 1.300 civarında kadın ve çocuk aile içindeki erkekler tarafından öldürülmüş, 32.237 kişi de ağır veya hafif yaralanmıştır (Aktaş, 2006: 61).

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 01.10.2007 ve 29.10.2007 tarihleri arasında belli başlı istismar olayları tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo-1: Türkiye’de İstismara Uğramış Çocuk Oranları

İSTİSMAR ŞEKLİ	YAŞ GRUBU	ORANI
Ebeveyn	4/16	%17
Çalıştırılan Çocuklar	6/14	%21
Cinsel Taciz	2/14	%8.7
Dayak	2/14	%22
Şiddet Gören	2/14	%9.1

Tablo-2: Türkiye’de İstismara Uğramış Çocukların İstismar Şekilleri Ve Bölgeler Göre Dağılımı

İSTİSMAR ŞEKLİ	BÖLGE
Ebeveyn İstismarına uğrayan 17 çocuktan 14 ü	Diyarbakır, Adana, Mersin, İstanbul ve Mardin
Çalıştırılan 21 çocuktan 16 sı	İstanbul, Ankara, Diyarbakır, İzmir ve Mersin
Cinsel Tacize Uğrayan 8,7 çocuktan 7,2 si	Diyarbakır, Van, Muş, Bitlis
Dayak Yiyen 22 çocuktan 19 u	Diyarbakır, Van, Muş ve Bitlis
Şiddet Gören 9,1 çocuktan 8,1 i	İstanbul, İzmir, Mersin, Diyarbakır

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, istismara uğrayan çocuklarımızın %70.7 si gelişmemiş bölgelerimizde ve Ailelerin ekonomik yükümlülükler altında ezildiği büyük metropol şehirlerimizde bulunmaktadır.

Tablo-3: Türkiye’de Okula Gönderilmeyen Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

OKULA GÖNDERİLMİYEN ÇOCUK	ORANI
6/14 Yaş Grubunda Okula Gönderilmeyen Kız Çocuğu	% 28
6/14 Yaş Grubunda Okula Gönderilmeyen Erkek Çocuğu	% 19

Zorunlu eğitim döneminde okula gönderilmeyen 28 kız çocuğun 24'ü Ş.Urfa, Diyarbakır, Van, Diyarbakır, Kayseri ve Konya. Zorunlu eğitim döneminde okula gönderilmeyen 19 erkek çocuk dan 15'i ise İstanbul, Mersin, Diyarbakır ve İzmir'dedir (T.İ.K , 2007).

Hergüner' in (2009)yılında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Çocuk Psikiyatri Kliniğinde, farklı travmatik olaylardan sonra stres bozukluğu geliştiren altı yaş öncesi çocuklardaki belirtileri incelemiştir. Çalışmaya alınan 12 okul öncesi çocuğundan, 3 olguda fiziksel istismar, 2 olguda cinsel istismar, 3 olguda tıbbi girişim, 4 olguda ise araç içi ve dışı kazaya maruz kalmışlardır. Bu çocuklarda en sık görülen travma sonrası stres belirtileri, yalnız kalamama, uyku sorunları, yeni ortaya çıkan korkular ve aşırı uyarılmış olarak belirlenmiştir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesinde, 2004 ve 2008 tarihleri arasında cinsel istismara uğradığı iddiası ile adli makamlarca muayeneye gönderilen 72 çocuk olgusu üzerinde yapılan çalışmada, istismar özellikleri ile bedensel ve ruhsal etkilenmelerinin boyutlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, büyük yaştaki çocukların, sıklıkla birden fazla istismar şekline maruz kaldığı, kız çocuklarında yaşın artmasıyla birlikte vajinal penetrasyon şeklindeki istismar oranının arttığı, istismar kurbanlarının çok yüksek oranda tehdit edildikleri ve yaşadıkları istismardan dolayı yüksek oranda psikiyatrik tanı aldıkları saptanmıştır (Akbaş vd. 2009).

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma evreni, veri toplama araçlarının özellikleri, araştırmayı yaparken izlenen yollar ve verilerin analizinde kullanılan istatistik yöntemler yer almaktadır.

2.1. Araştırma modeli

Bu araştırma da ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişen arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2003 :81).

2.2. Çalışma Evreni

Çalışma evrenini Balıkesir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi eğitimi öğretmenleri ve her öğretmenin sınıfında eğitim gören 3 okul öncesi öğrencisinin anne ve babası, oluşturmaktadır.

Tablo – 4: Uygulamaya Alınan Okullar Öğretmen ve Anne-Babalarının Dağılımı

Okulların Adları	Öğretmen Sayısı	Anne Sayısı	Baba Sayısı	Uygulanan kişi sayısı	Uygulanamama Nedeni
Çiğdem Batubey İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 4, Anne 12, Baba 12,	Tamamına uygulanmıştır.
Karahallılar İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 1, Anne 3 ,Baba 3,	Uygulanan anketler öğretmen tarafından kaybedilmiştir.
Fatih İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Zağnospaşa İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6, 27	Öğretmenlerin 2 tanesi araştırmaya katılmak istememişlerdir.
Edip Gürcün İlk öğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1,Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
Mehmetçik İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 4,Anne 12, Baba 12,42	Tamamına uygulanmıştır.

Cumhuriyet İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 2, Baba 2,	Velilerden bir tanesi anketi tüm uyarılara rağmen getirmemiştir.
Plevne İlköğretim Okulu	3	9	9	Öğretmen 3, Anne 9, Baba 9,	Tamamına uygulanmıştır.
Gazi İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 4, Baba 4,	Velilerden iki tanesi anketi tüm uyarılara rağmen getirmemiştir
Altı Eylül İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 1, Anne 5, Baba 5,	Uygulanan anketler öğretmen tarafından kaybedilmiştir.
Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	2. öğretmen uygulamaya katılmamıştır.
Atatürk İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 4, Anne 12, Baba 12,	Tamamına uygulanmıştır.
Ali Suuri İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Bırakılan anket 1 öğretmene ulaşmamıştır.
Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 4, Anne 12, Baba 12,	Tamamına uygulanmıştır.
Merkez Ece Amca İlköğretim Okulu	1	3	3	Uygulanmadı.	Okul öncesi öğretmeni doğum izinin de olduğu için uygulamamıştır.
M. Şeref Eğinlioğlu İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Kuvayı Milliye İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
M. Akif Ersoy İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Kayabey İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
Ali Hikmet Paşa İlköğretim Okulu	5	15	15	Öğretmen 3, Anne 9, Baba 9,	Okulda toplam 4 okul öncesi eğitimi öğretmeni bulunmaktadır. Öğr. bir tanesi doğum izindedir.
23 Nisan İlköğretim Okulu	4	12	12	Öğretmen 3, Anne 9, Baba 9,	Anketler eksik olarak ulaştırılmıştır.
Sakarya İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Balıkesir Karesi İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Anketler öğretmen tarafından kaybedilmiştir
Sevinç Kurşun İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Gaziosmanpaşa İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Yıldız Mahallesi 75.Yıl İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
Yunus Emre İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
Burhan Erdayı İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.
General Kemal Balıkesir İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
M. Vehbi Bolak İlköğretim Okulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.

Albay Tayyar-Nuran Oğuz İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
Merkez Zafer İlköğretim Okulu	1	3	3	Öğretmen 1, Anne 3, Baba 3,	Tamamına uygulanmıştır.
Kız Teknik, Anadolu Kız Mes. ve Kız Meslek Lisesi	4	12	12	Öğretmen 3, Anne 9, Baba 9,	Okulda 3 tane öğretmen bulunmaktadır..
Mithat paşa Anaokulu	3	9	9	Öğretmen 3, Anne 9, Baba 9,	Tamamına uygulanmıştır.
Zübeyde Hanım Anaokulu	13	39	39	Öğretmen 9, Anne 27, Baba 27,	Okulda toplam 11 öğretmen bulunmaktadır Öğretmenlerden iki tanesi anketi zamanında ulaştırmamıştır.
Sabiha Gökçen Anaokulu	12	36	36	Öğretmen 12, Anne 36, Baba 36,	Tamamına uygulanmıştır.
Nuran Oğuz Anaokulu	1	3	3	Öğretmen 0, Anne 2, Baba 2,	Anketler eksik olarak ulaştırılmıştır..
Nazende Kurşun Anaokulu	2	6	6	Öğretmen 1, Anne 5, Baba 5,	Anketler eksik olarak ulaştırılmıştır..
TOKİ Anaokulu	2	6	6	Öğretmen 2, Anne 6, Baba 6,	Tamamına uygulanmıştır.

Yukarıdaki tablonun incelenmesinden 111 öğretmen ve 333 anne ve 333 baba olmak üzere toplam 777 kişinin araştırma kapsamına alındığı, ancak anketlerin tabloda belirtilen sebeplerle 93 öğretmen, 279 anne ve 279 babaya uygulanabildiği anlaşılmaktadır.

2.3 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Burcu Mangalçı'nın "Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Ailede Çocuk İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde uygulanan anketler kullanılmıştır. Bunlar çocuk istismarı görüş anketi, çocuk ihmal görüş anketi ve istismar ve ihmal önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketleridir. Anketler için öncelikle ilgili araştırmanın danışmanın izni alınmıştır. Anketlerin bu çalışmada kullanılabilmesi için okulöncesi döneme yönelik gerekli uyarlamalar yapılmış, uzman görüşlerine başvurulmuş ve istismar ve ihmal önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için uygulamaları yapılmıştır. Anketlerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tamamlandıktan sonra bu araştırma da veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

2.3.1. Çocuk İstismarı Görüş Anketi

Burcu Mangalıcı'nın çalışmasında bu anket 33 maddeden oluşan ve sınıflama ölçeği şeklindedir. Anketlerdeki ifadelerin anlaşılabilirlik düzeyi ve çocuk istismarını ortaya koyacak niteliklere uygunluğu açısından önce uzman görüşleri alınmıştır. Çalışma alanında doktora yapmış 4 öğretim üyesi, yüksek lisans yapmış 3 öğretim görevlisi ve yüksek lisans yapmış 1 araştırma görevlisi tarafından incelenmiştir. Uzmanlar 23. ve 32. ifadelerin aynı olduğunu belirtmiştir. Aynı olan ifadelerin biri anketten çıkarılmış ve diğer ifadeler aynen kabul edilmiştir.

Anket uygulaması için Balıkesir İl Milli Eğitimden izin almak amacıyla kültür bölümüne anketler verilmiş, kültür bölümünün anketler üzerinde yaptığı inceleme sonucunda çocuk istismarı görüş anketinde yer alan cinsel istismarla ilgili aşağıda verilen 4 maddenin çıkarılması istenmiştir.

“Aile içindeki yetişkin kimselerin çocukla cinsel ilişkiye girmesi, Çocuğun cinsellikle ilgili merak ettiği soruları sorduğunda ailesi tarafından azarlanması ve aşağılanması, Aileden kişilerin ev içinde çocuğun önünde çıplak olarak dolaşması, aile içinde çocuğun yanında porno film ve benzeri yayınlar izlenmesi” . Bu ifadeler, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlarda yapılacak araştırma ve araştırma desteğine yönelik izin ve uygulama yönergesi 5. madde a bendine “araştırma öneri ve veri toplama araçlarında; anayasa ve millî eğitim temel kanunu ile millî ve manevi değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal edici, cinsiyet, din ve ırk ayrımını körükleyici, belli politik yaklaşımları destekleyici, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nce suç kabul edilen hususları içeren, kişilik ve aile mahremiyetini ifşa edici sorular, ifadeler, resimler ve simgeler yer alamaz” göre uygun olmadığı gerekçesiyle anketten çıkarılması istenmiştir ve bu doğrultuda anketten bu maddeler çıkarılmıştır.

Öğretmen ve ebeveynlerden ankette yer alan ifadelerin, istismar içeren davranış olup olmadığı yönünde cevap vermeleri istenmiş, evet cevabı verilmesi halinde, söz konusu davranışın hangi tür istismar (fiziksel, duygusal, cinsel) olduğunu belirtmeleri istenmiştir.

2.3.2. Çocuk İhmali Görüş Anketi

Çocuk ihmali görüş anketinin tüm maddeleri uzmanlar tarafından uygun görülmüştür. Balıkesir İl Milli Eğitim Müdürlüğü kültür bölümü tarafından bu ankette incelenmiş herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulanmasına izin verilmiştir. İhmal anketindeki ifadelerin, öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerine göre, ihmal içeren davranış olup olmadığı yönünde cevap vermeleri istenmiş, evet cevabı verilmesi halinde, söz konusu davranışın hangi tür ihmal (fiziksel, duygusal) olduğunu belirtmesi istenmiştir.

2.3.3. İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketi

Bu anket derecelendirmeli türde olup, 5 li likert şeklinde yapılandırılmıştır. Anket son şeklini almadan önce, kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri alınmıştır. Yapı geçerliliği ve güvenilirliğini belirleyebilmek için ise Balıkesir'in Bandırma ilçesinde milli eğitim müdürlüğüne bağlı olan özel ve resmi okulların anasınıflarındaki 30 öğretmene, 30 anne ve 30 babaya uygulanarak ön denemesi yapılmıştır. Ön deneme sonucu gerekli görülen ifadelerde düzenlemelere gidilmiştir. Daha sonra araştırma için uygulanan istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketi üzerinden 23 maddenin faktör analizi yapılmıştır. Maddelerin toplam varyansı açıklama oranı %31.85. dir, Ankette yer alan bütün maddelerin faktör yükleri. 30'un üzerindedir. Maddelerin faktör yükleri Ek-1de verilmiştir. İstismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı belirlenmiştir. Anketin güvenilirlik katsayısı, .89 olarak bulunmuştur.

2.3.4. Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formunda, ankette incelenecek olan değişkenlere yer verilmiştir. Öğretmenler ve anne-babalar için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Öğretmenlerle ilgili olan bölümde, öğretmenlerin cinsiyetine yaşlarına medeni durumlarına, eğitim durumlarına, mesleki kıdemlerine, iş doyumlarına, sahip oldukları çocuk sayıları ve

çocukların cinsiyetleri ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Anne ve babalara yönelik demografik bilgi formunda ise cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuklarının cinsiyetleri, ekonomik durumu ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Anket formu ve demografik bilgi formunun uygulanabilmesi için çalışma evreninin belirlenmesinden sonra, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla, Balıkesir Valiliğinden gerekli izin ve onay belgeleri alınmıştır. Bunun ardından, araştırma kapsamına alınan toplam 39 okula gidilerek, okul müdürleriyle görüşmeler yapılmış, daha sonra anasınıfı öğretmenleriyle görüşülmüştür. Araştırma ve anket uygulaması araştırmacı tarafından anasınıfı öğretmenlerine anlatılmış, bilgilerin gizli tutulacağı açıklanmıştır. Anasınıfı öğretmeninde görüşleri alınarak random yoluyla 3 tane öğrenci seçilerek bu öğrencilerin anne ve babalarına, öğretmenlerin anketi ulaştırması istenmiştir. Anket uygulanması için hem öğretmenlere, hem ana-babalara anketi doldurup geri getirmeleri için 1 hafta süre verilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS paket programının 11.5 versiyonu kullanılmıştır. Öncelikle çocuk istismarı görüş anketindeki her bir maddeye ilişkin “istismardır” ve “istismar değildir” ile istismar türlerinin “ fiziksel, duygusal, cinsel, duygusal-fiziksel, duygusal-cinsel, fiziksel-cinsel, duygusal-fiziksel-cinsel” frekans ve yüzde değerleri bulunmuştur. Çocuk ihmali görüş anketinde ise, “ihmaldir, ihmal değildir” ile ihmal türlerinin “fiziksel, duygusal, duygusal-fiziksel” frekans ve yüzde değerleri bulunmuştur. Bu işlemler öğretmen anne ve baba için ayrı olarak ele alınmıştır.

“İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri” anketi içinde, öğretmen, anne ve baba için ayrı ayrı her bir maddeye ait, aritmetik ortalama

(\bar{x}), ve standart sapma (ss) değerleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin çözüm önerilerine katılma derecelerinin bağımsız değişkenlere göre farklılıklarını saptamak için, “öğretmenlerin kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocukların sayısı ve çocuklarının cinsiyetleri” değişkenlerine varyans analizi, öğretmenlerin eğitimi değişkenine de t-testi yapılmıştır.

Anne- babaların önerilere katılma derecelerindeki farklılıkları belirlemek amacıyla “Sahip oldukları çocuk sayısı, sahip oldukları çocukların cinsiyetleri, babaların iş durumu eğitim durumu, ekonomik algıları” değişkenlerinde anne baba birlikte alınarak varyans analizi (F testi) uygulanmıştır. Annelerin iş durumu değişkenine t-testi uygulanmıştır.

Daha sonra anne baba görüşleri arasındaki farklılığı ortaya koymak için t-testi, anne baba ve öğretmenler arasındaki görüş farklılığını belirlemek için varyans analizi yapılmıştır. Araştırmada, hata payı üst sınırı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmen, anne ve babalara uygulanan, çocuk istismarı görüş anketi, çocuk ihmali görüş anketi, istismar-ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinden elde edilen veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda analiz edilmiş ve sonuçlar; 1. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular, 2. Annelerin görüşlerine ilişkin bulgular, 3. Babaların görüşlerine ilişkin bulgular, 4. Demografik değişkenlere ilişkin bulgular, 5. Öğretmelerle velilerin görüşleri arasındaki farklılıklara ilişkin bulgular olmak üzere 5 bölüm de sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

3.1.1. Öğretmenlerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo-5: Öğretmenlerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için hamallık yapması ya da inşaatlarda ve ağır sanayide çalışması	91	81	89.0	10	11.0	Duygusal	17	21.3
						Fiziksel	32	40.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	30	37.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.2
						Cevaplama sayısı	80	100
Soru : 2	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından dövülmesi	90	84	93.3	6	6.7	Duygusal	9	10,7
						Fiziksel	31	36,9
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	43	51,2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1,2
						Cevaplama sayısı	84	100
Soru : 3	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Anne ya da babanın “ sana saçımı süpürge ettim, ömrümü verdim, sen de bunu yapmak zorundasın!” biçiminde ifadeler kullanarak çocuğa isteklerini yaptırması.	92	87	94.6	5	5.4	Duygusal	81	93.1
						Fiziksel	1	1.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	5	5.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	87	100

Tablo-5 devamı

Soru : 4	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ekonomik sıkıntısı olan ailenin, çocuğun çaldığı eşyaları geri vermemesine göz yumması	92	84	91.3	8	8.7	Duygusal	76	91.6
						Fiziksel	5	6.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	2	2.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	83	100.0
Soru : 5	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Bir çocuğun cinsel içerikli fikirlerle aileden kişiler tarafından gözetlenmesi	90	81	90.0	9	10.0	Duygusal	10	12.5
						Fiziksel	1	1.2
						Cinsel	52	64.2
						Duygusal - fiziksel	1	1.2
						Fiziksel - cinsel	1	1.2
						Duygusal - cinsel	13	16.0
						Duygu-fizik-cinsel	3	3.7
						Cevaplama sayısı	81	100.0
Soru : 6	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun, zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için, okuldan sonra simit, kağıt mendil, sakız vb. satması	88	65	73.9	23	26.1	Duygusal	32	49.2
						Fiziksel	13	20.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	20	30.8
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	65	100.0
Soru : 7	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailesinin, çocuğu şaka olsun diye sürekli öcü ve canavarlarla korkutması.	90	84	93.3	6	6.7	Duygusal	78	95.1
						Fiziksel	1	1.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	3	3.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	82	100.0
Soru : 8	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun, hatalı davranışlarını sürdürmemesi için, bu hataları karşılığında, ailesi tarafından bir yere bağlama, vücudunda sigara söndürme vb. şekillerde cezalandırılması	92	88	95.7	4	4.3	Duygusal	2	2.3
						Fiziksel	33	37.4
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	55	58.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	2	2.3
						Cevaplama sayısı	88	100.0

Tablo-5 devamı

Soru : 9	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuk, ailesinin de tanıdığı biri tarafından, cinsel anlamda sözler, bakışlar ya da el şakalarıyla rahatsız edilirken, ailenin ayıp olmasın diye tepkisiz kalması	92	89	96.7	3	3.3	Duygusal	10	11.4
						Fiziksel	2	2.3
						Cinsel	30	34.1
						Duygusal - fiziksel	4	4.5
						Fiziksel - cinsel	3	3.4
						Duygusal - cinsel	24	27.3
						Duygu-fizik-cinsel	15	17.0
						Cevaplama sayısı	88	100.0
Soru : 10	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Aile içinde çocukla sürekli olarak küfürlü konuşulması	92	85	92.4	7	7.6	Duygusal	66	77.6
						Fiziksel	1	1.2
						Cinsel	6	7.1
						Duygusal - fiziksel	1	1.2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	8	9.4
						Duygu-fizik-cinsel	3	3.5
						Cevaplama sayısı	85	100.0
Soru : 11	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailesinin, çocuğun güvenliğini sağlamak için ev dışından kimselerle konuşup arkadaşlık etmesine izin vermemesi.	89	66	74.2	23	25.8	Duygusal	63	95.5
						Fiziksel	1	1.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	1	1.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.5
						Cevaplama sayısı	66	100.0
Soru : 12	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Söz dinlemeyen, yaramaz çocuğun, söz dinlemesini sağlamak için aileden kişiler tarafından, sürekli olarak saçının çekilmesi, itilip kakılması	92	87	94.6	5	5.4	Duygusal	8	9.2
						Fiziksel	39	44.8
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	40	46.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	87	100.0
Soru : 13	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Aile bireylerinden herhangi birinin, çocuğu, cinsel anlamdaki bakışlarıyla, kullandığı sözlerle veya el şakalarıyla rahatsız etmesi	91	89	97.8	2	2.2	Duygusal	7	7.9
						Fiziksel	3	3.4
						Cinsel	37	41.6
						Duygusal - fiziksel	2	2.2
						Fiziksel - cinsel	4	4.5
						Duygusal - cinsel	24	27.0
						Duygu-fizik-cinsel	12	13.4
						Cevaplama sayısı	89	100.0

Tablo-5 devamı

Soru : 14	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin, çocuğa “istenmeyen şekilde davranmaya devam ederse, ona bakmayacaklarını, terk edip gideceklerini” vb. söylemesi	92	89	96.7	3	3.3	Duygusal	86	97.7
						Fiziksel	--	--
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	2	2.3
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	88	100.0						
Soru : 15	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Hiç söz dinlemeyen bir çocuğun, hatalı bir davranışı nedeniyle hem ona hem kardeşlerine ders olsun diye, kardeşlerinin yanında dövülmesi	91	85	93.4	6	6.6	Duygusal	14	16.5
						Fiziksel	19	22.4
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	52	61.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	85	100.0						
Soru : 16	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından uzun süre odaya kapatma, yemek vermeme vb” cezalar verilmesi.	90	86	95.6	4	4.4	Duygusal	36	42.4
						Fiziksel	18	21.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	31	36.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	85	100.0						
Soru : 17	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yaşta çocuğun kendi odası olduğu halde sürekli olarak anne babası ile birlikte uyuması.	86	72	83.7	14	16.3	Duygusal	49	68.1
						Fiziksel	1	1.4
						Cinsel	9	12.5
						Duygusal - fiziksel	1	1.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	10	13.8
						Duygu-fizik-cinsel	2	2.8
Cevaplama sayısı	72	100.0						
Soru : 18	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile üyelerinin hiçbir şey giymeden çocuğun yanında dolaşması.	92	86	93.5	6	6.5	Duygusal	4	4.7
						Fiziksel	--	--
						Cinsel	59	69.4
						Duygusal - fiziksel	2	2.4
						Fiziksel - cinsel	1	1.2
						Duygusal - cinsel	15	17.6
						Duygu-fizik-cinsel	4	4.7
Cevaplama sayısı	85	100.0						

Tablo-5 devamı

Soru : 19	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini başkalarının yanında söylemesi.	92	87	94.6	5	5.4	Duygusal	83	96.5
						Fiziksel	--	--
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	2	2.3
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.2
						Cevaplama sayısı	86	100.0
Soru : 20	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Genelde, dayak atmayan aile bireylerinin, çocuğu yaptığı büyük bir hatayı tekrarlamaması için dövmesi.	92	82	89.1	10	10.9	Duygusal	9	11.1
						Fiziksel	33	40.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	39	48.2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	81	100.0
Soru : 21	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini söylemesi.	91	87	95.6	4	4.4	Duygusal	83	97.6
						Fiziksel	--	--
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	1	1.2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.2
						Cevaplama sayısı	85	100.0
Soru : 22	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailesinin çocuğu istenileni yapması için karanlık, öcü ve canavarlarla korkutması.	92	87	94.6	5	5.4	Duygusal	82	96.4
						Fiziksel	1	1.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	2	2.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	85	100.0
Soru : 23	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun cep harçlığını kazanmak için okuldan sonra, simit, kâğıt mendil, sakız vb. satması.	91	72	79.1	19	20.9	Duygusal	36	51.4
						Fiziksel	13	18.6
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	20	28.6
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.4
						Cevaplama sayısı	70	100.0

Tablo-5 devamı

Soru : 24	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Evdeki kardeşlerin sürekli birbirleriyle karşılaştırılarak "sen ablan/abin gibi akıllı değilsin....." türünden kelimeler kullanılması.	92	87	94.6	5	5.4	Duygusal	85	97.8
						Fiziksel	1	1.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	1	1.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	87	100
Soru : 25	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesinin geçimine katkıda bulunabilmesi için, ilköğretimden sonra okula gönderilmeyip çalıştırılması	92	86	93.5	6	6.5	Duygusal	43	50.0
						Fiziksel	14	16.3
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	28	32.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.2
						Cevaplama sayısı	86	100
Soru : 26	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından ev işlerine yardımcı olması ya da kardeşlerine bakması gibi gerekçelerle ilköğretimden sonra okula gönderilmemesi	91	89	97.8	2	2.2	Duygusal	53	60.2
						Fiziksel	11	12.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	23	26.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	1.2
						Cevaplama sayısı	88	100
Soru : 27	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun reklam filmlerinde ya da pop/yıldızı... olarak ünlendirilerek herkes tarafından tanınmasının sağlanması	89	79	88.8	10	11.2	Duygusal	65	82.2
						Fiziksel	1	1.3
						Cinsel	1	1.3
						Duygusal - fiziksel	12	15.2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	79	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, öğretmenlerin bütün ifadeleri % 97.8, en çok ile en az %73.9 oranı ile istismar göstergesi olarak kabul ettikleri görülmektedir. 8, 9, 13, 14, 16, 21, 26, maddelere öğretmenlerin istismar olarak değerlendirme oranı % 95.6 ile %97.8 aralığındadır. 6, 11, 23, maddelerin ise öğretmenlerin % 73.9 ile %79.1 tarafından istismar olarak algılandığı görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bütün maddeleri istismar olarak kabul ettikleri söylenebilir.

3.1.1.1. Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin istismar olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür istismarın göstergesi olarak kabul edildiği incelenmiştir.

Buna göre;

- 1) Ankette istismara ilişkin yer alan 27 madde den (3, 4, 6, 7, 10, 11, 14, 16, 17, 19, 22, 23, 25, 26, 27) 15 maddeyi % 50 ile % 97.7 arasındaki değerle duygusal istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 2) Ankette yer alan maddelerden sadece 1. madde % 40 yüzdelerlik değeriyle fiziksel istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 3) 5. madde (%64.2) , 9. madde (%34.1), 13. madde (%41.6), 18. madde (%69.4) cinsel istismar olarak belirlenmiştir.
- 4) 2. madde (%51.2) , 8. madde (%58.0), 12. madde (%46.0), 15. madde (%61.2), 20. madde (%48.1) hem duygusal, hem fiziksel istismar olarak kabul edilmiştir.

Türlerine göre istismar ifadeleri incelendiğinde; fiziksel-cinsel, duygusal-cinsel, duygusal-fiziksel-cinsel istismar türü olarak işaretlenme oranları, fiziksel, cinsel, duygusal, duygusal-fiziksel türlerine göre daha azdır.

3.1.2. Öğretmenlerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo-6: Öğretmenlerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin, çocuğu yemek yeme alışkanlığı konusunda serbest bırakması; ne zaman, ne kadar, nasıl ve ne yediğine hiç karışmaması.	92	74	80.4	18	19.6	Duygusal	33	45.2
						Fiziksel	25	34.3
						Duygusal - fiziksel	15	20.5
						Cevaplama sayısı	73	100.0
Soru : 2	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, küçük çocuğun mevsim ve şartlara uygun olmayan giyinme isteğine hiç karışmayıp onu tamamen serbest bırakması	92	84	91.3	8	8.7			
						Fiziksel	56	67.5
						Duygusal - fiziksel	13	15.6
						Cevaplama sayısı	83	100.0
Soru : 3	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, banyo yapmak istemeyen çocuğun uzun müddet banyo yapmamasına izin vermesi.	90	85	94.4	5	5.6			
						Fiziksel	52	62.7
						Duygusal - fiziksel	15	18.1
						Cevaplama sayısı	83	100.0
Soru : 4	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, başka işleri olduğu ve bırakacak kimse olmadığı için küçük çocuğu sık sık evde bırakması.	92	90	97.8	2	2.2			
						Fiziksel	9	10.2
						Duygusal - fiziksel	26	29.6
						Cevaplama sayısı	88	100.0
Soru : 5	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin bakacak gücü olduğu halde, çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na vermesi.	92	90	97.8	2	2.2			
						Fiziksel	3	3.3
						Duygusal - fiziksel	22	24.5
						Cevaplama sayısı	90	100.0
Soru : 6	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, iyi bir şekilde çocuğa bakamayacağını, bakabilecek birinin de onu alabileceğini düşündüğü için sokağa terk etmesi	92	90	97.8	2	2.2			
						Fiziksel	2	2.2
						Duygusal - fiziksel	39	43.9
						Cevaplama sayısı	89	100.0
Soru : 7	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, hiç vakit bulamadığı gerekçesiyle çocuğu hiçbir yere götürmemesi	92	88	95.7	4	4.3			
						Fiziksel	2	2.2
						Duygusal - fiziksel	13	14.8
						Cevaplama sayısı	88	100.0

Tablo-6 devamı

Soru : 8	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun her tür sorusunun ailesi tarafından geçiştirilmesi	92	89	96.7	3	3.3	Duygusal	83	94.3
						Fiziksel	--	--
						Duygusal - fiziksel	5	5.7
						Cevaplama sayısı	88	100.0
Soru : 9	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Anne babanın başka işleri olduğu için, çocuğun sorunlarına önem verip dinlenmemesi.	92	90	97.8	2	2.2	Duygusal	85	94.4
						Fiziksel	--	--
						Duygusal - fiziksel	5	5.6
						Cevaplama sayısı	90	100.0
Soru : 10	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından karşılanabilecek durumdaki isteklerinin (parka gitme, arkadaşlarıyla oynama vb.) ailenin başka işleri olduğu gerekçesiyle önemsenmemesi.	92	89	96.7	3	3.3	Duygusal	75	84.3
						Fiziksel	1	1.1
						Duygusal - fiziksel	13	14.6
						Cevaplama sayısı	89	100.0
Soru : 11	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından sürekli olarak bakıcılara bırakılması	89	83	93.3	6	6.7	Duygusal	79	95.2
						Fiziksel	--	--
						Duygusal - fiziksel	4	4.8
						Cevaplama sayısı	83	100.0
Soru : 12	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin ekonomik zorluk içinde olması sebebiyle, çok ciddi bir rahatsızlığı olmadığı sürece çocuğu doktora götürmemesi.	92	59	64.1	33	35.9	Duygusal	18	30.5
						Fiziksel	25	42.4
						Duygusal - fiziksel	16	27.1
						Cevaplama sayısı	59	100.0
Soru : 13	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile de kardeş sayısı fazla olduğu için, çocuğun yakın akrabalarının yanında büyümesi	92	90	97.8	2	2.2	Duygusal	80	88.9
						Fiziksel	3	3.3
						Duygusal - fiziksel	7	7.8
						Cevaplama sayısı	90	100.0
Soru : 14	Cevaplama Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa ailesi tarafından yapabileceği hiçbir iş ya da görev verilmemesi	91	84	92.3	7	7.7	Duygusal	64	77.1
						Fiziksel	5	6.0
						Duygusal - fiziksel	14	16.9
						Cevaplama sayısı	83	100

Tabloya bakıldığında, öğretmenlerin tamamının bütün ifadeleri çocuk ihmali olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin ankette yer alan maddeleri ihmhal olarak değerlendirme oranı en az %64'1 ile en fazla % 97.8'i arasındadır. İhmal ifadelerinden 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. maddeleri % 95.7 ile % 97.8 yüzde değerleri olarak, öğretmenler tarafından en fazla oranda ihmhal belirtisi olarak algılanmıştır.

Çocuk ihmali anketindeki 12. ifadeyi ise öğretmenlerin yalnızca, % 64,1'i ihmâl olarak değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak öğretmenlerin yarısından çoğu bütün maddeleri ihmâl olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

3.1.2.1 İhmâlin Türüne İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin “ihmâl” olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür ihmâlin göstergesi olarak kabul edildiği tablo 4 de belirtilmiştir.

Tabloya göre;

2. madde (%67.5), 3. madde (%62.7), 12. madde (%42.4) yüzde değeriyle fiziksel ihmâl göstergesi olarak algılanmıştır.

Çocuk ihmali anketindeki, 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14. maddeler, % 80,7 ile % 97.8 oranında yüzde değeriyle duygusal ihmâl göstergesi olarak belirtilmiştir.

3.1.3. Öğretmenlerin İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri

Tablo-7: Öğretmenlerin İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri

Önemeye yönelik ifadeler	n	\bar{x}	ss
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır.	92	4.73	.59
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	92	4.74	.51
3)Ailelere, devlet belediyeler yada sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	92	4.84	.39
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	92	4.79	.45
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	92	4.87	.33
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	92	4.88	.32
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar ve ihmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	92	4.03	.97
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	92	4.25	1.05
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	92	4.70	.70
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	92	4.93	.28
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	92	4.61	.69
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	92	4.93	.28
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	92	4.96	.20
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	91	3.80	1.09
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	92	3.70	1.11
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarının kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	92	4.82	.44
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	92	4.91	.31
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	92	4.74	.60
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	92	4.90	.36
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	92	4.95	.30
21) İstismar ve ihmali önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır	92	4.61	.76
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	92	4.61	.76
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır	92	4.87	.39

1.00-1.80 Hiç, 1.81-2.60 Az, 2.61-3.40 Kısmen, 3.41-4.20 Çoğunlukla, 4.21-5.00 Tamamen

Tablo 5'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi öğretmenlerin çözüm önerilerine yönelik (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,) maddelerin puan ortalamaları \bar{x} =4.50'nin üzerindedir. Yani bu maddeler

“tamamen katılıyorum” düzeyinde yer almaktadır. Genel olarak öğretmenlerin 23 çözüm önerisi ifadesinden 21’ine tamamen katıldığı anlaşılmaktadır. 14, ve 15’inci ifadelerin puan ortalamaları $\bar{x}=3.50$ ile aralıktadır. Ve “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde yer almaktadır. Bu durum öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmalini önlemek için uygulanabilecek çözüm öneri anketinde yer alan önerileri olumlu bulduklarını göstermektedir.

3.2. Annelerin görüşlerine ilişkin bulgular

3.2.1. Annelerin Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin

Bulgular

Tablo- 8: Annelerin Çocuk İstismarı Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için hamallık yapması ya da inşaatlarda ve ağır sanayide çalışması	278	241	86.7	37	13.3	Duygusal	30	12.4
						Fiziksel	114	47.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	97	40.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	242	100.0
Soru : 2	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından dövülmesi	279	245	87.8	34	12.2	Duygusal	50	20.6
						Fiziksel	81	33.3
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	111	45.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	243	100.0
Soru : 3	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Anne ya da babanın “ sana saçımı süpürge ettim, ömrümü verdim, sen de bunu yapmak zorundasın!” biçiminde ifadeler kullanarak çocuğa isteklerini yaptırması.	277	250	90.3	27	9.7	Duygusal	229	92.0
						Fiziksel	3	1.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	16	6.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	249	100.0
Soru : 4	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ekonomik sıkıntısı olan ailenin, çocuğun çaldığı eşyaları geri vermemesine göz yumması	276	244	88.4	32	11.6	Duygusal	215	90.0
						Fiziksel	11	4.6
						Cinsel	1	.4
						Duygusal - fiziksel	11	4.6
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	239	100.0

Tablo-8 devamı

Soru : 5	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Bir çocuğun cinsel içerikli fikirlerle aileden kişiler tarafından gözetlenmesi	265	221	83.4	44	16.6	Duygusal	27	12.8
						Fiziksel	7	3.3
						Cinsel	118	55.9
						Duygusal - fiziksel	5	2.4
						Fiziksel - cinsel	6	2.8
						Duygusal - cinsel	30	14.2
						Duygu-fizik-cinsel	18	8.6
						Cevaplama sayısı	211	100.0
Soru : 6	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun, zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için, okuldan sonra simit, kağıt mendil, sakız vb. satması	275	201	73.1	74	26.9	Duygusal	88	44.4
						Fiziksel	50	25.3
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	58	29.3
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.5
						Duygu-fizik-cinsel	1	.5
						Cevaplama sayısı	198	100.0
Soru : 7	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailesinin, çocuğu şaka olsun diye sürekli öcü ve canavarlarla korkutması.	276	240	87.0	36	13.0	Duygusal	211	88.7
						Fiziksel	12	5.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	13	5.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	238	100.0
Soru : 8	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun, hatalı davranışlarını sürdürmemesi için, bu hataları karşılığında, ailesi tarafından bir yere bağlama, vücudunda sigara söndürme vb. şekillerde cezalandırılması	278	251	90.3	27	9.7	Duygusal	17	6.9
						Fiziksel	74	29.8
						Cinsel	1	.4
						Duygusal - fiziksel	148	59.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	7	2.8
						Cevaplama sayısı	248	100.0
Soru : 9	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuk, ailesinin de tanıdığı biri tarafından, cinsel anlamda sözler, bakışlar ya da el şakalarıyla rahatsız edilirken, ailenin ayıp olmasını diye tepkisiz kalması	277	248	89.5	29	10.5	Duygusal	28	11.5
						Fiziksel	8	3.2
						Cinsel	92	37.2
						Duygusal - fiziksel	7	2.8
						Fiziksel - cinsel	8	3.2
						Duygusal - cinsel	37	15.0
						Duygu-fizik-cinsel	67	27.2
						Cevaplama sayısı	247	100.0
Soru : 10	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Aile içinde çocukla sürekli olarak küfürlü konuşulması	277	247	89.2	30	10.8	Duygusal	118	78.0
						Fiziksel	7	2.9
						Cinsel	16	6.6
						Duygusal - fiziksel	10	4.2
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	12	7.5
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
						Cevaplama sayısı	241	100.0

Tablo-8 devamı

Soru : 11	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin, çocuğun güvenliğini sağlamak için ev dışından kimselerle konuşup arkadaşlık etmesine izin vermemesi.	274	192	70.1	82	29.9	Duygusal	167	89.8
						Fiziksel	10	5.4
						Cinsel	1	.5
						Duygusal - fiziksel	5	2.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	3	1.6
						Cevaplama sayısı	186	100.0
Soru : 12	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Söz dinlemeyen, yaramaz çocuğun, söz dinlemesini sağlamak için aileden kişiler tarafından, sürekli olarak saçının çekilmesi, itilip kakılması	277	247	89.2	30	10.8	Duygusal	52	21.0
						Fiziksel	79	32.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	116	47.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	278	100.0
Soru : 13	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Aile bireylerinden herhangi birinin, çocuğu, cinsel anlamdaki bakışlarıyla, kullandığı sözlerle veya el şakalarıyla rahatsız etmesi	278	251	90.3	26	9.4	Duygusal	24	9.5
						Fiziksel	6	2.4
						Cinsel	102	40.5
						Duygusal - fiziksel	13	5.2
						Fiziksel - cinsel	8	3.2
						Duygusal - cinsel	45	17.8
						Duygu-fizik-cinsel	54	21.4
						Cevaplama sayısı	252	100.0
Soru : 14	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailesinin, çocuğa "istenmeyen şekilde davranmaya devam ederse, ona bakmayacaklarını, terk edip gideceklerini" vb. söylemesi	276	247	89.5	29	10.5	Duygusal	230	93.1
						Fiziksel	2	.8
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	14	5.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	247	100.0
Soru : 15	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Hiç söz dinlemeyen bir çocuğun, hatalı bir davranışı nedeniyle hem ona hem kardeşlerine ders olsun diye, kardeşlerinin yanında dövülmesi	277	251	90.6	26	9.4	Duygusal	60	23.9
						Fiziksel	57	22.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	132	52.6
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	251	100.0

Tablo-8 devamı

Soru : 16	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından uzun süre odaya kapatma, yemek vermeme vb” cezalar verilmesi.	275	246	89.5	29	10.5	Duygusal	121	50.0
						Fiziksel	39	16.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	81	33.5
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	242	100.0
Soru : 17	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yaştaki çocuğun kendi odası olduğu halde sürekli olarak anne babası ile birlikte uyuması.	272	193	71.0	79	29.0			
						Fiziksel	8	4.3
						Cinsel	8	4.3
						Duygusal - fiziksel	5	2.7
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	15	8.2
						Duygu-fizik-cinsel	3	1.8
						Cevaplama sayısı	184	100.0
Soru : 18	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
Aile üyelerinin hiçbir şey giymeden çocuğun yanında dolaşması.	274	242	88.3	32	11.7			
						Fiziksel	8	3.4
						Cinsel	121	51.3
						Duygusal - fiziksel	5	2.1
						Fiziksel - cinsel	7	3.0
						Duygusal - cinsel	46	19.5
						Duygu-fizik-cinsel	18	7.6
						Cevaplama sayısı	236	100.0
Soru : 19	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini başkalarının yanında söylemesi.	277	249	89.9	28	10.1			
						Fiziksel	6	2.4
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	9	3.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	245	100.
Soru : 20	Cevaplama Sayısı	İstismardır		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
Genelde, dayak atmayan aile bireylerinin, çocuğu yaptığı büyük bir hatayı tekrarlamaması için dövmesi.	275	211	76.7	64	23.3			
						Fiziksel	77	37.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	85	41.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	207	100.

Tablo-8 devamı

Soru : 21	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini söylemesi.	274	239	87.2	35	12.8	Duygusal	219	94.0
						Fiziksel	4	1.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	9	3.9
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	233	100
Soru : 22	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin çocuğu istenileni yapması için karanlık, öcü ve canavarlarla korkutması.	273	241	88.3	32	11.7	Duygusal	210	88.3
						Fiziksel	11	4.6
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	16	6.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	238	100.
Soru : 23	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun cep harçlığını kazanmak için okuldan sonra, simit, kâğıt mendil, sakız vb. satması.	272	206	75.7	66	24.3	Duygusal	98	49.0
						Fiziksel	45	22.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	57	28.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	200	100.
Soru : 24	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Evdeki kardeşlerin sürekli birbirleriyle karşılaştırılarak “sen ablan/abin gibi akıllı değilsin.....” türünden kelimeler kullanılması.	277	246	88.8	31	11.2	Duygusal	225	93.0
						Fiziksel	5	2.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	10	4.1
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
						Cevaplama sayısı	242	100.
Soru : 25	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesinin geçimine katkıda bulunabilmesi için, ilköğretimden sonra okula gönderilmeyip çalıştırılması	275	239	86.9	36	13.1	Duygusal	83	35.3
						Fiziksel	56	23.8
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	94	40.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	2	.9
						Cevaplama sayısı	235	100
Soru : 26	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından ev işlerine yardımcı olması ya da kardeşlerine bakması gibi gerekçelerle ilköğretimden sonra okula gönderilmemesi	278	244	87.8	44	12.2	Duygusal	121	51.4
						Fiziksel	39	16.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	73	30.9
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
						Cevaplama sayısı	236	100

Tablo-8 devamı

Soru : 27	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun reklam filmlerinde ya da pop/yıldızı... olarak ünlendirilerek herkes tarafından tanınmasının sağlanması	272	205	75.4	67	24.6	Duygusal	126	63.0
						Fiziksel	25	12.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	37	18.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	12	6.0
						Cevaplama sayısı	200	100.0

Tablo-6 incelendiğinde, annelerin ankette yer alan ifadelerin tamamını istismar olarak kabul ettikleri görülmektedir. Tablo detaylı olarak incelendiğinde, ankette yer alan 3, 8, 13, 15. maddeler yaklaşık % 90 değerle istismar olarak kabul edildiği görülmektedir.

İstismar ifadelerinden 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 26 maddeler ise % 85.0 ile %89.0 yüzde aralığında anneler tarafından istismar belirtisi olarak algılanmıştır. 6, 11, 17, 20, 27'inci maddelerin %70.0 ile % 77.0 aralığındaki yüzde değerinde olduğu görülmektedir. Buna göre çocuk istismarı görüş anketinde bulunan tüm ifadelerin, annelerin yaklaşık 4/3'ünden fazlası tarafından istismar belirtisi olarak algılandığı söylenebilir.

3.2.1.1 Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular

Annelerin istismar olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür istismarın göstergesi olarak kabul edildiği incelenmiştir.

Buna göre;

- 1) Ankette istismara ilişkin yer alan 27 madde den (3, 4, 6, 7, 10, 11, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27) 16 maddeyi % 50 ile % 97.7 arasındaki yüzde değeriyle, duygusal istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 2) Ankette yer alan maddelerden sadece 1. madde % 47.1 yüzdelerlik değeriyle fiziksel istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 3) 5. madde (% 55.9) , 9. madde (%37.2), 13. madde (%40.5), 18. madde ler (%51.3) cinsel istismar olarak belirlenmiştir.

- 4) 2. madde (%48.7) , 8. madde (%59.7), 12. madde (%47.0), 15. madde (%52.6), 20. madde (%41.1) ise hem duygusal hem fiziksel istismar olarak kabul edilmiştir.

Türlerine göre istismar ifadeleri incelendiğinde; fiziksel-cinsel, duygusal-cinsel, duygusal-fiziksel-cinsel istismar türü olarak işaretlenme oranları, fiziksel, cinsel, duygusal, duygusal-fiziksel türlerine göre daha azdır.

3.2.2. Annelerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo-9: Annelerin Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin, çocuğu yemek yeme alışkanlığı konusunda serbest bırakması; ne zaman, ne kadar, nasıl ve ne yediğine hiç karışmaması.	278	228	82.0	50	18.0	Duygusal	49	22.7
						Fiziksel	142	65.7
						Duygusal - fiziksel	25	11.6
						Cevaplama sayısı	216	100
Soru : 2	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailenin, küçük çocuğun mevsim ve şartlara uygun olmayan giyinme isteğine hiç karışmayıp onu tamamen serbest bırakması.	277	247	89.2	30	10.8	Duygusal	31	13.0
						Fiziksel	186	78.2
						Duygusal - fiziksel	21	8.8
						Cevaplama sayısı	238	100
Soru : 3	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailenin, banyo yapmak istemeyen çocuğun uzun müddet banyo yapmamasına izin vermesi.	277	248	89.5	29	10.5	Duygusal	35	14.7
						Fiziksel	172	72.3
						Duygusal - fiziksel	31	13.0
						Cevaplama sayısı	238	100
Soru : 4	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailenin, başka işleri olduğu ve bırakacak kimse olmadığı için küçük çocuğu sık sık evde bırakması.	278	255	91.7	23	8.3	Duygusal	133	54.5
						Fiziksel	37	15.2
						Duygusal - fiziksel	74	30.3
						Cevaplama sayısı	244	100
Soru : 5	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ailenin bakacak gücü olduğu halde, çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na vermesi.	276	258	93.5	18	6.5	Duygusal	152	91.0
						Fiziksel	18	8.6
						Duygusal - fiziksel	1	.4
						Cevaplama sayısı	249	100

Tablo-9 devamı

Soru : 6	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin, iyi bir şekilde çocuğa bakamayacağını, bakabilecek birinin de onu alabileceğini düşündüğü için sokağa terk etmesi	278	260	93.5	18	6.5	Duygusal	120	47.2
						Fiziksel	24	9.4
						Duygusal - fiziksel	110	43.4
						Cevaplama sayısı	254	100
Soru : 7	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin, hiç vakit bulamadığı gerekçesiyle çocuğu hiçbir yere götürmemesi	277	260	93.9	17	6.1	Duygusal	189	74.4
						Fiziksel	22	8.7
						Duygusal - fiziksel	43	16.9
						Cevaplama sayısı	254	100
Soru : 8	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun her tür sorusunun ailesi tarafından geçiştirilmesi	276	256	92.8	20	7.2	Duygusal	216	86.4
						Fiziksel	15	6.0
						Duygusal - fiziksel	19	7.6
						Cevaplama sayısı	250	100
Soru : 9	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Anne babanın başka işleri olduğu için, çocuğun sorunlarına önem verip dinlenmemesi.	276	259	93.8	17	6.2	Duygusal	218	87.2
						Fiziksel	14	5.6
						Duygusal - fiziksel	18	7.2
						Cevaplama sayısı	250	100
Soru : 10	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından karşılanabilecek durumdaki isteklerinin (parka gitme, arkadaşlarıyla oynama vb.) ailenin başka işleri olduğu gerekçesiyle önemsenmemesi.	276	256	92.8	20	7.2	Duygusal	188	75.2
						Fiziksel	21	8.4
						Duygusal - fiziksel	41	16.4
						Cevaplama sayısı	250	100
Soru : 11	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından sürekli olarak bakıcılara bırakılması	277	248	89.5	29	10.5	Duygusal	200	83.0
						Fiziksel	17	7.0
						Duygusal - fiziksel	24	10.0
						Cevaplama sayısı	241	100
Soru : 12	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin ekonomik zorluk içinde olması sebebiyle, çok ciddi bir rahatsızlığı olmadığı sürece çocuğu doktora götürmemesi.	276	194	70.3	82	29.7	Duygusal	108	56.8
						Fiziksel	36	18.9
						Duygusal - fiziksel	46	24.3
						Cevaplama sayısı	190	100
Soru : 13	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile de kardeş sayısı fazla olduğu için, çocuğun yakın akrabalarının yanında büyümesi	276	250	90.6	26	9.4	Duygusal	191	78.0
						Fiziksel	13	5.3
						Duygusal - fiziksel	41	16.7
						Cevaplama sayısı	245	100

Tablo-9 devam

Soru : 14	Cevap Sayısı	İhmaldir.		İhmal değildir.		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa ailesi tarafından yapabileceği hiçbir iş ya da görev verilmemesi	277	249	89.9	28	10.1	Duygusal	131	53.5
						Fiziksel	58	23.7
						Duygusal - fiziksel	56	22.8
						Cevaplama sayısı	245	100

Tablo-9 incelendiğinde, annelerin ankette yer alan ifadelerin tamamını ihmal olarak algıladıkları görülmektedir. Tablo detaylı olarak incelendiğinde, ihmal ifadelerinden (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13) maddelerin % 90.0 ile % 95.0 yüzde değerleri alarak, bu ifadeler anneler tarafından en fazla oranda ihmal belirtisi olarak algılandığı görülmektedir.

Çocuk ihmali anketindeki 2, 3, 11, 14 maddelerde, % 85.0 ile % 89.9 oranında yüzde değeri alarak, anneler tarafından ihmal belirtisi olarak algılanmıştır. 12. madde de % 70.3 yüzde değeriyle annelerin yaklaşık 4/3 ü tarafından istismar olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Tablo genel olarak incelendiğinde annelerin büyük bir çoğunluğunun ankette yer alan tüm ifadeleri ihmal göstergesi olarak algıladıkları ortaya çıkmaktadır.

3.2.2.1 İhmalin Türüne İlişkin Bulgular

Annelerin “ihmal” olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür ihmalin göstergesi olarak kabul edildiği yukarıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo-9’a göre;

Annelerin yarısından fazlası, 1. madde (%65.7) 2. madde (%78.2), 3. maddeyi (%72.3), fiziksel ihmal göstergesi olarak algılamıştır. Çocuk ihmali anketindeki, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 maddeler ise annelerin % 47’sinden fazlası tarafından, % 47.2 ile % 87.2 oranında yüzde değeriyle duygusal ihmal ifadesi olarak belirtilmiştir. Yani ankette yer alan maddelerin büyük çoğunluğu anneler tarafından duygusal ihmal olarak algılanmıştır.

3.2.3. Annelerin İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm

Önerilerine İlişkin Bulgular

Tablo- 10: Annelerin Çocuk İstismarı ve İhmalini Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerilerine İlişkin Görüşleri

Önemeye yönelik ifadeler	N	X	SS
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır.	278	4.60	.80
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	278	4.56	.83
3)Ailelere, devlet belediyeler yada sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	278	4.79	.51
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	278	4.72	.58
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	278	4.68	.66
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	277	4.83	.44
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarının, istismar ve ihmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	277	4.21	1.09
8) Ailede istismar ve ihmali konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	277	4.18	1.11
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	278	4.73	.66
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	278	4.90	.33
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	273	4.60	.72
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	276	4.94	.31
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	278	4.95	.22
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	276	3.98	1.14
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	276	3.88	1.18
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarının kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	277	4.77	.55
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	278	4.79	.55
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	278	4.80	.48
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarlarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	277	4.84	.44
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	278	4.88	.35
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır	277	4.51	.88
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	278	4.46	.87
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır	278	4.65	.73

1.00-1.80 Hiç, 1.81-2.60 Az, 2.61-3.40 Kısmen, 3.41-4.20 Çoğunlukla, 4.21-5.00 Tamamen

Tablo-9'a bakıldığında, annelerin tamamı ankette yer alan ifadelere yüksek düzeyde katılmışlardır. Çözüm önerilerine yönelik 1, 2, 3, 4, 5, 6,7, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 maddelerindeki puan ortalamaları $\bar{x}=4.50$ 'nin üzerindedir ve "tamamen katılıyorum" düzeyinde yer almaktadır. 8. 14 ve 15'inci

madde, $\bar{x} = 3.88$ ile $\bar{x} = 4.18$ puan ortalamasıyla “çoğunlukla” düzeyinde yer almaktadır. Bu durum annelerin çocuk istismarı ve ihmali için önlemek için uygulanabilecek çözüm öneri anketinde yer alan ifadeleri olumlu bulduklarını göstermektedir.

3.3. Babaların Görüşlerine İlişkin Bulgular

3.3.1. Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo-11: Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerinin Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için hamallık yapması ya da inşaatlarda ve ağır sanayide çalışması	275	243	84.4	43	15.6	Duygusal	40	17.5
						Fiziksel	124	53.9
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	64	27.8
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
						Cevaplama sayısı	230	100.0
Soru : 2	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından dövülmesi	277	236	85.2	41	14.8	Duygusal	49	20.9
						Fiziksel	105	44.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	80	34.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	235	100.0
Soru : 3	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Anne ya da babanın “ sana saçımı süpürge ettim, ömrümü verdim, sen de bunu yapmak zorundasın!” biçiminde ifadeler kullanarak çocuğa isteklerini yaptırması.	276	248	89.9	28	10.1	Duygusal	232	93.9
						Fiziksel	4	1.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	10	4.0
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	247	100.0
Soru : 4	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Ekonomik sıkıntısı olan ailenin, çocuğun çaldığı eşyaları geri vermemesine göz yumması	276	245	88.8	31	11.2	Duygusal	209	86.0
						Fiziksel	17	7.0
						Cinsel	1	.4
						Duygusal - fiziksel	15	6.2
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	243	100.0

Tablo-11 devamı

Soru : 5	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Bir çocuğun cinsel içerikli fikirlerle aileden kişiler tarafından gözetilmesi	265	221	83.4	44	16.6	Duygusal	38	17.6
						Fiziksel	4	1.9
						Cinsel	133	61.6
						Duygusal - fiziksel	3	1.4
						Fiziksel - cinsel	3	1.4
						Duygusal - cinsel	23	10.6
						Duygu-fizik-cinsel	12	5.5
						Cevaplama sayısı	216	100.0
Soru : 6	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun, zor durumda olan ailesine yardımcı olmak için, okuldan sonra simit, kağıt mendil, sakız vb. satması	275	200	72.7	75	27.3	Duygusal	89	45.5
						Fiziksel	50	25.5
						Cinsel	2	1.0
						Duygusal - fiziksel	53	27.0
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.5
						Duygu-fizik-cinsel	1	.5
						Cevaplama sayısı	196	100.0
Soru : 7	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin, çocuğu şaka olsun diye sürekli öcü ve canavarlarla korkutması.	277	236	85.2	41	14.7	Duygusal	205	87.3
						Fiziksel	16	6.8
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	12	5.1
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
						Cevaplama sayısı	235	100.0
Soru : 8	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun, hatalı davranışlarını sürdürmemesi için, bu hataları karşılığında, ailesi tarafından bir yere bağlama, vücudunda sigara söndürme vb. şekillerde cezalandırılması	278	250	89.9	28	10.1	Duygusal	23	9.2
						Fiziksel	92	36.8
						Cinsel	3	1.2
						Duygusal - fiziksel	128	51.2
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	3	.8
						Cevaplama sayısı	250	100.0
Soru : 9	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuk, ailesinin de tanıdığı biri tarafından, cinsel anlamda sözler, bakışlar ya da el şakalarıyla rahatsız edilirken, ailenin ayıp olmasın diye tepkisiz kalması	276	250	90.6	26	9.4	Duygusal	32	12.8
						Fiziksel	2	.8
						Cinsel	100	40.2
						Duygusal - fiziksel	11	4.4
						Fiziksel - cinsel	8	3.2
						Duygusal - cinsel	48	19.3
						Duygu-fizik-cinsel	48	19.3
						Cevaplama sayısı	249	100.0
Soru : 10	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile içinde çocukla sürekli olarak küfürlü konuşulması	276	248	89.9	28	10.1	Duygusal	188	76.7
						Fiziksel	8	3.3
						Cinsel	21	8.6
						Duygusal - fiziksel	6	2.4
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	18	7.3
						Duygu-fizik-cinsel	4	1.7
						Cevaplama sayısı	245	100.0

Tablo-11 devamı

Soru : 11	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin, çocuğun güvenliğini sağlamak için ev dışından kimselerle konuşup arkadaşlık etmesine izin vermemesi.	275	192	69.8	83	30.2	Duygusal	160	87.4
						Fiziksel	13	7.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	6	3.3
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	4	2.2
Cevaplama sayısı	183	100.0						
Soru : 12	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Söz dinlemeyen, yaramaz çocuğun, söz dinlemesini sağlamak için aileden kişiler tarafından, sürekli olarak saçının çekilmesi, itilip kakılması	278	247	88.8	31	11.2	Duygusal	49	20.2
						Fiziksel	109	44.7
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	85	34.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	244	100.0						
Soru : 13	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile bireylerinden herhangi birinin, çocuğu, cinsel anlamdaki bakışlarıyla, kullandığı sözlerle veya el sakalarıyla rahatsız etmesi	277	251	90.6	26	9.4	Duygusal	26	10.4
						Fiziksel	8	3.2
						Cinsel	116	47.6
						Duygusal - fiziksel	14	5.0
						Fiziksel - cinsel	14	5.0
						Duygusal - cinsel	32	12.8
						Duygu-fizik-cinsel	40	16.0
Cevaplama sayısı	250	100.0						
Soru : 14	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin, çocuğa "istenmeyen şekilde davranmaya devam ederse, ona bakmayacaklarını, terk edip gideceklerini" vb. söylemesi	277	245	88.4	32	11.6	Duygusal	227	93.5
						Fiziksel	1	.4
						Cinsel	1	.4
						Duygusal - fiziksel	12	4.9
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
Cevaplama sayısı	243	100.0						
Soru : 15	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Hiç söz dinlemeyen bir çocuğun, hatalı bir davranışı nedeniyle hem ona hem kardeşlerine ders olsun diye, kardeşlerinin yanında dövülmesi	277	244	88.1	33	11.9	Duygusal	60	24.6
						Fiziksel	71	29.1
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	111	45.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	1	.4
Cevaplama sayısı	244	100.0						
Soru : 16	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa hatalarını sürdürmemesi için ailesi tarafından uzun süre odaya kapatma, yemek vermeme vb" cezalar verilmesi.	276	237	85.9	39	14.1	Duygusal	121	51.9
						Fiziksel	46	19.8
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	65	27.9
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	233	100.0						

Tablo-11 devamı

Soru : 17	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yaştaki çocuğun kendi odası olduğu halde sürekli olarak anne babası ile birlikte uyuması.	271	191	70.5	80	29.5	Duygusal	151	81.2
						Fiziksel	10	5.4
						Cinsel	9	4.8
						Duygusal - fiziksel	3	1.6
						Fiziksel - cinsel	1	.5
						Duygusal - cinsel	8	4.3
						Duygu-fizik-cinsel	4	2.2
Cevaplama sayısı	186	100.0						
Soru : 18	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile üyelerinin hiçbir şey giymeden çocuğun yanında dolaşması.	274	246	89.8	28	10.2	Duygusal	31	12.8
						Fiziksel	11	4.5
						Cinsel	128	52.9
						Duygusal - fiziksel	4	1.7
						Fiziksel - cinsel	7	2.9
						Duygusal - cinsel	42	17.3
						Duygu-fizik-cinsel	19	7.9
Cevaplama sayısı	242	100.0						
Soru : 19	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini başkalarının yanında söylemesi.	277	250	90.3	27	9.7	Duygusal	232	93.2
						Fiziksel	5	2.0
						Cinsel	2	.8
						Duygusal - fiziksel	8	3.2
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	249	100.0						
Soru : 20	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Genelde, dayak atmayan aile bireylerinin, çocuğu yaptığı büyük bir hatayı tekrarlamaması için dövmesi.	275	206	74.9	69	25.1	Duygusal	49	23.9
						Fiziksel	91	44.4
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	63	30.7
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	2	1.0
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	205	100.0						
Soru : 21	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin “ zaten yapamazsın ki!,başarsaydın şaşardım!” vb. ifadelerle, çocukla ilgili olumsuz yorum ve değerlendirmelerini söylemesi.	275	244	88.7	31	11.3	Duygusal	230	95.0
						Fiziksel	3	1.3
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	7	2.9
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	242	100.0						

Tablo-11 devamı

Soru : 22	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailesinin çocuğu istenileni yapması için karanlık, öcü ve canavarlarla korkutması.	275	245	89.1	30	10.9	Duygusal	214	88.4
						Fiziksel	12	5.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	14	5.8
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
Cevaplama sayısı	242	100.0						
Soru : 23	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun cep harçlığını kazanmak için okuldan sonra, simit, kâğıt mendil, sakız vb. satması.	272	199	73.2	73	26.8	Duygusal	92	47.2
						Fiziksel	51	26.2
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	50	25.6
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.5
						Duygu-fizik-cinsel	1	.5
Cevaplama sayısı	195	100.0						
Soru : 24	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Evdeki kardeşlerin sürekli birbirleriyle karşılaştırılarak "sen ablan/abin gibi akıllı değilsin....." türünden kelimeler kullanılması.	275	245	89.1	275	245	Duygusal	232	95.1
						Fiziksel	1	.4
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	8	3.3
						Fiziksel - cinsel	1	.4
						Duygusal - cinsel	--	--
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
Cevaplama sayısı	244	100.0						
Soru : 25	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun ailesinin geçimine katkıda bulunabilmesi için, ilköğretimden sonra okula gönderilmeyip çalıştırılması	275	238	86.5	37	13.5	Duygusal	86	36.8
						Fiziksel	61	26.0
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	86	36.8
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	--	--
Cevaplama sayısı	234	100.0						
Soru : 26	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun ailesi tarafından ev işlerine yardımcı olması ya da kardeşlerine bakması gibi gerekçelerle ilköğretimden sonra okula gönderilmemesi	276	242	87.7	34	12.3	Duygusal	135	56.8
						Fiziksel	46	19.3
						Cinsel	1	.4
						Duygusal - fiziksel	53	22.3
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	1	.4
						Duygu-fizik-cinsel	2	.8
Cevaplama sayısı	238	100.0						
Soru : 27	Cevaplama Sayısı	İstismardır.		İstismar değildir.		İstismar Türleri	f	%
f	%	f	%					
Çocuğun reklam filmlerinde ya da pop/yıldızı... olarak ünlendirilerek herkes tarafından tanınmasının sağlanması	274	211	77.0	63	13.0	Duygusal	148	71.2
						Fiziksel	26	12.5
						Cinsel	--	--
						Duygusal - fiziksel	24	11.5
						Fiziksel - cinsel	--	--
						Duygusal - cinsel	3	1.4
						Duygu-fizik-cinsel	7	3.4
Cevaplama sayısı	208	100.0						

Tablo incelendiğinde, çocuk istismarı görüş anketinde yer alan ifadelerin tümü babalar tarafından istismar göstergesi olarak algılanmıştır. Babalar tarafından 9, 13 ve 19 maddeler % 90 yüzde değeriyle en fazla istismar göstergesi olarak algılanmıştır. % 85 ile % 90 arasındaki değeriyle, 2, 3, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 25, 26 maddeler babaların yaklaşık 4/3'ünden fazlası tarafından istismar göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

6, 11, 17, 20, 23, 27. maddeler ise % 69.8 ile %77.0 arasındaki değeriyle babaların yaklaşık 3/4'ü tarafından istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

3.3.1.1. Çocuk İstismarının Türüne İlişkin Bulgular

Babaların çocuk istismarı olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür istismarın göstergesi olarak kabul edildiği incelenmiştir.

Buna göre;

- 1) Ankette istismara ilişkin yer alan 27 madde den (3, 4, 6, 7, 10, 11, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27) 16 madde % 50 ile % 97.7 arasındaki yüzde değeriyle duygusal istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 2) Ankette yer alan maddelerden sadece 1. madde % 53.9 , 2. madde % 44.7, 12. madde % 44.7, 20 madde %44.4 yüzdelerle değeriyle babalar tarafından fiziksel istismar ifadesi olarak algılanmıştır.
- 3) 5. madde (% 61.6) , 9. madde (40.2), 13. madde (%46.4), 18. madde (%52.9) ise babalar tarafından cinsel istismar olarak belirlenmiştir.
- 4) Ankette istismara ilişkin yer alan, 8. madde (% 51.2) ve 15. madde (%45.5) ise hem duygusal hem fiziksel istismar olarak kabul edilmiştir.

Türlerine göre istismar ifadeleri incelendiğinde; fiziksel-cinsel, duygusal-cinsel, duygusal-fiziksel-cinsel istismar türü olarak işaretlenme oranları, fiziksel, cinsel, duygusal, duygusal-fiziksel türlerine göre daha azdır.

3.3.2. Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo-12: Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine Yönelik Frekans ve Yüzde Değerleri

Soru : 1	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin, çocuğu yemek yeme alışkanlığı konusunda serbest bırakması; ne zaman, ne kadar, nasıl ve ne yediğine hiç karışmaması.	276	220	79.7	56	20.3	Duygusal	52	24.2
						Fiziksel	134	62.3
						Duygusal - fiziksel	29	13.5
						Cevaplama sayısı	215	100.0
Soru : 2	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, küçük çocuğun mevsim ve şartlara uygun olmayan giyinme isteğine hiç karışmayıp onu tamamen serbest bırakması.		f	%	f	%			
275	245	89.1	30	10.9	Duygusal	36	14.9	
					Fiziksel	181	74.8	
					Duygusal - fiziksel	25	10.3	
					Cevaplama sayısı		100.0	
Soru : 3	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, banyo yapmak istemeyen çocuğun uzun müddet banyo yapmamasına izin vermesi.		f	%	f	%			
276	253	91.7	23	8.3	Duygusal	35	14.2	
					Fiziksel	179	73.1	
					Duygusal - fiziksel	31	12.7	
					Cevaplama sayısı	45	100.0	
Soru : 4	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, başka işleri olduğu ve bırakacak kimse olmadığı için küçük çocuğu sık sık evde bırakması.		f	%	f	%			
276	251	90.9	25	9.1	Duygusal	144	57.8	
					Fiziksel	40	16.1	
					Duygusal - fiziksel	65	26.1	
					Cevaplama sayısı	249	100.0	
Soru : 5	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin bakacak gücü olduğu halde, çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na vermesi.		f	%	f	%			
276	258	93.5	18	6.5	Duygusal	168	65.6	
					Fiziksel	21	8.2	
					Duygusal - fiziksel	67	26.2	
					Cevaplama sayısı	256	100.0	
Soru : 6	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, iyi bir şekilde çocuğa bakamayacağını, bakabilecek birinin de onu alabileceğini düşündüğü için sokağa terk etmesi		f	%	f	%			
276	259	93.8	17	6.2	Duygusal	121	47.3	
					Fiziksel	32	12.5	
					Duygusal - fiziksel	103	40.3	
					Cevaplama sayısı	256	100.0	
Soru : 7	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Ailenin, hiç vakit bulamadığı gerekçesiyle çocuğu hiçbir yere götürmemesi		f	%	f	%			
275	256	93.1	19	6.9	Duygusal	188	74.0	
					Fiziksel	28	11.0	
					Duygusal - fiziksel	38	15.0	
					Cevaplama sayısı	254	100.0	
Soru : 8	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
Çocuğun her tür sorusunun ailesi tarafından geçirilmesi		f	%	f	%			
274	254	92.7	20	7.3	Duygusal	218	87.6	
					Fiziksel	9	3.6	
					Duygusal - fiziksel	22	8.8	
					Cevaplama sayısı	249	100.0	

Tablo-12 devamı

Soru : 9	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Anne babanın başka işleri olduğu için, çocuğun sorunlarına önem verip dinlenmemesi.	276	259	93.8	17	6.2	Duygusal	227	88.0
						Fiziksel	18	7.0
						Duygusal - fiziksel	13	5.0
						Cevaplama sayısı	258	100.0
Soru : 10	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından karşılanabilecek durumdaki isteklerinin (parka gitme, arkadaşlarıyla oynama vb.) ailenin başka işleri olduğu gerekçesiyle önemsenmemesi.	276	257	93.1	19	6.9	Duygusal	182	71.1
						Fiziksel	29	11.3
						Duygusal - fiziksel	45	17.6
						Cevaplama sayısı	256	100.0
Soru : 11	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğun ailesi tarafından sürekli olarak bakıcılara bırakılması	272	247	90.8	25	9.2	Duygusal	191	78.6
						Fiziksel	22	9.1
						Duygusal - fiziksel	30	12.3
						Cevaplama sayısı	243	100.0
Soru : 12	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Ailenin ekonomik zorluk içinde olması sebebiyle, çok ciddi bir rahatsızlığı olmadığı sürece çocuğu doktora götürmemesi.	276	203	73.6	73	26.4	Duygusal	39	19.4
						Fiziksel	117	58.2
						Duygusal - fiziksel	45	22.4
						Cevaplama sayısı	201	100.0
Soru : 13	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Aile de kardeş sayısı fazla olduğu için, çocuğun yakın akrabalarının yanında büyümesi	274	247	90.1	27	9.9	Duygusal	180	74.1
						Fiziksel	16	6.6
						Duygusal - fiziksel	47	19.3
						Cevaplama sayısı	243	100.0
Soru : 14	Cevaplama Sayısı	İhmaldir		İhmal değildir		İhmal Türleri	f	%
		f	%	f	%			
Çocuğa ailesi tarafından yapabileceği hiçbir iş ya da görev verilmemesi	274	248	90.5	26	9.5	Duygusal	141	57.1
						Fiziksel	48	19.4
						Duygusal - fiziksel	58	23.5
						Cevaplama sayısı	247	100.0

Tablo-12'ye bakıldığında, babaların tamamının bütün ifadeleri çocuk ihmali olarak değerlendirdikleri görülmektedir. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14 maddeler % 90.0 ile % 95.0 yüzde değerleri olarak, babalar tarafından en fazla oranda ihmal belirtisi olarak algılanmıştır. Çocuk ihmali anketindeki 1. madde % 79.7 , 2. madde % 89.1 oranında yüzde değeri olarak, babalar tarafından ihmal belirtisi olarak algılanmıştır. 12. ifade de % 73.6 yüzde değeriyle babaların yaklaşık 3/4 ü tarafından ihmal olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır.

3.3.2.1. İhmalin Türüne İlişkin Bulgular

Babaların “ihmal” olarak algıladıkları maddeler saptandıktan sonra, bu maddelerin en fazla yüzdeyle ne tür ihmalin göstergesi olarak kabul edildiği yukarıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo-12’ ye göre;

Babaların %50’sinden fazlası, 1. madde (%62.3) 2. madde (%74.8), 3. madde (%73.1), 12. maddeyi %(58.2) fiziksel ihmal göstergesi olarak algılamıştır.

Çocuk ihmal anketindeki, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14 maddeler babaların % 47’sinden fazlası tarafından , % 47.3 ile % 88.0 oranında yüzde değeriyle duygusal ihmal ifadesi olarak belirtilmiştir.

Tablo genel olarak incelendiğinde, babaların maddeleri çoğunlukla duygusal ihmal belirtisi olarak kabul ettikleri söylenebilir.

3.3.3. Babaların İstismar ve İhmaline Önemli Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri anketine İlişkin Bulgular

Tablo-13: Babaların Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüş Önerilerinin Frekans ve Puan Ortalamaları

Önemli yönelik ifadeler	N	X	SS
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılmalı ve yetkili kurumlara uygulanmalıdır.	276	4.56	.88
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	276	4.54	.88
3)Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	276	4.74	.58
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	276	4.66	.67
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	276	4.58	.73
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	276	4.67	.73
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarında, istismar ve ihmali olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	275	4.14	1.14
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	274	4.22	1.07
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	276	4.57	.88
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	277	4.81	.61
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	276	4.55	.84
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	277	4.92	.43
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	277	4.92	.39
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	277	3.92	1.18
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	277	3.83	1.23
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarının kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	276	4.69	.65
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	277	4.74	.61
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmali her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	277	4.81	.48
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğitimi çalışmalarıyla istismar ve ihmali her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	277	4.82	.51
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmali her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	277	4.86	.42
21) İstismar ve ihmali önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır	277	4.49	.88
22) İstismar ve ihmali olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları alınması sağlanmalıdır.	277	4.47	.91
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	276	4.62	.79

1.00-1.80 Hiç, 1.81-2.60 Az, 2.61-3.40 Kısmen, 3.41-4.20 Çoğunlukla, 4.21-5.00 Tamamen

Tabloya bakıldığında, anlaşılacağı gibi babaların ankete yer alan ifadelerin tamamına katıldıkları görülmektedir. Detaylı incelendiğinde, çözüm önerilerine yönelik 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21,22, 23 maddelerdeki puan ortalamaları $\bar{x}=4.50$ 'nin üzerindedir. Yani babaların bu ifadelere “tamamen” düzeyinde katıldıkları görülmektedir. 14 ve 15’inci madde ise , $\bar{x} = 3.92$ ile $\bar{x} = 4.14$ puan ortalamasıyla “çoğunlukla” düzeyinde yer almaktadır. Bu durum babaların çocuk istismarı ve ihmali önlemek için uygulanabilecek çözüm önerileri anketinde yer alan önerileri olumlu buldukları anlaşılmaktadır.

3.4. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

3.4.1. Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Demografik Değişkenlere İlişkin Analizi

Tablo-14: Öğretmenlerin Kıdem Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Kıdem	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	0-5 yıl	15	4.53	.83	.805	.495	—
	6-10 yıl	14	4.86	.36			
	11-15 yıl	17	4.76	.52			
	16 yıl +	46	4.73	.59			
	Toplam	92	4.73	.59			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.60	.63	.880	.455	—
	6-10 yıl	14	4.79	.42			
	11-15 yıl	17	4.88	.33			
	16 yıl +	46	4.72	.54			
	Toplam	92	4.74	.51			
3)Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	4.73	.45	.590	.623	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	4.82	.39			
	16 yıl +	46	4.85	.41			
	Toplam	92	4.84	.39			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır	0-5 yıl	15	4.87	.35	1.065	.368	—
	6-10 yıl	14	4.71	.61			
	11-15 yıl	17	4.65	.49			
	16 yıl +	46	4.85	.41			
	Toplam	92	4.79	.45			

Tablo-14 devamı

	Kıdem	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	0-5 yıl	15	4.93	.25	.858	.466	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	4.76	.43			
	16 yıl +	46	4.87	.34			
	Toplam	92	4.87	.33			
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	4.93	.25	.846	.472	—
	6-10 yıl	14	4.79	.42			
	11-15 yıl	17	4.82	.39			
	16 yıl +	46	4.91	.28			
	Toplam	92	4.88	.32			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	4.13	.91	.109	.955	—
	6-10 yıl	14	3.93	1.38			
	11-15 yıl	17	4.06	.96			
	16 yıl +	46	4.02	.88			
	Toplam	92	4.03	.97			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kit le iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	0-5 yıl	15	4.33	.72	.900	.445	—
	6-10 yıl	14	3.93	1.40			
	11-15 yıl	17	4.18	1.13			
	16 yıl +	46	4.37	.99			
	Toplam	92	4.25	1.05			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	0-5 yıl	15	4.67	.61	.855	.468	—
	6-10 yıl	14	4.50	.85			
	11-15 yıl	17	4.59	.79			
	16 yıl üzeri	46	4.80	.65			
	Toplam	92	4.70	.70			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	0-5 yıl	15	4.93	.25	1.195	.316	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	4.82	.52			
	16 yıl üzeri	46	4.98	.14			
	Toplam	92	4.93	.28			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	0-5 yıl	15	4.73	.45	1.054	.373	—
	6-10 yıl	14	4.71	.61			
	11-15 yıl	17	4.35	1.11			
	16 yıl +	46	4.63	.57			
	Toplam	92	4.61	.69			

Tablo-14 devamı

	Kıdem	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	0-5 yıl	15	5.00	.00	.888	.451	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	5.00	.00			
	16 yıl +	46	4.89	.37			
	Toplam	92	4.93	.28			
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	5.00	.00	.336	.800	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	4.94	.24			
	16 yıl +	46	4.96	.20			
	Toplam	92	4.96	.20			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	0-5 yıl	15	3.93	1.03	.327	.806	—
	6-10 yıl	14	3.64	1.49			
	11-15 yıl	17	3.65	1.22			
	16 yıl +	45	3.87	.94			
	Toplam	91	3.80	1.09			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	0-5 yıl	15	3.80	.94	.475	.701	—
	6-10 yıl	14	3.50	1.50			
	11-15 yıl	17	3.94	.89			
	16 yıl üzeri	46	3.65	1.11			
	Toplam	92	3.71	1.11			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.67	.61	1.715	.170	—
	6-10 yıl	14	4.79	.42			
	11-15 yıl	17	4.71	.58			
	16 yıl üzeri	46	4.91	.28			
	Toplam	92	4.82	.44			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı arttırılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.93	.25	.645	.588	—
	6-10 yıl	14	4.86	.36			
	11-15 yıl	17	5.00	.00			
	16 yıl +	46	4.89	.37			
	Toplam	92	4.91	.31			
18)Okul eğitim programları da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.47	.91	1.347	.264	—
	6-10 yıl	14	4.71	.61			
	11-15 yıl	17	4.76	.66			
	16 yıl +	46	4.83	.43			
	Toplam	92	4.74	.60			

Tablo-14 devamı

	Kıdem	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.93	25	.330	.804	—
	6-10 yıl	14	4.93	26			
	11-15 yıl	17	4.82	52			
	16 yıl +	46	4.91	35			
	Toplam	92	4.90	36			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	0-5 yıl	15	4.93	.25	.399	.754	—
	6-10 yıl	14	5.00	.00			
	11-15 yıl	17	4.88	.48			
	16 yıl +	46	4.96	.29			
	Toplam	92	4.95	.30			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	4.53	.91	.203	894	—
	6-10 yıl	14	4.71	.61			
	11-15 yıl	17	4.53	.87			
	16 yıl +	46	4.63	.74			
	Toplam	92	4.60	.76			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	0-5 yıl	15	4.67	.61	.042	.988	—
	6-10 yıl	14	4.57	.64			
	11-15 yıl	17	4.59	1.00			
	16 yıl +	46	4.61	.77			
	Toplam	92	4.61	.76			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	0-5 yıl	15	5.00	.00	2.507	.064	—
	6-10 yıl	14	4.93	.26			
	11-15 yıl	17	5.00	.00			
	16 yıl +	46	4.76	.52			
	Toplam	92	4.87	.39			

Tablo-14'de görüldüğü üzere, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadelere, ilişkin öğretmen görüşleri kıdem değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.71$), ile ($\bar{x} = 4.95$), arasında görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçlarına göre ifadeler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin, istismarı önlemeye yönelik görüşlerini etkilemediği söylenebilir.

Tablo-15: Öğretmenlerin Eğitim Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmal önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır.	Ön lisans	14	4.64	.49	-.642	.522	—
	Lisans	69	4.75	.60			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karako ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	Ön lisans	14	4.71	.46	- 259	.796	—
	Lisans	69	4.75	.52			
3)Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	4.71	.46	- 1.509	.219	—
	Lisans	69	4.88	.36			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Ön lisans	14	4.86	.36	.548	.585	—
	Lisans	69	4.78	.48			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Ön lisans	14	4.79	.42	- .944	.359	—
	Lisans	69	4.90	.30			
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	4.93	.26	.483	.630	—
	Lisans	69	4.88	.32			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	4.07	.82	.097	.923	—
	Lisans	69	4.04	1.00			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Ön lisans	14	4.14	.66	-.592	.558	—
	Lisans	69	4.28	1.13			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin ço sayıda çocuk yüzünden yıpranmaların önüne geçilmelidir.	Ön lisans	14	4.71	.46	-.678	.500	—
	Lisans	69	4.81	.49			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	Ön lisans	14	4.93	.26	-.769	.444	—
	Lisans	69	4.97	.16			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta-ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Ön lisans	14	4.64	.49	.029	.977	—
	Lisans	69	4.64	.61			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Ön lisans	14	4.93	.26	.012	.991	—
	Lisans	69	4.93	.31			

Tablo-15 devamı

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
13)Çocuklar şiddet ve porno gr afi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	5.00	.00	.917	.362	
	Lisans	69	4.94	.23			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Ön lisans	14	4.00	1.10	.731	.467	—
	Lisans	69	3.76	1.09			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımı verilmelidir.	Ön lisans	14	3.71	1.06	-.031	.975	—
	Lisans	69	3.72	1.14			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını n kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Ön lisans	14	4.64	.49	-	1.641	.105
	Lisans	69	4.86	.42			
17) Çocukların aile içinde herhangi bi istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Ön lisans	14	4.00	1.10	-	2.676	.009
	Lisans	69	3.76	1.09			
18)Okul eğitim programların da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Ön lisans	14	4.79	.42	.189	.851	—
	Lisans	69	4.75	.60			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Ön lisans	14	4.86	.36	-.953	.344	—
	Lisans	69	4.94	.29			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Ön lisans	14	5.00	.00	.757	.451	—
	Lisans	69	4.93	.35			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	4.93	.26	3.258	.002	*
	Lisans	69	4.52	.85			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Ön lisans	14	4.64	.63	.149	.882	—
	Lisans	69	4.61	.80			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Ön lisans	14	4.64	.63	-	1.554	.142
	Lisans	69	4.91	.33			

Tablo-15’de 2 yıllık mesleki eğitim bilgisi alan öğretmenler ile 4 yıllık meslek eğitim bilgisi alan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda, çocuk istismarı ve ihmali önleme çözüm önerileri anketinde yer alan maddelerin büyük çoğunluğunda ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin görüşleri arasında, yapılan t testi sonuçlarına göre $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Ankette yer alan maddelerden sadece 21’inci madde de ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin görüşleri arasında yapılan t testine göre, $p < 0.05$ arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre ön lisans mezunları istismar ve ihmali önlemeye yönelik sivil toplum örgütlerinin kurulması gerektiğine daha fazla katılmışlardır.

Tablo-16: Öğretmenlerin İş Doyumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	İş doyumu	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Evet	84	4.73	.60	424	.656	—
	Kısmen	5	4.60	.54			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.73	.59			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	Evet	84	4.67	.57	.705	.497	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	4.73	.52			
	Toplam	92	4.74	.51			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Evet	84	4.72	.40	.686	.506	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	4.67	.57			
	Toplam	92	4.84	.39			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Evet	84	4.67	.57	.117	.890	—
	Kısmen	5	4.80	.44			
	Hayır	3	4.80	.45			
	Toplam	92	4.79	.45			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Evet	84	4.86	.33	.908	.407	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	4.67	.57			
	Toplam	92	4.87	.33			

Tablo-16 devamı

6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Evet	84	4.89	.31	.5.024	.009	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	4.33	.57			
	Toplam	92	4.88	.32			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar-İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Evet	84	4.01	.98	1.654	.197	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	3.80	.83			
	Toplam	92	4.03	.97			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Evet	84	4.24	1.07	.902	.409	—
	Kısmen	5	5.00	1.00			
	Hayır	3	4.00	.00			
	Toplam	92	4.25	1.05			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Evet	84	4.24	.72	.321	.726	—
	Kısmen	5	4.60	.54			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.70	.70			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	Evet	84	4.93	.30	.219	.804	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.93	.28			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Evet	84	4.58	.71	.717	.491	—
	Kısmen	5	4.80	.44			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.61	.69			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Evet	84	4.93	.30	.219	.804	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.93	.28			
13)Çocuklar şiddet ve porno grafi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Evet	84	4.95	.21			—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.95	.20			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Evet	84	3.76	1.11	1.078	.345	—
	Kısmen	5	4.00	1.00			
	Hayır	3	4.67	.57			
	Toplam	92	3.80	1.09			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Evet	84	3.63	1.10	2.810	.066	—
	Kısmen	5	4.20	.00			
	Hayır	3	5.00	1.09			
	Toplam	92	3.71	1.11			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Evet	84	4.82	.41	.857	.428	—
	Kısmen	5	4.60	.89			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.81				

Tablo-16 devamı

	İş doyumu	n	\bar{X}	ss	f	p	Fark
17) Çocukların aile içinde herhan bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Evet	84	4.90	.33	.319	.728	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.91	.31			
18)Okul eğitim programların da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Evet	84	4.74	.62	.401	.671	—
	Kısmen	5	4.60	.54			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.74	.60			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Evet	84	4.89	.38	.310	.876	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.90	.36			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Evet	84	4.94	.32	.132	.822	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.94	.30			
21) İstismar ve ihmali önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Evet	84	4.62	.77	.196	.822	—
	Kısmen	5	4.60	.54			
	Hayır	3	4.33	1.15			
	Toplam	92	4.61	.76			
22) İstismar ve ihmali olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Evet	84	4.58	.79	.582	.561	—
	Kısmen	5	4.80	.44			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.61	.76			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Evet	84	4.86	.41	.464	.630	—
	Kısmen	5	5.00	.00			
	Hayır	3	5.00	.00			
	Toplam	92	4.87	.39			

Tablo-16'da görüldüğü üzere, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadelerle ilişkin öğretmen görüşleri, iş doyumu değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.71$), ile ($\bar{x} = 4.95$), arasında olduğu görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçlarına göre ifadeler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, öğretmenlerin mesleklerini sevip sevmemelerinin, istismarı önlemeye yönelik görüşlerini etkilemediği söylenebilir.

Tablo-17: Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	0	17	4.83	.52	1.54	.209	—
	1	28	4.54	.74			
	2	42	4.79	.51			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.73	.59			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	0	17	4.59	.61	.862	.464	—
	1	28	4.75	.44			
	2	42	4.76	.53			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.74	.51			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	0	17	4.88	.33	1.660	.193	—
	1	28	4.93	.26			
	2	42	4.74	.49			
	3 ve üzeri	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.84	.40			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır	0	17	4.71	.58	712	548	—
	1	28	4.86	.35			
	2	42	4.76	.48			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.79	.45			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	0	17	4.94	.24	1.610	.193	—
	1	28	4.93	.26			
	2	42	4.79	.41			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.87	.34			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	0	17	4.82	.39	.612	.609	—
	1	28	4.93	.46			
	2	42	4.86	.35			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.88	.32			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	0	17	4.11	1.16	.707	.499	—
	1	28	3.82	.94			
	2	42	4.07	.92			
	3 ve üzeri	4	4.50	1.00			
	Toplam	91	4.02	.97			

Tablo-17 devamı

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	0	17	4.24	1.20	.705	.552	—
	1	28	4.25	1.04			
	2	42	4.19	1.06			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.25	1.06			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	0	17	4.65	.60	.293	.830	—
	1	28	4.61	.87			
	2	42	4.76	.65			
	3 ve +	4	4.75	.50			
	Toplam	91	4.69	.71			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	0	17	4.94	.24	.308	.820	—
	1	28	4.96	.18			
	2	42	4.90	.37			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.93	.29			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta-ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	0	17	4.71	.46	.264	.851	—
	1	28	4.61	.62			
	2	42	4.55	.83			
	3 ve +	4	4.75	.50			
	Toplam	91	4.60	.69			
12) Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	0	17	4.94	.24	.308	.820	—
	1	28	4.96	.18			
	2	42	4.90	.37			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.93	.29			
13) Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	0	17	4.94	.24	.382	.767	—
	1	28	4.93	.26			
	2	42	4.98	.15			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.96	.20			
14) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	0	17	3.59	1.22	.315	.815	—
	1	28	3.79	1.13			
	2	42	3.88	1.05			
	3 ve +	4	4.00	1.15			
	Toplam	91	3.80	1.10			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	0	17	3.59	1.37	.400	.753	—
	1	28	3.86	1.00			
	2	42	3.62	1.10			
	3 ve +	4	4.00	1.15			
	Toplam	91	3.70	1.14			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarının kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	0	17	4.76	.43	.619	.605	—
	1	28	4.75	.58			
	2	42	4.86	.35			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.81	.44			

Tablo-17 devamı

	Ç. sayısı	n	x̄	ss	f	p	Fark
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	0	17	4.92	.24	.295	.829	—
	1	28	4.94	.26			
	2	42	4.88	.39			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.74	.32			
18)Okul eğitim programlarının da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	0	17	4.59	.79	.601	.616	—
	1	28	4.75	.58			
	2	42	4.76	.57			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.74	.61			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	0	17	4.88	.33	.201	.896	—
	1	28	4.93	.26			
	2	42	4.88	.45			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.90	.36			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	0	17	5.00	.00	.480	.697	—
	1	28	4.89	.41			
	2	42	4.95	.30			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.95	.31			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	0	17	4.59	.87	.310	.818	—
	1	28	4.61	.78			
	2	42	4.64	.72			
	3 ve +	4	4.25	.95			
	Toplam	91	4.60	.77			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	0	17	4.65	.49	.500	.683	—
	1	28	4.71	.59			
	2	42	4.50	.96			
	3 ve +	4	4.75	.50			
	Toplam	91	4.60	.77			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	0	17	5.00	.00	.1.408	.246	—
	1	28	4.89	.31			
	2	42	4.79	.51			
	3 ve +	4	5.00	.00			
	Toplam	91	4.87	.40			

Tablo-17 incelendiğinde, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadelerin, öğretmenlerin sahip oldukları çocuk sayıları

değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.70$), ile ($\bar{x} = 4.96$), arasında görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan “F” testi sonuçlarına göre ifadeler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, öğretmenlerin bir iki ya da beş çocuk sahibi olmalarının, istismarı ve ihmali önlemeye yönelik algılarını etkilemediği söylenebilir.

Tablo-18: Öğretmenlerin Sahip Oldukları Çocukların Cinsiyetleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Ç. cinsiyet	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
	Kız	24	4.75	.60	2.509	.089	—
	Erkek	23	4.48	.79			
	Kız + Erkek	27	4.85	.36			
	Toplam	74	4.70	.61			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Kız	24	4.75	.55	.621	.540	—
	Erkek	23	4.48	.54			
	Kız + Erkek	27	4.85	.36			
	Toplam	74	4.70	.48			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Kız	24	4.83	.38	.012	.988	—
	Erkek	23	4.83	.38			
	Kız + Erkek	27	4.81	.48			
	Toplam	74	4.82	.41			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Kız	24	4.83	.38	.125	.882	—
	Erkek	23	4.83	.38			
	Kız + Erkek	27	4.78	.50			
	Toplam	74	4.81	.42			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Kız	24	4.75	.44	2.006	.142	—
	Erkek	23	4.96	.20			
	Kız + Erkek	27	4.85	.36			
	Toplam	74	4.85	.35			

Tablo-18 devamı

	Ç. cinsiyet	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Kız	24	4.87	.33	.087	.917	—
	Erkek	23	4.91	.28			
	Kız + Erkek	27	4.89	.32			
	Toplam	74	4.89	.31			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Kız	24	3.82	.1.00	1.248	.293	—
	Erkek	23	3.91	.94			
	Kız + Erkek	27	4.22	.84			
	Toplam	74	4.00	.93			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kit iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır	Kız	24	4.08	.88	1.049	.355	—
	Erkek	23	4.17	1.40			
	Kız + Erkek	27	4.48	.75			
	Toplam	74	4.26	1.03			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Kız	24	4.29	1.04	6.907	.002	—
	Erkek	23	5.00	.00			
	Kız + Erkek	27	4.81	.55			
	Toplam	74	4.70	.73			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	Kız	24	4.96	.20	.435	.649	—
	Erkek	23	4.96	.20			
	Kız + Erkek	27	4.89	.42			
	Toplam	74	4.93	.30			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Kız	24	4.46	.72	1.288	.282	—
	Erkek	23	4.78	.42			
	Kız + Erkek	27	4.52	.93			
	Toplam	74	4.58	.74			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Kız	24	4.92	.28	.109	.897	—
	Erkek	23	4.96	.20			
	Kız + Erkek	27	4.93	.38			
	Toplam	74	4.93	.30			
13)Çocuklar şiddet ve porno gr afi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Kız	24	4.96	20	.007	.993	—
	Erkek	23	4.96	20			
	Kız + Erkek	27	4.96	19			
	Toplam	74	4.96	19			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Kız	24	3.75	1.11	.326	.723	—
	Erkek	23	4.00	1.02			
	Kız + Erkek	27	3.81	1.11			
	Toplam	74	3.85	1.07			

Tablo-18 devamı

	Ç. cinsiyet	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Kız	24	3.92	.88	.560	.574	—
	Erkek	23	3.61	1.33			
	Kız + Erkek	27	3.67	.96			
	Toplam	74	3.73	1.06			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını n kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Kız	24	4.62	.64	3.771	.028	—
	Erkek	23	4.91	.28			
	Kız + Erkek	27	4.92	.26			
	Toplam	74	4.82	.44			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Kız	24	4.83	.38	1.769	.178	—
	Erkek	23	4.87	.45			
	Kız + Erkek	27	5.00	.00			
	Toplam	74	4.90	.33			
18) Okul eğitim programların da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Kız	24	4.75	.53	.132	.876	—
	Erkek	23	4.74	.61			
	Kız + Erkek	27	4.81	.55			
	Toplam	74	4.77	.56			
19) Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Kız	24	4.87	.44	.311	.734	—
	Erkek	23	4.96	.20			
	Kız + Erkek	27	4.89	.42			
	Toplam	74	4.91	.37			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Kız	24	4.87	.44	.776	.464	—
	Erkek	23	5.00	.00			
	Kız + Erkek	27	4.93	.38			
	Toplam	74	4.93	.34			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Kız	24	4.71	.55	.308	.736	—
	Erkek	23	4.57	.94			
	Kız + Erkek	27	4.56	.75			
	Toplam	74	4.61	.75			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Kız	24	4.67	.63	.337	.715	—
	Erkek	23	4.48	.99			
	Kız + Erkek	27	4.63	.83			
	Toplam	74	4.59	.82			
23) Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Kız	24	4.87	.33	.128	.880	—
	Erkek	23	4.83	.38			
	Kız + Erkek	27	4.81	.55			
	Toplam	74	4.84	.43			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, öğretmenlerin sahip oldukları çocukların cinsiyetleri değişkeni açısından bakıldığında, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadelerle ilişkin görüşler, ($\bar{x} = 3.95$), ile ($\bar{x} = 4.87$), puan ortalaması arasında olduğu görülmektedir.

Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan f testi sonuçlarına göre ifadeler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, öğretmenlerin sahip oldukları çocukların cinsiyetlerinin, istismarı önlemeye yönelik görüşlerini etkilemediği söylenebilir.

3.4.2. Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesine yönelik görüşlerinin, demografik değişkenlere ilişkin analizi

Tablo-19: Annelerin ve Babaların Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Karşılaştırılması

	Kişiler	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Anne	278	4.60	.80	.647	.518	—
	Baba	276	4.56	.88			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karako ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Anne	278	4.56	.83	.340	.734	—
	Baba	276	4.53	.88			
3)Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Anne	278	4.79	51	1.258	.209	—
	Baba	276	4.74	58			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Anne	278	4.72	58	1.113	.266	—
	Baba	276	4.66	67			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Anne	278	4.68	66	1.569	.117	—
	Baba	276	4.58	73			
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Anne	278	4.83	44	3.030	.003	—
	Baba	276	4.67	73			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Anne	278	4.21	1.09	.670	.503	—
	Baba	276	4.14	1.14			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Anne	278	4.18	1.11	-.490	.625	—
	Baba	276	4.23	1.07			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çocuk sayısında çocuk yüzünden yıpranmalarını önüne geçilmelidir.	Anne	278	4.73	66	2.381	.018	—
	Baba	276	4.57	88			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir	Anne	278	4.90	33	2.340	.020	—
	Baba	276	4.81	61			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan ailelere düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta-ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Anne	278	4.60	72	.747	.455	—
	Baba	276	4.55	84			

Tablo- 19 devamı

	Anne iş durumu	n	\bar{x}	ss	f	P	Fark
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Anne	278	4.94	.31	.440	.660	—
	Baba	276	4.92	.43			
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Anne	278	4.95	.22	1.057	.291	
	Baba	276	4.92	.39			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Anne	278	3.97	1.14	.582	.561	—
	Baba	276	3.91	1.18			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımı verilmelidir.	Anne	278	3.88	1.18	.486	.627	—
	Baba	276	3.83	1.23			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Anne	278	4.77	.55	1.490	.137	—
	Baba	276	4.69	.65			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Anne	278	4.79	.55	.964	.335	—
	Baba	276	4.74	.61			
18)Okul eğitim programların da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Anne	278	4.80	.48	-.159	.874	—
	Baba	276	4.81	.48			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Anne	278	4.84	.44	.529	.597	—
	Baba	276	4.82	.51			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Anne	278	4.88	.35	.671	.523	—
	Baba	276	4.86	.42			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Anne	278	4.51	.88	.144	.886	—
	Baba	276	4.49	.88			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Anne	278	4.46	.87	-.022	.982	—
	Baba	276	4.47	.91			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Anne	278	4.65	.73	.597	.551	—
	Baba	276	4.62	.79			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, öğretmenlerin sahip oldukları çocukların cinsiyetleri değişkeni açısından bakıldığında, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, ($\bar{x} = 3.95$), ile ($\bar{x} = 4.87$), puan ortalaması arasında olduğu görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçlarına göre ifadeler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, anne ve babaların görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo-20: Ebeveynlerin Ekonomik Algıları Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Ekonomi	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmal önlemeye yönelik kanuni yaptırımla artırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Yetersiz	28	4.54	.88	.263	.769	—
	Orta	282	4.61	.82			
	İyi	244	4.56	.86			
	Toplam	554	4.58	.84			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	Yetersiz	28	4.25	1.17	1.925	.147	—
	Orta	282	4.55	.87			
	İyi	244	4.59	.79			
	Toplam	554	4.55	.85			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.75	.58	.231	.794	—
	Orta	282	4.76	.61			
	İyi	244	4.79	.46			
	Toplam	554	4.77	.55			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Yetersiz	28	4.75	.70	.424	.655	—
	Orta	282	4.71	.62			
	İyi	244	4.66	.62			
	Toplam	554	4.69	.62			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Yetersiz	28	4.82	.39	1.172	.311	—
	Orta	282	4.61	.74			
	İyi	244	4.63	.66			
	Toplam	554	4.63	.69			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.75	.79	.115	.892	—
	Orta	282	4.73	.66			
	İyi	244	4.76	.52			
	Toplam	554	4.75	.61			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- ihmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.36	1.09	.934	.393	—
	Orta	282	4.12	1.16			
	İyi	244	4.22	1.06			
	Toplam	554	4.17	1.12			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Yetersiz	28	4.28	1.33	.068	.934	—
	Orta	282	4.20	1.12			
	İyi	244	4.20	1.03			
	Toplam	554	4.20	1.09			

Tablo-20 devamı

	Ekonomi	N	\bar{x}	ss	f	p	Fark
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Yetersiz	28	4.52	.91	.479	.620	—
	Orta	282	4.67	.78			
	İyi	244	4.64	.75			
	Toplam	554	4.65	.78			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	Yetersiz	28	4.86	.35	.085	.918	—
	Orta	282	4.86	.53			
	İyi	244	4.84	.46			
	Toplam	554	4.85	.49			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Yetersiz	28	4.32	1.02	1.996	.137	—
	Orta	282	4.55	.80			
	İyi	244	4.62	.72			
	Toplam	554	4.58	.78			
12) Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Yetersiz	28	4.89	.31	.889	.411	—
	Orta	282	4.91	.47			
	İyi	244	4.95	.22			
	Toplam	554	4.63	.37			
13) Çocuklar şiddet ve porno grafi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.79	.55	3.275	.039	*
	Orta	282	4.94	.35			
	İyi	244	4.95	.22			
	Toplam	554	4.94	.32			
14) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Yetersiz	28	3.90	1.17	.230	.794	—
	Orta	282	3.98	1.20			
	İyi	244	3.91	1.12			
	Toplam	554	3.95	1.16			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Yetersiz	28	3.86	1.38	.009	.991	*
	Orta	282	3.86	1.23			
	İyi	244	3.84	1.17			
	Toplam	554	3.86	1.21			
16) Ailelerin, streste sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Yetersiz	28	4.82	.61	.358	.699	—
	Orta	282	4.72	.66			
	İyi	244	4.72	.53			
	Toplam	554	4.73	.60			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Yetersiz	28	4.72	.79	.802	.449	—
	Orta	282	4.74	.64			
	İyi	244	4.80	.45			
	Toplam	554	4.76	.58			
18) Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl baş çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Yetersiz	28	4.83	.46	.057	.945	—
	Orta	282	4.81	.49			
	İyi	244	4.80	.47			
	Toplam	554	4.81	.48			

Tablo-20 devamı

19) Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Yetersiz	28	4.66	.76	3.120	.045	*
	Orta	282	4.81	.53			
	İyi	244	4.87	.35			
	Toplam	554	4.83	.48			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Yetersiz	28	4.83	.38	.218	.804	—
	Orta	282	4.88	.41			
	İyi	244	4.88	.35			
	Toplam	554	4.87	.38			
21) İstismar ve ihmali önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.62	.67	.738	.479	—
	Orta	282	4.46	.91			
	İyi	244	4.53	.87			
	Toplam	554	4.50	.88			
22) İstismar ve ihmali olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları alınması sağlanmalıdır.	Yetersiz	28	4.55	.82	1.049	.351	—
	Orta	282	4.41	.94			
	İyi	244	4.52	.83			
	Toplam	554	4.46	.89			
23) Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Yetersiz	28	4.69	.66	.921	.399	—
	Orta	282	4.59	.83			
	İyi	244	4.68	.67			
	Toplam	554	4.64	.76			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, anne ve babaların ekonomik durum algıları değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.86$), ile ($\bar{x} = 4.87$), arasında görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan f testi sonuçlarına göre, 13. ve 19. ifadelerde ebeveynlerin ekonomik durum algıları yetersiz olanlarla iyi olanlar arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Tablo detaylı incelendiğinde de, 13. ve 19. maddede ekonomik durumunu yetersiz olarak algılayan ebeveynlerin puan ortalamaları, ekonomik durumunu iyi olarak algılayanlara oranla daha düşüktür. Buna göre, ebeveynlerin ekonomik durum algılarının çocuk istismarı ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri görüşlerini etkilediği söylenebilir.

Tablo-21: Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmal önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.57	.94	.461	.765	—
	Orta öğretim	182	4.63	.77			
	Ön lisans	58	4.67	.71			
	Lisans	173	4.53	.85			
	Lisans üstü	13	4.62	.65			
	Toplam	547	4.59	.83			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.45	1.04	.851	.493	—
	Orta öğretim	182	4.61	.76			
	Ön lisans	58	4.66	.66			
	Lisans	173	4.53	.87			
	Lisans üstü	13	4.62	.65			
	Toplam	547	4.56	.85			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.72	.64	.534	.711	—
	Orta öğretim	182	4.80	.51			
	Ön lisans	58	4.83	.38			
	Lisans	173	4.77	.49			
	Lisans üstü	13	4.85	.37			
	Toplam	547	4.78	.52			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	İlk öğretim	121	4.77	.57	.948	.436	—
	Orta öğretim	182	4.71	.59			
	Ön lisans	58	4.69	.62			
	Lisans	173	4.65	.63			
	Lisans üstü	13	4.54	.66			
	Toplam	547	4.70	.60			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	İlk öğretim	121	4.65	.69	.209	.934	—
	Orta öğretim	182	4.61	.69			
	Ön lisans	58	4.59	.77			
	Lisans	173	4.66	.65			
	Lisans üstü	13	4.62	.50			
	Toplam	547	4.63	.68			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.86	.41	1.406	.231	—
	Orta öğretim	182	4.75	.61			
	Ön lisans	58	4.71	.74			
	Lisans	173	4.70	.62			
	Lisans üstü	13	4.69	.48			
	Toplam	547	4.75	.59			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- ihmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.08	1.23	.896	.466	—
	Orta öğretim	182	4.18	1.19			
	Ön lisans	58	4.22	.99			
	Lisans	173	4.25	.96			
	Lisans üstü	13	3.77	1.23			
	Toplam	547	4.17	1.11			

Tablo-21 devamı

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitlerle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	İlköğretim	121	4.02	1.33	1.308	.266	—
	Orta öğretim	182	4.30	.99			
	Ön lisans	58	4.12	1.15			
	Lisans	173	4.24	.99			
	Lisansüstü	13	4.15	.89			
	Toplam	547	4.20	1.09			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	İlköğretim	121	4.68	.72	1.815	.124	—
	Orta öğretim	182	4.74	.63			
	Ön lisans	58	4.50	.92			
	Lisans	173	4.56	.91			
	Lisansüstü	13	4.69	.63			
	Toplam	547	4.64	.78			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	İlk öğretim	121	4.84	.50	.303	.876	—
	Orta öğretim	182	4.88	.39			
	Ön lisans	58	4.84	.61			
	Lisans	173	4.86	.46			
	Lisans üstü	13	4.77	.43			
	Toplam	547	4.86	.46			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	İlk öğretim	121	4.49	.94	1.242	.292	—
	Orta öğretim	182	4.66	.69			
	Ön lisans	58	4.47	.84			
	Lisans	173	4.57	.72			
	Lisans üstü	13	4.38	.86			
	Toplam	547	4.57	.78			
12) Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	İlk öğretim	121	4.87	.55	1.645	.162	—
	Orta öğretim	182	4.91	.42			
	Ön lisans	58	4.97	.18			
	Lisans	173	4.98	.18			
	Lisans üstü	13	5.00	.00			
	Toplam	547	4.93	.37			
13) Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.89	.47	2.141	.075	*
	Orta öğretim	182	4.91	.36			
	Ön lisans	58	4.98	.13			
	Lisans	173	4.98	.13			
	Lisans üstü	13	5.00	.00			
	Toplam	547	4.94	.32			
14) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	İlk öğretim	121	3.92	1.26	.953	.433	—
	Orta öğretim	182	4.02	1.07			
	Ön lisans	58	3.95	1.28			
	Lisans	173	3.95	1.09			
	Lisans üstü	13	3.38	1.26			
	Toplam	547	3.95	1.15			

Tablo-21 devamı

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	İlk öğretim	121	3.83	1.26	.279	.892	—
	Orta öğretim	182	3.88	1.15			
	Ön lisans	58	3.83	1.28			
	Lisans	173	3.88	1.19			
	Lisans üstü	13	3.53	1.26			
	Toplam	547	3.85	1.20			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.64	.79	1.395	.234	—
	Orta öğretim	182	4.75	.55			
	Ön lisans	58	4.84	.36			
	Lisans	173	4.75	.50			
	Lisans üstü	13	4.60	.48			
	Toplam	547	4.73	.58			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.73	.74	3.639	.006	—
	Orta öğretim	182	4.81	.51			
	Ön lisans	58	4.74	.44			
	Lisans	173	4.80	.45			
	Lisans üstü	13	4.23	.83			
	Toplam	547	4.77	.56			
18) Okul eğitim programlarını da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.83	.45	1.126	.344	—
	Orta öğretim	182	4.84	.44			
	Ön lisans	58	4.71	.53			
	Lisans	173	4.78	.52			
	Lisans üstü	13	4.77	.43			
	Toplam	547	4.80	.48			
19) Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.77	.55	.806	.522	—
	Orta öğretim	182	4.87	.39			
	Ön lisans	58	4.86	.39			
	Lisans	173	4.81	.53			
	Lisans üstü	13	4.85	.55			
	Toplam	547	4.83	.48			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	İlk öğretim	121	4.85	.40	.422	.793	—
	Orta öğretim	182	4.87	.43			
	Ön lisans	58	4.86	.28			
	Lisans	173	4.81	.37			
	Lisans üstü	13	4.85	.27			
	Toplam	547	4.83	.38			

Tablo-21 devamı

	Eğitim	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.43	95	.655	.623	—
	Orta öğretim	182	4.51	89			
	Ön lisans	58	4.40	1.05			
	Lisans	173	4.57	.77			
	Lisans üstü	13	4.46	.77			
	Toplam	547	4.50	.88			
	İlk öğretim	121	4.39	1.00			
Orta öğretim	182	4.51	.89				
Ön lisans	58	4.50	.77				
Lisans	173	4.44	.86				
Lisans üstü	13	4.62	.76				
Toplam	547	4.46	.89				
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	İlk öğretim	121	4.50	.92	1.655	.159	—
	Orta öğretim	182	4.67	.72			
	Ön lisans	58	4.60	.85			
	Lisans	173	4.71	.61			
	Lisans üstü	13	4.46	.96			
	Toplam	547	4.64	.76			

Tablo görüldüğü üzere, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, anne ve babaların ekonomik durum algıları değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.85$), ile ($\bar{x} = 4.94$), arasında görülmektedir. Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan f testi sonuçlarına göre, 13. ifade de lisansüstü eğitim mezunu ebeveynler ile orta öğretim(lise) mezunu ebeveynler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Tablo detaylı incelendiğ in de, 13 maddede lisansüstü mezunu ebeveynlerin puan ortalamaları, orta öğretim mezunu ebeveynlere oranla daha yüksektir. Buna göre, ebeveynlerin aldıkları eğitimin çocuk istismarı ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini etkilediği söylenebilir.

Tablo-22: Annenin İş Durumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “ t ” Testi Değerleri

1) Aile içinde istismar ve ihmal önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Anne iş durumu	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
	Çalışıyor	107	4.59	.69	-.220	.826	—
	Çalışmıyor	167	4.61	.87			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.56	.80	-.020	.984	—
	Çalışmıyor	167	4.56	.86			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişiler vereceği yardım ve danışma hizmetle sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.84	.39	1.270	.205	—
	Çalışmıyor	167	4.76	.58			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne- baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Çalışıyor	107	4.71	.56	-.197	.844	—
	Çalışmıyor	167	4.72	.59			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Çalışıyor	107	4.76	.54	1.742	.083	—
	Çalışmıyor	167	4.62	.72			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.81	.46	-.324	.709	—
	Çalışmıyor	167	4.83	.44			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.20	.96	.122	.903	—
	Çalışmıyor	167	4.19	1.18			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Çalışıyor	107	4.25	1.01	.937	.350	—
	Çalışmıyor	167	4.13	1.17			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Çalışıyor	107	4.72	.64	-.060	.952	—
	Çalışmıyor	167	4.72	.68			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	Çalışıyor	107	4.91	.32	.202	.840	—
	Çalışmıyor	167	4.90	.34			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta-ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Çalışıyor	107	4.66	.55	1.371	.172	—
	Çalışmıyor	167	4.55	.81			

Tablo-22 devamı

	Anne iş durumu	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Çalışıyor	107	4.98	.13	2.004	.046	*
	Çalışmıyor	167	4.92	.38			
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.98	.13	1.704	.090	—
	Çalışmıyor	167	4.94	.26			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evde uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Çalışıyor	107	3.92	1.11	-, 571	.569	—
	Çalışmıyor	167	4.00	1.17			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evde uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımı verilmelidir.	Çalışıyor	107	3.96	1.15	.915	.361	—
	Çalışmıyor	167	3.83	1.20			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkma yöntemlerini kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.83	.40	1.789	.075	—
	Çalışmıyor	167	4.72	.62			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimleri sayısı artırılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.81	.41	.677	.499	—
	Çalışmıyor	167	4.77	.63			
18)Okul eğitim programlarının da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.79	.49	-.491	.624	—
	Çalışmıyor	167	4.81	.47			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğitici çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.83	.42	-.208	.836	—
	Çalışmıyor	167	4.84	.46			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Çalışıyor	107	4.92	.27	1.316	.189	—
	Çalışmıyor	167	4.86	.39			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.60	.84	1.419	.137	—
	Çalışmıyor	167	4.53	.91			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.54	.70	1.385	.167	—
	Çalışmıyor	167	4.40	.97			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Çalışıyor	107	4.49	.50	2.840	.005	*
	Çalışmıyor	167	4.56	.83			

Tablo-22 incelendiğinde, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, annelerin iş durumu değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.85$), ile ($\bar{x} = 4.94$), arasında görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin ankette yer alan ifadelere katılma derecelerinin çoğunlukla ve tamamen düzeyinde olduğu görülmektedir.

Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan “ t” testi sonuçlarına göre, 12. ve 23. ifade de $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Tablo detaylı incelendiğinde, 12 ifade de çalışan annelerin puan ortalamaları, çalışmayan annelerin puan ortalamalarına oranla daha düşük, 13. ifade de çalışan annelerin puan ortalamaları, çalışmayan annelerin puan ortalamalarına oranla daha yüksektir. Bu durumda, annelerin çalışıyor ve çalışmıyor olmaları çocuk istismarı ve ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini etkilediği söylenebilir.

Tablo-23: Babanın İş Durumu Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “F” Testi Değerleri

	Baba iş durumu	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmalini önlemeye yönelik kanuni yaptırımları arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Memur	110	4.56	.82	.164	.849	—
	İşçi	25	4.64	.56			
	S. meslek	128	4.62	.85			
	Toplam	263	4.60	.81			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Memur	110	4.59	.74	1.237	.292	—
	İşçi	25	4.32	1.06			
	S. meslek	128	4.60	.86			
	Toplam	263	4.57	.83			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışmanlık hizmetleri sağlanmalıdır.	Memur	110	4.76	.50	.051	.951	—
	İşçi	25	4.80	.40			
	S. meslek	128	4.77	.56			
	Toplam	263	4.77	.52			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Memur	110	4.61	.60	1.126	.326	—
	İşçi	25	4.80	.40			
	S. meslek	128	4.70	.62			
	Toplam	263	4.67	.63			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Memur	110	4.57	.73	.118	.889	—
	İşçi	25	4.60	.50			
	S. meslek	128	4.62	.71			
	Toplam	263	4.60	.70			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilen olanakları sağlanmalıdır.	Memur	110	4.62	.80	1.084	.340	—
	İşçi	25	4.84	.37			
	S. meslek	128	4.70	.67			
	Toplam	263	4.68	.70			

Tablo-23 devamı

	Baba iş durumu	n	\bar{X}	ss	f	p	Fark
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Memur	110	4.36	1.04	.898	.409	—
	İşçi	25	4.20	1.22			
	S. meslek	128	4.06	1.16			
	Toplam	263	4.16	1.12			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kit iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır	Memur	110	4.28	1.03	.222	.801	—
	İşçi	25	4.12	1.23			
	S. meslek	128	4.25	1.05			
	Toplam	263	4.25	1.06			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Memur	110	4.47	1.02	2.190	.114	—
	İşçi	25	4.84	.37			
	S. meslek	128	4.62	.76			
	Toplam	263	4.58	.86			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	Memur	110	4.86	.50	.769	.464	—
	İşçi	25	4.92	.40			
	S. meslek	128	4.80	.55			
	Toplam	263	4.83	.51			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Memur	110	4.56	.84	.028	.972	—
	İşçi	25	4.52	.91			
	S. meslek	128	4.55	.80			
	Toplam	263	4.56	.82			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Memur	110	4.98	.13	4.218	.016	*
	İşçi	25	4.76	.83			
	S. meslek	128	4.95	.31			
	Toplam	263	4.94	.34			
13)Çocuklar şiddet ve porno gr afi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Memur	110	4.99	.09	3.256	.040	*
	İşçi	25	4.84	.37			
	S. meslek	128	4.90	.42			
	Toplam	263	4.94	.32			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Memur	110	4.01	1.19	.883	.415	—
	İşçi	25	4.16	1.06			
	S. meslek	128	3.87	1.10			
	Toplam	263	3.96	1.13			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Memur	110	3.81	1.26	.370	.691	—
	İşçi	25	4.04	1.09			
	S. meslek	128	3.83	1.21			
	Toplam	263	3.84	1.22			

Tablo-23 devamı

	Baba iş durumu	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Memur	110	4.75	.49	.231	.794	—
	İşçi	25	4.68	.69			
	S. meslek	128	4.72	.58			
	Toplam	263	4.73	.55			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Memur	110	4.75	.53	.387	.680	—
	İşçi	25	4.72	.54			
	S. meslek	128	4.80	.50			
	Toplam	263	4.77	.51			
18) Okul eğitim programlarını da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Memur	110	4.83	.48	.055	.946	—
	İşçi	25	4.80	.40			
	S. meslek	128	4.81	.48			
	Toplam	263	4.82	.47			
19) Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Memur	110	4.81	.56	.034	.956	—
	İşçi	25	4.84	.37			
	S. meslek	128	4.82	.50			
	Toplam	263	4.82	.52			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Memur	110	4.87	.44	.305	.783	—
	İşçi	25	4.80	.40			
	S. meslek	128	4.86	.41			
	Toplam	263	4.86	.42			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Memur	110	4.66	.68	4.776	.009	*
	İşçi	25	4.72	.61			
	S. meslek	128	4.34	.1.02			
	Toplam	263	4.51	.87			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Memur	110	4.42	1.00	.814	.444	—
	İşçi	25	4.68	.69			
	S. meslek	128	4.45	.88			
	Toplam	263	4.46	.92			
23) Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Memur	110	4.60	.82	.326	.722	—
	İşçi	25	4.68	.62			
	S. meslek	128	4.67	.72			
	Toplam	263	4.64	.75			

Tablo-23 de görüldüğü üzere, çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, babaların iş durumu değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.84$), ile ($\bar{x} = 4.94$), arasında görülmektedir. Buna göre babaların ankette yer alan ifadelere katılma derecelerinin çoğunlukla ve tamamen düzeyinde olduğu görülmektedir.

Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan “f ” testi sonuçlarına göre, 12. 13. ve 21. ifadeler de $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Buna göre 12 ifade ve 13. ifade de işçi olarak çalışan babaların puan ortalamaları, memur olarak çalışan babalara oranla daha düşük olduğu saptanmıştır. 21. ifade de ise memur olarak çalışan babalar ile serbest meslekte çalışan babaların puan ortalamalarına oranla yüksek, serbest meslekte çalışan babaların puan ortalamalarının, işçi olarak çalışan babalarla oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre babaların çalıştıkları iş durumunun, çocuk istismarı ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri ile ilgili görüşlerini etkilediği söylenebilir.

Tablo-24: Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocukların Sayıları Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşleri

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	1	252	4.66	.76	2.053	.129	—
	2	265	4.52	.90			
	3 ve üzeri	36	4.47	.87			
	Toplam	553	4.58	.84			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	1	252	4.63	.77	1.838	.160	—
	2	265	4.49	.93			
	3 ve üzeri	36	4.44	.84			
	Toplam	553	4.55	.86			
3) Ailelere, devlet belediyeler ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	1	252	4.79	.50	1.561	.211	—
	2	265	4.73	.61			
	3 ve üzeri	36	4.86	.35			
	Toplam	553	4.76	.55			

Tablo-24 devamı

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemler de grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	1	252	4.72	.58	.841	.432	—
	2	265	4.68	.65			
	3 ve üzeri	36	4.58	.73			
	Toplam	553	4.68	.62			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	1	252	4.65	.65	.452	.637	—
	2	265	4.60	.74			
	3 ve üzeri	36	4.67	.67			
	Toplam	553	4.63	.69			
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	1	252	4.74	.64	.056	.946	—
	2	265	4.75	.58			
	3 ve üzeri	36	4.78	.54			
	Toplam	553	4.75	.61			
7)Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	1	252	4.13	1.14	1.907	.150	—
	2	265	4.26	1.07			
	3 ve üzeri	36	3.92	1.20			
	Toplam	553	4.18	1.12			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	1	252	4.18	1.14	1.016	.363	—
	2	265	4.26	1.03			
	3 ve üzeri	36	4.00	1.17			
	Toplam	553	4.20	1.09			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	1	252	4.73	.69	11.335	.000	—
	2	265	4.65	.75			
	3 ve üzeri	36	4.08	1.21			
	Toplam	553	4.65	.78			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	1	252	4.83	.53	2.123	.121	—
	2	265	4.89	.43			
	3 ve üzeri	36	4.73	.56			
	Toplam	553	4.85	.49			
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	1	252	4.56	.79	2.597	.075	—
	2	265	4.62	.75			
	3 ve üzeri	36	4.31	.85			
	Toplam	553	4.57	.78			

Tablo-24 devam

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	1	252	4.93	.36	.720	.487	—
	2	265	4.92	.41			
	3 ve üzeri	36	5.00	.00			
	Toplam	553	4.93	.37			
13)Çocuklar şiddet ve porno gr afi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	1	252	4.92	.40	1.440	.238	—
	2	265	4.95	.24			
	3 ve üzeri	36	5.00	.00			
	Toplam	553	4.84	.32			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	1	252	3.99	1.14	.715	.490	—
	2	265	3.89	1.19			
	3 ve üzeri	36	4.08	1.13			
	Toplam	553	3.95	1.16			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	1	252	3.90	1.24	1.537	.216	—
	2	265	3.78	1.19			
	3 ve üzeri	36	4.11	1.14			
	Toplam	553	3.86	1.21			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	1	252	4.77	.57	1.280	.279	—
	2	265	4.70	.64			
	3 ve üzeri	36	4.76	.58			
	Toplam	553	4.76	.60			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	1	252	4.73	.63	.831	.436	—
	2	265	4.80	.55			
	3 ve üzeri	36	4.76	.43			
	Toplam	553	4.76	.58			
18)Okul eğitim programların da istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	1	252	4.84	42	1.335	.259	—
	2	265	4.77	53			
	3 ve üzeri	36	4.84	44			
	Toplam	553	4.81	48			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	1	252	4.84	.47	.980	.376	—
	2	265	4.81	.51			
	3 ve üzeri	36	4.92	.27			
	Toplam	553	4.83	.48			
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	1	252	4.88	.39	.451	.637	—
	2	265	4.86	.39			
	3 ve üzeri	36	4.92	.27			
	Toplam	553	4.87	.38			

Tablo-24 devam

	Ç. sayısı	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	1	252	4.36	1.04	6.234	.002	*
	2	265	4.63	.70			
	3 ve üzeri	36	4.54	.69			
	Toplam	553	4.50	.88			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	1	252	4.38	.96	1.636	.196	—
	2	265	4.53	.83			
	3 ve üzeri	36	4.51	.76			
	Toplam	553	4.46	.89			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	1	252	4.59	.82	.837	.434	—
	2	265	4.68	.70			
	3 ve üzeri	36	4.62	.68			
	Toplam	553	4.63	.76			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne ve babaların çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.95$), ile ($\bar{x} = 4.87$), arasında görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin ankette yer alan ifadelere katılma derecelerinin yaklaşık olarak tamamen düzeyinde olduğu görülmektedir.

Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan “f ” testi sonuçlarına göre, 21. ifade $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Buna göre, 21. ifade de tek çocuğa sahip olan ebeveynlerle, iki çocuğa sahip olan ebeveynlerin puan ortalamalarına oranla düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo-25: Ebeveynlerin Sahip Oldukları Çocukların Cinsiyetleri Değişkenine Göre Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine İlişkin Görüşlerinin “F” Testi Değerleri

	Ç. cinsiyet	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmal önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Kız	172	4.50	.91	.138	.871	—
	Erkek	195	4.56	.83			
	Kız + Erkek	182	4.60	.79			
	Toplam	549	4.58	.84			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Kız	172	4.51	.93	1.332	.265	—
	Erkek	195	4.63	.72			
	Kız + Erkek	182	4.50	.92			
	Toplam	549	4.55	.86			
3) Ailelere, devlet belediyeleri ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Kız	172	4.76	.55	.080	.923	—
	Erkek	195	4.76	.54			
	Kız + Erkek	182	4.78	.56			
	Toplam	549	4.77	.55			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Kız	172	4.69	.62	.117	.890	—
	Erkek	195	4.67	.63			
	Kız + Erkek	182	4.70	.63			
	Toplam	549	4.69	.63			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Kız	172	4.61	.70	.742	.477	—
	Erkek	195	4.60	.69			
	Kız + Erkek	182	4.68	.69			
	Toplam	549	4.63	.69			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilmeleri sağlanmalıdır.	Kız	172	4.69	.73	2.922	.055	—
	Erkek	195	4.72	.58			
	Kız + Erkek	182	4.84	.49			
	Toplam	549	4.75	.61			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar- İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evde uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Kız	172	4.10	1.13	1.598	.203	—
	Erkek	195	4.11	1.14			
	Kız + Erkek	182	4.29	1.07			
	Toplam	549	4.17	1.12			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Kız	172	4.16	1.11	.362	.697	—
	Erkek	195	4.19	1.06			
	Kız + Erkek	182	4.25	1.12			
	Toplam	549	4.20	1.09			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	Kız	172	4.72	.76	1.080	.340	—
	Erkek	195	4.62	.75			
	Kız + Erkek	182	4.61	.83			
	Toplam	549	4.65	.78			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	Kız	172	4.82	.58	.720	.480	—
	Erkek	195	4.88	.38			
	Kız + Erkek	182	4.85	.50			
	Toplam	549	4.85	.49			

Tablo-25 devam

	Ç. cinsiyet	N	\bar{x}	ss	f	p	Fark
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Kız	172	4.56	.83	.062	.940	—
	Erkek	195	4.57	.69			
	Kız + Erkek	182	4.59	.80			
	Toplam	549	4.57	.77			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Kız	172	4.91	.44	.411	.623	—
	Erkek	195	4.95	.22			
	Kız + Erkek	182	4.93	.44			
	Toplam	549	4.93	.38			
13)Çocuklar şiddet ve porno grafi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Kız	172	4.92	.42	.816	.443	—
	Erkek	195	4.93	.28			
	Kız + Erkek	182	4.96	.24			
	Toplam	549	4.94	.32			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Kız	172	3.90	1.24	.333	.717	—
	Erkek	195	3.93	1.09			
	Kız + Erkek	182	4.00	1.16			
	Toplam	549	3.95	1.16			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Kız	172	3.78	1.28	.446	.641	—
	Erkek	195	3.86	1.19			
	Kız + Erkek	182	3.91	1.17			
	Toplam	549	3.85	1.21			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaştırması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Kız	172	4.70	.63	.445	.641	—
	Erkek	195	4.76	.55			
	Kız + Erkek	182	4.71	.63			
	Toplam	549	4.73	.60			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Kız	172	4.70	.66	1.326	.266	—
	Erkek	195	4.80	.53			
	Kız + Erkek	182	4.78	.55			
	Toplam	549	4.76	.58			
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl baş çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Kız	172	4.80	.50	.089	.915	—
	Erkek	195	4.82	.45			
	Kız + Erkek	182	4.80	.50			
	Toplam	549	4.80	.48			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğitici çalışmalarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl baş çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Kız	172	4.84	.45	1.872	.155	—
	Erkek	195	4.87	.41			
	Kız + Erkek	182	4.78	.56			
	Toplam	549	4.83	.48			

Tablo-25 devam

	Ç. cinsiyet	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Kız	172	4.84	.44	2.614	.074	*
	Erkek	195	4.92	.30			
	Kız + Erkek	182	4.85	.41			
	Toplam	549	4.87	.38			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Kız	172	4.33	1.12	5.605	.004	—
	Erkek	195	4.51	.81			
	Kız + Erkek	182	4.64	.63			
	Toplam	549	4.50	.88			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Kız	172	4.40	.96	1.480	.229	—
	Erkek	195	4.43	.90			
	Kız + Erkek	182	4.55	.80			
	Toplam	549	4.46	.89			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Kız	172	4.56	.90	1.566	.210	—
	Erkek	195	4.64	.72			
	Kız + Erkek	182	4.70	.64			
	Toplam	549	4.63	.76			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, anne ve babaların çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler, ebeveynlerin sahip oldukları çocukların cinsiyeti değişkenine göre incelendiğinde, puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 3.85$), ile ($\bar{x} = 4.93$), arasında görülmektedir.

Farklılığın anlamlılığını belirlemek amacıyla yapılan “f” testi sonuçlarına göre, 21. ifade de $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık saptanmıştır. Buna göre, 21. ifade de sadece kız çocuğu olan ebeveynlerin puan ortalamaları, hem kız hem de erkek çocuğa sahip olan ebeveynlerin puan ortalamalarına oranla düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo-26: Annelerin, Babaların ve Öğretmenlerin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesine Yönelik Görüşlerinin, Karşılaştırılması

	Kişiler	n	\bar{x}	ss	f	p	Fark
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılma ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır	Öğretmen	92	4.73	.59	1.516	.220	—
	Anne	278	4.60	.80			
	Baba	276	4.56	.88			
	Toplam	646	4.60	.81			
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler arttırılmalıdır.	Öğretmen	92	4.74	.51	2.109	.122	—
	Anne	278	4.56	.83			
	Baba	276	4.54	.88			
	Toplam	646	4.58	.82			
3) Ailelere, devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.84	.39	1.307	.271	—
	Anne	278	4.79	.51			
	Baba	276	4.74	.58			
	Toplam	646	4.78	.53			
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne-baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	Öğretmen	92	4.79	.45	2.005	.135	—
	Anne	278	4.72	.58			
	Baba	276	4.66	.67			
	Toplam	646	4.70	.60			
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitim gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	Öğretmen	92	4.87	.33	6.612	.001	—
	Anne	278	4.68	.66			
	Baba	276	4.58	.73			
	Toplam	646	4.66	.66			
6) Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.88	.32	7.184	.001	—
	Anne	278	4.83	.44			
	Baba	276	4.67	.73			
	Toplam	646	4.77	.58			
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarıncı, istismar-İhmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.03	.97	.882	.425	—
	Anne	278	4.21	1.09			
	Baba	276	4.14	1.14			
	Toplam	646	4.15	1.10			
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	Öğretmen	92	4.25	1.05	.193	.824	—
	Anne	278	4.18	1.11			
	Baba	276	4.22	1.07			
	Toplam	646	4.21	.08			
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarını önüne geçilmelidir.	Öğretmen	92	4.70	.70	3.065	.047	—
	Anne	278	4.73	.66			
	Baba	276	4.57	.88			
	Toplam	646	4.65	.77			
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerini önüne geçilmelidir.	Öğretmen	92	4.93	.28	4.193	.016	—
	Anne	278	4.90	.33			
	Baba	276	4.81	.61			
	Toplam	646	4.87	.47			

Tablo-26 devamı

	Kişiler	N	\bar{x}	Ss	f	p	Fark
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde orta ya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	Öğretmen	92	4.61	.69	.377	.686	—
	Anne	278	4.60	.72			
	Baba	276	4.55	.84			
	Toplam	646	4.58	.77			
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlarda radyo ve TV. Programlarında uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	Öğretmen	92	4.93	.28	.107	.899	—
	Anne	278	4.94	.31			
	Baba	276	4.92	.43			
	Toplam	646	4.93	.36			
13)Çocuklar şiddet ve porno grafi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.96	.20	.742	.476	—
	Anne	278	4.95	.22			
	Baba	276	4.92	.39			
	Toplam	646	4.94	.30			
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	Öğretmen	92	3.80	1.09	.775	.461	—
	Anne	278	3.97	1.14			
	Baba	276	3.92	1.18			
	Toplam	646	3.93	1.15			
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	Öğretmen	92	3.71	1.11	.728	.483	—
	Anne	278	3.88	1.18			
	Baba	276	3.83	1.23			
	Toplam	646	3.83	1.19			
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarını kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	Öğretmen	92	4.82	.44	2.083	.125	—
	Anne	278	4.77	.55			
	Baba	276	4.69	.65			
	Toplam	646	4.74	.58			
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	Öğretmen	92	4.91	.31	3.382	.035	—
	Anne	278	4.79	.55			
	Baba	276	4.74	.61			
	Toplam	646	4.79	.55			
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl baş çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	Öğretmen	92	4.74	.60	.698	4.98	—
	Anne	278	4.80	.48			
	Baba	276	4.81	.48			
	Toplam	646	4.80	.50			
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	Öğretmen	92	4.90	.36	1.084	.339	—
	Anne	278	4.84	.44			
	Baba	276	4.82	.51			
	Toplam	646	4.85	.46			

Tablo-26 devamı

	Kişiler	N	\bar{x}	Ss	f	p	Fark
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	Öğretmen	92	4.95	.30	1.663	.190	—
	Anne	278	4.88	.35			
	Baba	276	4.86	.42			
	Toplam	646	4.88	.37			
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.61	.76	.627	.535	—
	Anne	278	4.51	.88			
	Baba	276	4.49	.88			
	Toplam	646	4.52	.86			
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmal önleyici terapi uygulamaları almaları sağlanmalıdır.	Öğretmen	92	4.61	.76	1.060	.347	—
	Anne	278	4.46	.87			
	Baba	276	4.47	.91			
	Toplam	646	4.49	.87			
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.	Öğretmen	92	4.87	.39	4.332	.014	*
	Anne	278	4.65	.73			
	Baba	276	4.62	.79			
	Toplam	646	4.67	.72			

Yukarıdaki tablo da anne baba ve öğretmenlerin çocuk istismarı-ihmalini önlemeye yönelik çözüm önerileri ilgili görüşlerine ilişkin, karşılaştırmalar yapılmıştır. Buna göre, öğretmenlerin annelerin ve babaların görüşlerinde,(5, 6, 9, 10, 17, 23)' üncü ifadelerde görüşler arasında $p < 0.05$ oranında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

5. madde de öğretmen görüşlerinin puan ortalamaları annelere ve babalara nazaran daha yüksek olduğu saptanmıştır. 6. madde de öğretmen görüşlerinin puan ortalamaları babalara oranla yüksek, babaların görüşleri annelerin görüşlerine oranla düşük bulunmuştur. 9 madde de annelerin puan ortalamaları babalara göre yüksektir. 10 madde de öğretmenlerin görüşlerinin puan ortalamaları, babalara oranla yüksektir. 17. madde de öğretmenlerin puan ortalamaları anne ve babalara oranla yüksektir. 23. madde de öğretmenlerin puan ortalamaları anne ve babalara oranla yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, öğretmenler anneler ve babalar arasında bazı maddelerde görüş ayrılıkları bulunduğu söylenebilir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, öğretmenlerin annelerin ve babaların, her bir madde için ayrı ayrı o maddenin istismar – ihmal olup olmadığına ve türlerine yönelik algılarına, çocuk istismarı ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinin öğretmenlerin, “mesleki kıdem, is doyumunu, eğitim, sahip oldukları çocuk sayıları ve çocukların cinsiyetleri” bağımsız değişkenine, ebeveynlerin “ eğitim, ekonomi, iş durumu, sahip oldukları çocuk sayıları ve çocukların cinsiyetleri” bağımsız değişkenlerinin bu algılarda anlamlı farklılıklara yol açıp açmadığına ilişkin bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

4.1. Öğretmenlerin Annelerin ve Babaların Çocuk İstismarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ankette yer alan istismara ilişkin ifadeler, öğretmenler, anne ve babaların verdikleri yanıtların değerlendirilmesiyle elde edilen bulgular, madde sırasına göre tartışılıp yorumlanmıştır.

1) “Çocuğun Ailesine Yardımcı Olmak İçin İnşaatlarda ve Ağır Sanayide Çalışması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışılması

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 89.0 oranında, anneler tarafından %86.7, babalar tarafından %84.4 oranında, istismar ifadesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu ifade öğretmenler tarafından % 40.0 oranında fiziksel istismar, anneler tarafından % 47.1 oranında fiziksel istismar, babalar tarafından % 59.3 oranında fiziksel istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

İlkokulun sonu olan 12 yaşından itibaren çocuklar onları geleceğe hazırlayacak bir hüner öğrenebilmeleri için sanayi de iş gücüne katılmaktadır. Küçük sanayideki işgücünün önemli bir bölümünü çocuklar ve gençler oluşturmaktadır.

Çırak olarak çalışan çocuklar, işlerini yapmadıkları veya eksik yaptıklarında, uyarıdan-dövülmeye kadar değişen bir davranışa karşılaşmaktadırlar (Atauz, 1991).

Çocukların çocukluklarını yaşayamadan bedensel güç gerektiren işler de çalışmaları, fiziksel olarak yıpranmalarının yanı sıra, psiko-motor gelişimi ve çocuk sağlığını olumsuz olarak etkileyebilir. Ayrıca evin sorumluluğu çocuğun üzerine verilmesi, daha küçük yaşta çocuğun kaldıramayacağı duygusal sorumluluğun altında ezilmesine neden olabilir. Bu ifadeyi anne, baba ve öğretmenlerin fiziksel istismar işaretleme oranları incelendiğinde, babaların fiziksel istismar olarak daha fazla algıladıkları görülmektedir. Bunun nedeni babaların çalışma yaşamında olmaları ve anketteki ifade de ağır sanayi ve inşaatlar betimlemelerinin yer alması fiziksel olarak daha fazla emek harcadığını düşünmelerine yol açmış olabilir.

2) “Çocuğu, Hatalarını Sürdürmemesi İçin Ailesi Tarafından Dövülmesi” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin %93,3’ü, annelerin % 87.8’i ve babaların % 85.2’ü tarafından istismar göstergesi olarak ifade edilmiştir. Bundan da anlaşılacağı üzere anne, baba ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu “dayağı” istismar göstergesi olarak kabul etmiştir.

Saygılıya göre, dayak çocukları disiplin altına alabilmek için kullanılan eski metotlardan biridir. Yetişkinler çocuk üzerinde daha fazla otorite kurabilmek için bazen düşünüp daha iyi yollar aramaya gerek görmeden, bazen de doğru terbiye yolunu bulmakta yetersiz kalarak dayağa başvurmaktadır. Bu tür disiplin yöntemi Türkiye’ de çok uygulanmaktadır (Saygılı, 2004). Geçmiş zamanlarda etkili disiplin yöntemi olan dayak, öğretmenlerin ve ebeveynlerin, dövülme olgusunu birebir yaşadıkları ya da şahit oldukları düşünüldüğünde, dövmeyi istismar olarak kabul etmelerinin sebebi bu gerekçeye bağlanabilir.

Çocuğun dövülmesini, öğretmenler % 51.2, anneler % 45.7, tarafından hem duygusal hem fiziksel istismar olarak algılanmıştır. Babaların ise % 44.7'si tarafından sadece fiziksel istismar olarak algılandığı görülmüştür. Bu durumda okul öncesi öğretmenlerin tamamına yakınının ve annelerin bayan olduğu için çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdiği için bu ifadeyi hem duygusal hem fiziksel olarak nitelendirdiği düşünülebilir.

3) “Ebeveynin Çocuğa Sana Saçımı Süpürge Ettim, Sende Bunu Yapmak Zorundasın” Biçiminde İfadeler Kullanarak İstediklerini Yaptırması İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 94.6'sı, annelerin %90.3'ü ve babaların % 89.9'u tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İfade istismar türüne göre incelendiğinde, öğretmenlerin % 93.1'i, annelerin % 92'si ve babaların % 93.9'u tarafından duygusal istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

Bu ifade anne baba ve öğretmenlerin çocuklara yapmış oldukları hizmetleri şartlı olarak sunduklarını ve çocukların da bunun altında kalmamaları gerektiğini ifade etmektedir. Çocukları anne baba ve öğretmenlerine karşı borçlu hissetmelerini sağladığından, ana baba ve öğretmenlerinde benzer süreçlerden geçtikleri kendilerini ana babalarına karşı borçlu hissettikleri için bu ifadeyi duygusal istismar olarak belirtmiş olabilirler

4) “ Ekonomik Sıkıntısı Olan Ailelerin Çocuğun Çaldığı Kimi Eşyaları Geri Vermemesine Göz Yumması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 91.3'ü, annelerin % 88.4'ü, babaların % 88.8'i tarafından istismar olarak algılanmıştır. İstismarın türüne yönelik öğretmenlerin % 91.6'sı, annelerin % 90'ı, babaların % 86'sı, değerlendirmeleri incelendiğinde maddenin gruplar tarafından duygusal istismar olarak kabul edildiği görülmektedir.

Çalma davranışı karşısında anne babanın, yetişkinin tepkisi önem taşımaktadır. Mülkiyet kavramı gelişmemiş küçük yaştaki çocuğa başkasına ait olan bir eşyayı almanın yanlış olduğunu söylemek veya onun için çocuğa zarar vermek, çocuğun kafasını karıştırıp onu korkutacaktır (Çağdaş ve Seçer, 2002). Bunun tam aksi davranış olan aşırı hoşgörü veya çocuğun çaldığı eşyaları kullanmasına göz yummak da çocuğun çalma davranışını pekiştirecektir.

Çocuğun toplum kurallarına uygun olmayan davranışlarına göz yumulması veya bu davranışların pekiştirilmesi, suça yönelmesine zemin hazırlanması, çocuğun bu tür davranışlarının engellenmemesi, çocuğa, iyi kötü kavramlarının öğretilmemesi çocuğun suça yönelmesi kapsamında ele alınmaktadır (Kars, 1994). İsteklerini hırsızlık yoluyla sağlayan çocuğun bu duruma alışması istenmedik sağlıklı bir kişilik geliştirmesine neden olacaktır. Buradan yola çıkılarak öğretmenler anneler ve babalar tarafından ifadenin duygusal istismar olarak kabul edildiği söylenebilir.

5) “Bir Çocuğun Cinsel İçerikli Fikirlerle Aileden Kişilerce İzlenmesi” İfadesinin Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 90’ı, annelerin % 83.4’ü, babaların % 83.4’ü tarafından istismar olarak algılanmıştır. Bu ifade ilgili yazında enstest aile içi cinsel istismar olarak geçmektedir. Bu ifade cinsel istismar türlerinden olan röntgencilik alt basamağıdır. Polat’a göre, “röntgencilik istismarcının açıkça veya gizli olarak kurbanı soyunurken veya istismarcıyı cinsel olarak tatmin eden aktivitelerde bulunurken gözlemesidir.” şeklinde açıklamaktadır (Polat, 2006a: 37).

Gruplar incelendiğinde bu maddeyi öğretmenlerin daha yüksek oranda istismar olarak algıladığı ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni öğretmenlerin eğitimleri ve öğrencileri arasında bu probleme yaşamış olanların bulunabileceğidir. Anne ve babaların bu maddeyi istismar olarak kabul etmeleri açısından incelendiğinde 265 anne ve babanın 44’ ünün bu durumu istismar olarak kabul etmemiş olması düşündürücüdür. Bunun sebebi anne ve babaların bu konuya yönelik bilgi eksikliği,

aile içinde böyle bir durumun yaşanmasının (kültürel ve dini yönden) mümkün olmayacağını düşünmeleri ve ensestin bir tabu olma özelliğini koruması olabilir.

İstismar türü olarak bu madde incelendiğinde, öğretmenlerin % 64.2'si, annelerin % 55.9'u, babaların % 61.6'sı tarafından cinsel istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerin % 16'sı, annelerin % 14.2'si, babaların % 10.6'sı tarafından hem duygusal hem cinsel istismarın göstergesi olarak kabul etmektedir. Bu ifade cinsel istismarla birlikte duygusal istismarı da gösteren bir maddedir.

6) “Çocuğun Zor Durumda Olan Ailesine Yardımcı Olmak İçin Okuldan Sonra Simit, Sakız, Kâğıt Mendil Vb. Satması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 73.9'u, annelerin % 73.1'i, babaların % 72.2'si tarafından istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Türüne göre görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin % 49.2'si, annelerin % 44.4'ü, babaların % 45.5'i tarafından duygusal istismar olarak kabul edilmiştir.

Ailesinin geçimine katkıda bulunmak ya da masraflarını karşılamak için günün bir bölümünde sokakta çalışan, gecenin erken ya da geç bir saatinde evine dönen çocuklar okula gitse de, eğitimden yeterince yararlanmaları ve eğitimlerini sürdürebilmeleri çok güçtür. Zeytinoğluna göre, bu çocukların sürmekte olan aile ilişkileri de tehlikededir. Ailenin yoksulluğu, işsizlik, kötü konutlarda yaşama, ana-babaların iş bulmak için uzak yerlere ya da başka kentlere gitmeleri ailedeki gerilimi arttırmakta, parçalanmalarına neden olabilmektedir (Zeytinoğlu, 1991). Bu çocukların sokakta çalışma sebebi çoğu kez çocukluk duygularından yararlanarak onların eve daha fazla para getirmeleri sağlamaktır. Ayrıca anne ve babaların sorumlulukları da çocukların sırtına yüklenmektedir. Ana baba ve öğretmenlerin bu tür çocuklarla toplumda sıklıkla karşılaştıklarından bu ifadeyi duygusal istismar olarak kabul etmişlerdir.

Bu ifade duygusal istismarın sömürme “Çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişilerin gereksinimlerini karşılaması için kullanılması” basamağı ile uyuşmaktadır. Bu durumda olan çocuk erken yaşta belli sorumlulukları üzerine yükleyecek ve zamanla bu yükün verdiği ağırlıkla ezilecektir. Ayrıca okul çağında olduğu için arkadaşları tarafından aşağılanabilir ve reddedilebilir. Bu durum duygusal yönden problemlili bir birey olarak yetişmesine neden olabilir.

7) “Ailesinin Çocuğu Şaka Olsun Diye Sürekli Öcü ve Canavarlarla Korkutması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 93.3’ü, annelerin % 87’si, babaların % 85.2’si tarafından istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Annelerin % 88.7’si, babaların % 87.3’ü, öğretmenlerin % 95.1’i tarafından duygusal istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Korku canlı varlıkların görünen ve görünmeyen tehlikeler karşısında verdikleri en doğal tepkidir. Üç dört yaşlarında, karanlık, dilenci, torbalı adam, hırsız, polis ve öcü korkuları görülür (Yörükoğlu, 2006: 289). Özellikle bu yaşlarda çocuklara şaka amaçlı bile olsa öcü, canavar ve hayalet gibi aslında var olmayan objelerle korkutmak, çocuğun duygusal gelişimini önemli ölçüde zedelemekte ve ileride duygusal davranış bozuklukları olarak ortaya çıkabilmektedir.

Öğretmenlerin yaklaşık tamamına yakınının bu ifadeyi duygusal istismar olarak kabul etmiş olmasının nedeni alanı gereği almış olduğu eğitim olabilir. Anne ve babaların bu ifadeyi istismar olarak değerlendirmesinin nedeni bu olaya tanık olmuş ya da çocukluklarında maruz kalmış oldukları için, çocukların kişilik yapısında oluşturduğu zararın bilincinde olmalarına bağlanabilir.

8) “Çocuğun, Hatalı Davranışlarını Sürdürmemesi İçin, Bu Hataları Karşılığında, Ailesi Tarafından Bir Yere Bağlama, Vücudunda Sigara Söndürme vb. Şekillerde Cezalandırılması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 95.7’si, annelerin % 90.3’ü, babaların % 89.9’u tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 58’i, annelerin % 59.7’si, babaların % 51.2 ‘si tarafından hem fiziksel hem de duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Çocuğa şiddetli elle veya ayakla vurmak, yakmak, boğmak gibi fiziksel cezalandırmalar ise, şiddetli fiziksel istismar olarak kabul edilmektedir (Topbaş, 2004: 87).

Bu tarz cezalandırma şekillerinin, çocuğa zarar veren bir suç olduğu kitle iletişim araçlarıyla sıklıkla vurgulanmasına bağlı olarak öğretmenlerin ve ebeveynlerin bu konudaki algılarının oldukça net olduğu söylenebilir. Üstelik bu tip cezalandırma şekillerinin gözlenebilen fiziksel zararlara sahip olduğundan öğretmen ve ebeveynlerin bu konuda karar vermelerinin kolaylaşmış olduğu düşünülebilir.

9) “Çocuk, Ailesinin de Tanıdığı Biri Tarafından, Cinsel Anlamda Sözler, Bakışlar ya da El Şakalarıyla Rahatsız Edilirken, Ailenin Ayıp Olmasın diye Tepkisiz Kalması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 96.7’si, annelerin % 89.5’i, babaların % 90.6’sı tarafından istismar göstergesi olarak algılanmıştır. Türüne göre istismar durumu incelendiğinde, öğretmenlerin % 34.1’i, annelerin % 37’2 si, babaların % 40.2’si tarafından cinsel istismar olarak algılanmıştır.

Çocuklar, ebeveynlerin onları bebek bakıcısı gibi emanet ettikleri kişiler tarafından kurbanlaştırılırlarsa, çocukların daha ciddi bir şekilde zarar görebileceklerdir. Ebeveynler, genellikle, çocuğun dolaylı veya doğrudan bu kişiye

güvenmesi ve ona itaat etmesi gerektiğini çocukla konuşmaktadırlar. Böyle bir kişi çocuğu istismar ederse, çocuk bu hareketin yanlış olmadığını düşünebilmektedir (Howe, 2005).ayrıca çocuk bu duruma ailesinin de tepki vermeyeceğini düşünebilmektedir.

Söz konusu ifade gruplar tarafından ağırlıklı olarak cinsel istismar olarak değerlendirilmişse de, cinsel istismar ile birlikte duygusal istismarı gösteren bir maddedir. Oysa ifade öğretmenlerin % 27.3'ü, babaların %19.3'ü, annelerin %15.1'i tarafından hem duygusal hem cinsel istismar olarak nitelendirilmiştir. Yüzde değerleri incelendiğinde türler arasında en fazla dağılım bu madde görülmektedir. Bu durumda ailelerin ve öğretmenlerin çocuk istismarı türlerinin sınıflandırılmasında zorlandıkları söylenebilir.

10) “Aile İçinde Çocukla Sürekli Olarak Küfürlü Konuşulması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 92.4'ü, annelerin % 89.2'si, babaların % 89.9'u tarafından istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Türkiye'de sıklıkla karşılaşılmamasına rağmen ifade gruplar tarafından üst düzeyde istismar olarak kabul edilmiştir. Türüne göre incelendiğinde, öğretmenlerin % 77.6'sı, annelerin % 78'i, babaların % 76.7si tarafından duygusal istismar olarak değerlendirilmiştir.

Alt sosyokültürel yapıyı barındıran kesimlerde günlük yaşamda küfürlü konuşmanın doğal karşılandığı söylenebilir. İstismara maruz kalan çocuklarında çoğunlukla bu sosyokültürel yapıyı barındıran ailelerin çocukları oldukları düşünülebilir. Bu noktada ekonomik ve sosyal dengesizliklerin getirdiği kültürel yozlaşmanın da en çok etkilediği kesimin bu kesim olma olasılığı yüksek olduğundan “dilin” bu yozlaşmadan etkilenmesi kaçınılmaz olabilmektedir (Mangalçı, 2006). Öğretmenler anne ve babalar küfürlü konuşmaların çocukları duygusal yönden yaraladıkları görüşünde birleşmektedir.

11) “Ailesinin, Çocuğun Güvenliğini Sağlamak İçin Ev Dışından Kimselerle Konuşup Arkadaşlık Etmesine İzin Vermemesi” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 74.2’si, annelerin % 70.1’i, babaların % 69.8’i, tarafından istismar göstergesi olarak kabul edilmiştir. Belirtilen ifade, öğretmenlerin % 95.5’i, annelerin % 89.8’i, babaların % 87.4’ü tarafından duygusal istismar olarak algılanmaktadır.

Çocuğun güvenliğinin sağlamak için ev dışına çıkmasına izin verilmemesi gibi durumlar duygusal istismara yol açan davranışlardan yalnız bırakma olarak adlandırılmaktadır (Aktaran: Çakıcı, 2002: 6). Bu durumla karşılaşan çocukların ileride özgüven eksikliği yaşaması, sosyal ortamlara uyum sağlamada zorlanması ve a sosyal bir kişilik geliştireceği düşünülebilir. Bu sebeple öğretmenlerin alanları gereği almış oldukları eğitim sebebiyle bu ifadeyi büyük oranda duygusal istismar olarak kabul etmiş olabilirler.

Ebeveynlerin ise bu durumu istismar olarak kabul etmelerinin nedeni, toplumun kültürel yapının değişmesi gerektiğini düşünmeleri ve baskı altında yetişen çocuklarda görülen davranış problemleri hakkında kitle iletişim araçları yoluyla bilgi sahibi olmaları olabilir.

12) “Söz Dinlemeyen, Yaramaz Çocuğun, Söz Dinlemesini Sağlamak İçin Aileden Kişiler Tarafından, Sürekli Olarak Saçının Çekilmesi, İtilip Kakılması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifadenin, babaların % 88.8’i, annelerin % 89.2’si, öğretmenlerin % 94.6’sı tarafından istismar olarak kabul edildiği görülmektedir.

Çocuğa yüksek sesle bağırma kötü söz söyleme, alay etme bu kategoriye giren davranışlardandır. Çocuğun hatalarından söz dinlememesinden, dolayı kınamak en sık başvurulan eğitim yöntemidir. Burada önemli olan eleştirinin ölçüsüdür. Kimi anne babalar

dayak atmazlar ya da dayaktan kaçınırlar ancak çocuklarına söyledikleri sözlerde dayaktan daha kötü etki yaratabilir (Aktaran: Durmuşoğlu, 2005)

İfadeyi istismar olarak kabul eden öğretmenlerin % 46'sı ve annelerin % 46'si tarafından hem duygusal hem fiziksel istismar olarak kabul edilmekle birlikte, babaların % 44.7'si tarafından sadece fiziksel istismar olarak kabul edilmiştir. Bu sonucu göre okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun bayan olduğu düşünüldüğünde, bayanların çocuğun duygusal gelişimine yönelik farkındalıklarının erkeklere oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

13)Aile Bireylerinden Herhangi Birinin, Çocuğu, Cinsel Anlamdaki Bakışlarıyla, Kullandığı Sözlerle veya El Şakalarıyla Rahatsız Etmesi İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 97.8'si, annelerin % 90.3'ü, babaların % 90.6'sı tarafından istismar göstergesi olarak algılanmıştır. Türüne göre istismar durumu incelendiğinde, öğretmenlerin % 41.6'sı, annelerin % 40.5'i, babaların % 47.6'sı tarafından cinsel istismar olarak algılanmıştır. Görüşler istismar türü konusunda her türde dağılım göstermektedir.

Söz konusu ifade gruplar tarafından ağırlıklı olarak cinsel istismar olarak değerlendirilmişse de, cinsel istismar ile birlikte duygusal istismarı gösteren bir ifade olarak işaretlenmesi beklenebilirdi. Ancak öğretmenlerin % 27.0'ı, annelerin % 17.9'u, babaların % 12.8'i tarafından hem duygusal hem de cinsel istismar olarak algılanmıştır.

Cinsel taciz çocuğun cinsel gelişimine etkilemekte birlikte cinsel istismara uğrayan çocukların yaklaşık % 50'sinde travma sonrası stres bozukluğu görülmekte, depresyon, düşük benlik saygısı, intihar davranışları, damgalanmışlık hissi, sigara, alkol ve madde kötüye kullanımı eşlik edebilmektedir (Topbaş, 2004: 87). Cinsel istismarının aileden biri tarafından yapılmasının sonuçlarının daha ağır olabileceği söylenebilir. Bu ifadedeki sonuçlar 9. ifadeyle benzerlik göstermektedir. Öğretmen

anne baba tarafından daha yüksek oranda duygusal istismar olarak algılanması istismarın sonrasında çocukta yapacağı duygusal tahribat nedeni ile olabilir.

14) Ailesinin, Çocuğa “İstenmeyen Şekilde Davranmaya Devam Ederse, Ona Bakmayacaklarını, Terk Edip Gideceklerini” vb. Söylemesi İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 96.7’si, annelerin % 89.5’i, babaların % 88.4’ü tarafından istismar olarak algılanmaktadır. İstismarın türüne yönelik sonuçlara göre, öğretmenlerin % 97.7’si, annelerin % 93.1’i, babaların % 93.4’ü tarafından duygusal istismar olarak algılandığı görülmektedir.

Çocuklar için düşünülebilecek en büyük korku, ana babadan ayrı düşme ve ortalıkla kalma korkusudur. Her tehlikede sığındığı ana babanın kendisini bırakıp gitmesi olasılığı, çocuğu sınırsız biçimde tedirgin eder; güveni sarsar. Toplum da ana babalar, nineler dedeler, korkuyu bir disiplin aracı olarak yukarıdaki ifadeyi sık sık kullanmışlardır (Yavuzer, 2006: 290). Bu durumda da anlaşılacağı gibi, ana-babaların ve öğretmenlerin çoğunluğunun eski bir disiplin yolu olan korkutma ve tehdit etme davranışıyla zaman zaman karşı karşıya kaldığı düşünülebilir. Bu ifadeyi duygusal istismar olarak algılamaları bu sebebe bağlanabilir. Ayrıca öğretmenlerin tamamına yakınının bu durumu duygusal istismar olarak değerlendirmesinin nedeni almış oldukları eğitim olabilir.

15) “Hiç Söz Dinlemeyen Bir Çocuğun, Hatalı Bir Davranışı Nedeniyle Hem Ona Hem Kardeşlerine Ders Olsun diye, Kardeşlerinin Yanında Dövülmesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 93.4’ü, annelerin % 90.6’i, babaların % 88.1’i tarafından istismar olarak algılanmıştır. İstismarın türüne yönelik sonuçlara göre, öğretmenlerin % 61.1’i, annelerin % 52.6’sı, babaların % 45.5’i tarafından hem duygusal hem de fiziksel istismar olarak algılandığı görülmektedir.

Disiplin amacıyla yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri cezalandırmadır. Cezalandırma bir davranışı azaltmak veya ortadan kaldırmak için yapılan negatif sözel ve fiziksel uyarıları kapsar. Çocukta fiziksel ve psikolojik zarara neden olabileceği için cezalandırma hiçbir zaman önerilmese de şiddet uygulayan ailelerin çoğu bunu çocuğu disipline etmek amacıyla kullandıklarını belirtmektedir. Toplumda fiziksel cezalandırma yöntemlerinin ve istismara yol açabilecek davranışların geleneksel disiplin yöntemi olarak kabul edilmesi önemli bir sorundur (Şimşek vd., 2004). Bu duruma göre öğretmenlerin ve ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocukluk yaşantılarında dayak olayı ile karşı karşıya kaldıkları veya tanık olduğu düşünüldüğünde, dayak yemenin fiziksel ve duygusal zararlarını bildikleri söylenebilir.

16) “Çocuğa Hatalarını Sürdürmemesi İçin Ailesi Tarafından Uzun Süre Odaya Kapatma, Yemek Vermeme vb” Cezalar Verilmesi” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 95.6, annelerin % 89.5’i, babaların % 85.9’u tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 42.4 ‘ı, annelerin % 50’si, babaların % 51.9’u, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Söz konusu ifade gruplar tarafından ağırlıklı olarak duygusal istismar olarak değerlendirilmişse de, duygusal istismar ile birlikte fiziksel istismarı gösteren bir ifadedir. Öğretmenlerin % 36.5i, annelerin % 33.5’i, babaların % 27.9’u tarafından hem duygusal hem de fiziksel istismar olarak algılanmıştır.

Ailede çocuğa yönelik olarak uygulanan cezalandırma yöntemleri son yıllarda gazeteler ve televizyonlar aracılığıyla gündeme getirilmekte ve sıkça tartışılmaktadır. Öğretmenler ve ebeveynler tarafından bu ifade çoğunlukla duygusal istismar olarak algılanmaktadır. İfadede verilen cezalar duygusal eylemlere dayanmasa da sonuçları duygusal yönden çocukları yıpratdığı için duygusal istismar olarak değerlendirmiş olabilirler.

17) “Kendi İhtiyaçlarını Karşılatabilecek Yaştaki Çocuğun Kendi Odası Olduğu Halde Sürekli Olarak Anne Babası İle Birlikte Uyuması.” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 83.7’si, annelerin % 71’i, babaların % 70.5’i tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 68.1’i, annelerin % 78.3’ü, babaların % 81.2’si, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Söz konusu ifade gruplar tarafından ağırlıklı olarak duygusal istismar olarak değerlendirilmişse de, öğretmenlerin % 13.9’u, annelerin % 8.2’si, babaların % 4.3’ü hem duygusal hem de cinsel istismar olarak algılamıştır.

Ebeveynler ve öğretmenler çocuğun anne babasıyla uyumasının toplumun kurallarına aykırı olduğunu ve çocuğun ana-babaya bağımlı kişilik geliştireceklerini düşündükleri için bu ifadeyi sadece duygusal istismar olarak değerlendirmiş olabilirler. Bu durum duygusal olduğu kadar cinsel istismarın göstergesi de olabilir.

Çocukların anne ve babanın yatağında yatması, toplumun cinsel davranışlardan beklediği gizlilik ve özellik çeliştiğinden sakıncalıdır. Çocuk gereksiz yere uyarılmış olur. Özellikle cinsel ilişkiye tanık olmak çocuklar için çok ürkütücüdür. Dört, beş yaş çocukları cinsel ilişkiyi babanın anneye saldırması olarak yorumlayabilir (Yörükoğlu, 2006: 235). Herhangi bir nedenle, çocuğun cinsel yakınlaşmaya şahit olması ya da maruz kalması durumunda çocuğun cinsel gelişimi olumsuz etkilenerek ileride cinsel bozuklukların görülmesine neden olabilir.

18) “Aile Üyelerinin Hiçbir Şey Giymeden Çocuğun Yanında Dolaşması.” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu madde öğretmenlerin % 93.5’i, annelerin % 88.3’ü, babaların % 89.8’i tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan

değerlendirmede, öğretmenlerin % 69.4'ü, annelerin % 51.3'ü, babaların % 52.9'u, tarafından cinsel istismara olarak algılanmaktadır.

Bazı anne ve babalar, çocuktan hiçbir şey gizlemeyerek cinsel eğitimin en doğrusunu verdiklerini sanırlar. Ortalıkta açık saçık hatta çıplak dolaşır ve birlikte yıkanır. Bu çeşit davranışlar çocuğun merakını gereksiz yere kamçılar. Ayrıca ebeveynlerin bu tutumu, toplumun cinsel davranışlardan beklediği gizlilik ve özellik anlayışıyla çelişir (Yörükoğlu, 2006).

Bu ifade ana-baba ve öğretmenlerin tarafından istismar göstergesi algılanmıştır. Türüne göre incelendiğinde uygulamaya katılan grupların yarısından fazlasının bu ifadeyi cinsel istismar olarak algıladıkları görülmektedir. Türkiye'nin kültürel yapısı eğitim anlayışı tüm grupların bu ifadeyi cinsel istismar olarak algılamasında etken olduğu söylenebilir.

19) “Ailenin “ Zaten Yapamazsın Ki! Başarsaydın Şaşardım!” vb. İfadelerle, Çocukla İlgili Olumsuz Yorum ve Değerlendirmelerini Başkalarının Yanında Söylemesi.” İfadesinin Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 94.6'sı, annelerin % 89.9'u, babaların % 90.3'ü tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 96.5 'i, annelerin % 93.5'i, babaların % 93.2'si, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Çocuğu davranışlarından dolayı kınamak eleştirmek en sık başvurulmuş eğitim yöntemidir. Oysaki bu davranışlar çocukta “ne yapsam yararsız!” duygusunu yerleştirir. Sürekli yinelenen bu suçlamalar çocukta, ana-babanın kendisine uygun gördüğü kişiliğe bürünme eğilimi doğurmaktadır (Yörükoğlu, 2006: 214).

Bu duruma göre, tüm grubun bu maddeyi duygusal istismar olarak değerlendirilmesinin nedeni, kendilerinin de bu durumu yaşamış veya tanık olmuş olmalarına bağlanabilir.

Bu ifadeyi çocuğun anne babasından duyması, kimlik gelişimini olumsuz etkilemekle birlikte başkalarının yanında söylenmesi çocuğun özgüven duygusunun zedelenmesine ve buna bağlı olarak duygusal problemlerin ortaya çıkmasına neden olabileceği düşünülebilir.

20) “Genelde, Dayak Atmayan Aile Bireylerinin, Çocuğu Yaptığı Büyük Bir Hatayı Tekrarlamaması İçin Dövmesi” Maddesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu madde öğretmenlerin % 89.1’si, annelerin % 76.7’si, babaların % 74.9’u tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 48.1’i ve annelerin % 41.1’i, tarafından duygusal ve fiziksel istismar olarak algılanırken, babaların % 44.4’ü tarafından fiziksel istismar olarak algıladıkları görülmektedir.

Bu ifadenin sonuçları 12. maddenin sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ebeveynlerin 1/4’ü tarafından ifadenin istismar olarak algılanmamasının nedeni, ifade de bu davranışın sık tekrarlanmayan bir durum olarak belirtilmiş olmasına bağlanabilir. Dayanın her çeşidi çocuğa kötü muamele yani istismardır ve özellikle öğretmenler büyük bir hatada da dövülmemesi gerektiğini yüksek yüzdelle belirtmiş olması memnuniyet vericidir.

21) “Ailenin “Zaten Yapamazsın ki! , Başarsaydın Şaşardım!” vb. İfadelerle, Çocukla İlgili Olumsuz Yorum ve Değerlendirmelerini Söylemesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu madde öğretmenlerin % 95.6’sı, annelerin % 87.2’si, babaların % 88.7’si tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 97.6’sı, annelerin % 94’ü, babaların % 95’i, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Bu duruma göre, tüm grubun bu maddeyi duygusal istismar olarak değerlendirilmesinin nedeni, kendilerinin de çocukluğunda benzer ifadeleri duymaları ve bunun kendilerini olumsuz etkilemiş olmasına bağlanabilir. Böyle bir ifadenin her ne nedenle ve amaçla olursa olsun çocuğun kimliğine yapılan bir saldırı niteliği taşıdığı ve çocuğun kimlik gelişimini olumsuz etkilediği söylenebilir.

22) “Ailesinin Çocuğu İstenileni Yapması İçin Karanlık, Öcü ve Canavarlarla Korkutması” İfadesine Yönelik Maddelerin Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 94.6’sı, annelerin %88.3’ü, babaların % 89.1’i tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 96.5’i, annelerin % 88.2’si, babaların % 88.4’ü, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Çocukların yanında büyüklerden birinin karanlıktan korkması veya ceza aracı olarak karalık odanın kullanılması bu korkunun ortaya çıkmasına neden olabilir. Ebeveynlerin çocukların disiplinlerinde öcü, şeytan, peri gibi hayali figürleri yardıma çağırmaları, çocukların bundan korkmasına sebep olmakta ve çocuk gece karanlıkta bu figürleri kafasında canlandırarak korku yaratabilmektedir (Aktaran: Arslan, 2004: 49)

Öğretmenlerin yaklaşık tamamına yakınının bu ifadeyi duygusal istismar olarak kabul etmiş olmasının nedeni alanı gereği almış olduğu eğitim olabilir. Anne ve babaların bu ifadeyi istismar olarak değerlendirmesinin nedeni korkunun duygusal bir tepki olması ve yoğun korkuların çocukların kişiliğini olumsuz etkilemelerinin bilincinde olmalarına bağlanabilir.

23) “Çocuğun Cep Harçlığını Kazanmak İçin Okuldan Sonra, Simit, Kâğıt Mendil, Sakız Vb. Satması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 79.1’i, annelerin % 75.7’si, babaların % 73.2’si tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İstismar türüne yönelik yapılan

değerlendirmede, öğretmenlerin % 51.4'ü, annelerin % 49'u, babaların % 47.2'si, tarafından duygusal istismara yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Çocukların en çok mendil, kibrit satma gibi işleri yaptıkları görülmektedir. Hatta bu çocukların bazen ailelerinin zorlamasıyla bu işleri yaptıkları belli bir parayı kazanarak evde babalarına annelerine teslim ettikleri de görülmektedir (Polat, 2009). Ana baba ve öğretmenlerin bu durumun farkında oldukları ve hemen her ilde bu tip çocuklarla karşılaştıkları için bu ifadeyi istismar olarak kabul etmiş olabilirler.

Grupların çoğunluğunun bu ifadeyi fiziksel istismar olarak kabul etmemesinin nedeni çocukların fiziksel güç gerektirmeyen, ufak tefek eşyalar satıyor olmaları olabilir. Çocuğun bu şekilde çalışması genel bir bakışla kısa vadede gözle görülebilen fiziksel zarara sebep olmadığı görüşünde olabilirler. Ayrıca bu ifadenin, grupların 1/4 tarafından istismar olarak algılanmamasının nedeni, çocuğun kendi ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmasına bağlanabilir.

24) “Evdeki Kardeşlerin Sürekli Birbirleriyle Karşılaştırılarak “Sen Ablan/Abin Gibi Akıllı Değilsin...” Türünden Kelimeler Kullanılması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenlerin % 94.6'sı, annelerin % 88.8'i, babaların %89.1'i istismar ifadesi olarak kabul etmiştir. İfade söylenen sözcükler çocukları duygusal olarak yaralar. Bu tür ifadelerin çocukları duygusal olarak istismar ettiği ilgili literatürde yer almaktadır.

Söz konusu madde öğretmenler tarafından % 97.7 oranında duygusal istismar, anneler tarafından % 93 oranında duygusal istismar, babalar tarafından da % 95.1 oranında duygusal istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

Koşar (1989)'a göre başkalarıyla sürekli olarak kıyaslanma durumu çocuklarda benlik algısını zedeleyici bir durumdur. Bunun aile içinde diğer kardeşlerle yaşanması ise aile bireylerinin yetersiz, gelişmemiş kişilik yapılarıyla da

bağlantılı olarak, bunu terbiye biçimi olarak kullanmalarına bağlanabilir (Aktaran., Mangalçı, 2002: 132). Ana-baba ve öğretmenlerin çocukluk yaşantılarında bu şekilde kıyaslanmalara maruz kalmaları ya da şahit olmaları nedeni ile ifadeyi net olarak istismar olarak algılamış olabilirler.

25) “Çocuğun Ailesinin Geçimine Katkıda Bulunabilmesi İçin, İlköğretimden Sonra Okula Gönderilmeyip Çalıştırılması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 93.5'i, annelerin % 86.9'u, babaların % 86.5'i tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde öğretmenlerin % 50'si tarafından duygusal istismar, annelerin % 40 tarafından duygusal ve fiziksel istismar, babaların % 36.8'i tarafından duygusal ve aynı oranda hem fiziksel hem duygusal istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin yaptığı araştırma sonucunda, , hiç okula gitmemiş 6-14 yaş arası çocukların yüzde 47,9'unun hiç okula gitmemelerinin ana sebepleri, çocukların çalışmak zorunda olması ve okul masraflarını karşılayamaması olarak saptanmıştır (Uysal, 2009).

İfade incelendiğinde, grupların tamamına yakını ifadeyi istismar olarak algılamalarının nedeninin, çocuğun eğitim hakkının elinden alınması şeklinde yorumladığı için olabilir. Gruplar ifadeyi her ne kadar istismar olarak algılamışlarsa da ifadeyi istismar türü olarak değerlendirmeleri istendiğinde görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bu da ana-baba ve öğretmenlerin, istismar çeşitleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını gösterir.

26) “Çocuğun Ailesi Tarafından Ev İşlerine Yardımcı Olması ya da Kardeşlerine Bakması Gibi Gerekçelerle İlköğretimden Sonra Okula Gönderilmemesi” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 97.8, anneler tarafından %87.8, babalar tarafından %87.7 oranında, istismar ifadesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde öğretmenlerin % 60.2’si duygusal istismar, annelerin % 51.3’ü duygusal istismar, babaların % 56.7’si tarafından duygusal istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin yaptığı araştırmaya 6-14 yaş aralığında çalışan ve hiç okula gitmemiş yaklaşık yüzde 64,6'sı kız olan 30 bin çocuk katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kız çocuklarının hiç okula gitmemiş olmalarının başka bir önemli sebebi ise ailenin izin vermiyor olması ve okul masraflarını karşılayamamalarıdır (Uysal, 2009).

Türkiye’de anneye yardımcı olmak için belli bir yaştan sonra kız çocuklarının, kırsal bölgelerinde ise tarla tapa işlerinde erkek ve kız çocukları kullanmak için okullardan alındıkları bilinen bir gerçektir. Çocuklarını hasat dolayısıyla okula göndermeyen aileler, onlara ev işlerini yapma ya da kendilerinden küçük olan kardeşlerine bakma görevlerini vermektedirler (Türkiye gazetesi, 2007)

Öğretmenler, anne ve babalar tanık oldukları bu tür olayların çocukların duygusal gelişimine olan etkilerini bildiklerinden ve bu konuda kitle iletişim araçları tarafından aydınlatıldıkları için ifadeyi sadece duygusal istismar olarak algılamışlardır.

27) “Çocuğun Reklam Filmlerinde ya da Pop/Yıldızı... Olarak Ünlendirilerek Herkes Tarafından Tanınmasının Sağlanması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 88.3 oranında, anneler tarafından %75.4 oranında, babalar tarafından %77.0 oranında, istismar ifadesi olarak kabul edilmiştir.

Söz konusu madde öğretmenler tarafından % 83.3 oranında duygusal istismar, anneler tarafından % 63'ü oranında duygusal istismar, babalar tarafından % 71.2'si oranında duygusal istismar göstergesi olarak algılanmıştır.

Ülkemizde giderek zorlaşan ekonomik koşullar nedeniyle kolay para kazanmanın imkânını arayan insanlar, televizyon aracılığıyla çocuklarını popüler olarak ünlendirme ve bu yolla para kazanma eğilimi içine girebilirler (Mangalıcı, 2002) Bu sebeple anne ve babaların 1/4 lük kısmının ifadeyi istismar olarak kabul etmediği düşünülebilir.

İstismar olarak kabul eden gruplarının yüzde değerlerine bakıldığında, çoğunluğunun ifadeyi istismar olarak değerlendirdiği görülmektedir. Öğretmenlerin ifadeyi istismar olarak değerlendirmesinin sebebi, alanları gereği almış oldukları eğitim olabilir. Ana ve babaların çoğunluluğunun ifadeyi istismar olarak değerlendirmesinde, yine televizyonlar aracılığıyla yapılan tartışmaların ve uzman görüşlerinin etkili olduğu düşünülebilir.

4.2. Öğretmenlerin Annelerin ve Babaların Çocuk İhmaline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ankette yer alan ihmale ilişkin görüşler ebeveyn ve öğretmenlerin verdikleri yanıtların değerlendirilmesiyle elde edilen bulgular madde sırasına göre tartışılıp yorumlanmıştır.

1) “Ailenin, Çocuğu Yemek Yeme Alışkanlığı Konusunda Serbest Bırakması; Ne Zaman, Ne Kadar, Nasıl Ve Ne Yediğine Hiç Karışmaması” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 80.4’ü oranında, anneler tarafından % 82.0, babalar tarafından %79.7 oranında, ihmal ifadesi olarak kabul edilmiştir.

Söz konusu madde öğretmenler tarafından %45.2 oranında duygusal ihmal, anneler tarafından % 65.7 oranında fiziksel ihmal, babalar tarafından % 62.3 oranında fiziksel ihmal, göstergesi olarak algılanmıştır.

Çocuk dengeli ve düzenli beslenmediği takdir de, büyümede aksaklıklar ve obezite sorunları baş göstermektedir. Büyüme aksaklığına neden olan faktörler, bebeğin yetersiz beslenmesi, besleme bozuklukları ve ağız hareketi sorunları, bakıcının yemek yeme davranışları ve alışkanlıkları, bakıcının beslenme konusunda bilgi düzeyi şeklinde sıralanmaktadır. Dengesiz beslenme sonucu ortaya çıkan obezite sorunu birçok ülkede hızlı bir şekilde artmaktadır. ABD’de 30 yıl öncesine göre aşırı kilolu çocukların sayısında iki kat, aşırı kilolu ergen sayısında da üç kat artış olduğu bildirilmektedir. Hem İngiltere’de hem de Amerika’da çocukluk dönemi obezitesi, en alt sosyo-ekonomik gruplar arasında daha yaygındır (Howe 2005). Sonuç itibarıyla çocuğun beslenmesinin ihmal edilmesi çocuğun fizyolojik ve biyolojik gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Öğretmenlerin bu ifadeyi duygusal ihmal, olarak değerlendirmektedir. Ancak beslenme fiziksel bir ihmal ve bir sağlık sorunu olarak ilgili yazında geçmektedir. Öğretmenler çocukların yemek yeme probleminin ana babalar gibi fiziksel sonuçlarını değil, anne babaların çocuklarının yemek yemeleriyle ilgilenmemelerini ilgisiz ana babalığa bağlamakta ve duygusal sonuçları üzerine odaklanmaktadır.

2) “Ailenin, Küçük Çocuğun Mevsim Ve Şartlara Uygun Olmayan Giyinme İsteğine Hiç Karışmayıp Onu Tamamen Serbest Bırakması” Maddesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 91.3 oranında, anneler tarafından % 89.2, babalar tarafından % 89.1 oranında, ihmal ifadesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde öğretmenler tarafından % 67.5 oranında fiziksel ihmal, anneler tarafından % 78.2 oranında fiziksel ihmal, babalar tarafından % 74.8 oranında fiziksel ihmal göstergesi olarak algılanmıştır.

Fiziksel ihmal, ‘yeterli temiz yaşama çevresi sağlayamama’, ‘tam giyinilmemiş olma’, ‘kirli giysi giyme’, ‘barınma ve uyku düzenlemeleri uygun olmayan yer’, ‘yetersiz temizlik ve ya hiç temizliğin yapılmamış olması’, gibi kavramları içerir (Howe, 2005).

Ana-baba ve öğretmenler tarafından bu ifadenin fiziksel ihmal, olarak değerlendirilmesinin sebebi çocuğun mevsime göre giyinmemesinin sağlığını ve fiziksel gelişime olumsuz etki edeceğini düşünmelerine bağlanabilir.

3) “Ailenin, Banyo Yapmak İstemeyen Çocuğun Uzun Müddet Banyo Yapmamasına İzin Vermesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 94.4 oranında, anneler tarafından % 89.5, babalar tarafından % 91.7 oranında, ihmal ifadesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde öğretmenler tarafından % 62.7 oranında fiziksel ihmal, anneler tarafından % 72.3 oranında fiziksel ihmal, babalar tarafından % 73.1 oranında fiziksel ihmal, göstergesi olarak algılanmıştır.

Bu ifade babaların % 10.3 oranında, annelerin % 8.8 oranında, öğretmenlerin % 18.1 oranında hem fiziksel hem duygusal ihmal olarak algılanmıştır. Gruplarının çoğunluğunun bu ifadeyi fiziksel ve duygusal ihmal olarak kabul etmelerinin nedeni çocuk sağlığını olumsuz olarak etkileyeceğini düşünmeleri ve sonuçlarının çocukları

duygusal olarak yaralayacağı endişesi duymalarına bağlanabilir. Çünkü yetersiz bir şekilde giyinmiş ve okula temiz ve düzenli olarak gönderilmemiş bir çocuk, okulda akranları tarafından dışlanabilir veya dışlanmamak için okuldan kaçabilir. Bu çocuklar ayrıca ailelerinden veya evlerinden utanabilir bu sebeple arkadaşlarını eve getirmekten kaçınabilirler (Horwath, 2007).

4) “Ailenin, Başka İşleri Olduğu ve Bırakacak Kimse Olmadığı İçin Küçük Çocuğu Sık Sık Evde Bırakması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade, öğretmenler tarafından % 97.8 oranında, anneler tarafından % 91.7, babalar tarafından % 90.9 oranında, ihmal ifadesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde öğretmenler tarafından %60.2 oranında duygusal ihmal, anneler tarafından % 54.5 oranında duygusal ihmal, babalar tarafından % 57.8 oranında duygusal ihmal, göstergesi olarak algılanmıştır.

Garbarino ve Collins (1999) bir çocuğun ihmal edilip edilmediğini “para veya itibar ya da dış görünüşle pek az ilgisi vardır, asıl önemli olan ebeveynlerin çocuklarının yanında olmalarıdır. Çocuğun psikolojik olarak yanında bulunmak ebeveynin çocuk tarafından en çok istenen özelliğidir” şeklinde belirtmişlerdir. Stres altında sinirli ve düşmanca davranan istismarcı ebeveynlerin aksine, ihmalci ebeveynler, duygusal olarak yükümlü oldukları şartlar altında çocuklarının bakımdan kaçır, ilgilerini keser, bu durumda çocuklarının bakımları yetersiz olur. Çocuk, onlara en çok ihtiyaç duyduğu anda ebeveynini ‘ yanında bulamamaktadır (Aktaran,. Howe, 2005).

Çocuğun evde yalnız bırakılması fiziksel olarak çocuğu tehlikeye atacak bir durumla baş başa kalmasına yol açar. Fakat fiziksel zarardan çok çocuğun yaşadığı korku, endişe, yalnızlık ve terk edilmişlik duyguları çocuğun fiziksel gelişiminden çok duygusal gelişimine zarar verir. Grupların bu ifadeyi duygusal ihmal olarak değerlendirmesinin sebebi, öğretmenlerin annelerin ya da babaların zaman zaman çalışma ya da yeterince ilgilenememe nedeni ile bu duyguyu hissetmeleri olabilir.

5) “Ailenin Bakacak Gücü Olduğu Halde, Çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na Vermesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 97.8’i, annelerin % 93.5’i, babaların % 93.5’i tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 72.2 ‘si, annelerin % 61.0’i, babaların % 65.6’sı, duygusal ihmal olarak belirtmişlerdir.

Bakacak gücü olduğu halde ailelerin çocuklarını sosyal hizmete teslim etmeleri kabul edilemez bir durumdur. Bunun yanında kitle iletişim araçları bu tür kurumlarda çocukların oldukça fazla istismar ve ihmale maruz kaldığını vurgulamaktadır. Çocuğun üstelik ailesinin var olduğunun bilincinde olması duygusal gelişimi başta olmak üzere tüm gelişim alanlarında tamir edilemez yaralar açabilir. Bu sebeple grupların bu ifadeyi duygusal ihmal olarak algıladığı düşünülebilir.

6) “Ailenin, İyi Bir Şekilde Çocuğa Bakamayacağını, Bakabilecek Birinin de Onu Alabileceğini Düşündüğü İçin Sokağa Terk Etmesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 97.8’i, annelerin % 93.5’i, babaların % 93.8’i tarafından istismar olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 53.9 ‘si, annelerin % 47.2’si, babaların % 47.3’ü, tarafından duygusal ihmale yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Ailelerin her ne sebeple olursa olsun çocuğunun görebileceği türlü zararları düşünmeden çocuğunu sokağa terk etmesi kabul edilemez bir durumdur. Üstelik toplumumuzun sosyal ve kültürel yapısına ters düşen bir davranıştır. Öğretmenlerin anne ve babaların bu madde de fikir birliğine varmalarının nedeni toplumsal değerlerin yanı sıra, kitle iletişim araçlarının aydınlatıcı etkisi olduğu söylenebilir.

7) “Ailenin, Hiç Vakit Bulamadığı Gerekçesiyle Çocuğu Hiçbir Yere Götürmemesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 95.7’i, annelerin % 93.9’u, babaların % 93.1’i tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 83.0’i, annelerin % 74.4’ü, babaların % 74’ü, tarafından duygusal ihmal olarak belirtmişlerdir.

Anne baba ve öğretmenler ailelerin çocuklarına vakit ayırmasının gerekliliğini bilip inandıkları için bu ifadeyi duygusal ihmal olarak algılamışlardır.

8) “Çocuğun Her Tür Sorusunun Ailesi Tarafından Geçştirilmesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 96.7’i, annelerin % 92.8i, babaların % 92.7’si tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 94.3’ü, annelerin % 86.4’ü, babaların % 87.6’sı, tarafından duygusal ihmale yönelik yanıtların ağırlık kazanıldığı görülmektedir.

Çocuklarla sağlıklı bir ilişki kurulabilmesi onlarla olan iletişime bağlıdır. Anne baba, yetişkinlerden çok farklı bir yapıda olan çocuğun ruh dünyasını iyi bilmek zorundadır. Çocuklarla iletişimde bilinçli olmayan ebeveyn sayısının oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Çocuğun dilinden anlamayan ya da anladığı halde çocuk psikolojisine uygun davranışlarda bulunmayan anne babalar ciddi iletişim kazaları ile karşı karşıya kalacaktır. İletişim kazaları üst üste geldikçe ebeveyn çocuk ilişkisi istenmeyen bir şekil alacak ve ebeveynler açısından itaatsizlik-saygısızlık; çocuklar açısından ise şiddet olarak algılanacak olan uygulamalar gündeme gelebilecektir (Çiftçi ve Biçici, 2005).

Güç yaşam koşulları nedeniyle aileler çocuklarına gereken ilgiyi gösterememektedir. Fakat kitle iletişim araçları ve uzman görüşleri, aileleri

çocuklarıyla iletişim kurmalarını ve bu durumun çocuğun gelişimi önemini vurgulamaktadır. Bu sebeple uygulamaya katılan grupların tamamının bu ifadeyi duygusal ihmal olarak değerlendirmiş olabilirler.

9) “Anne Babanın Başka İşleri Olduğu İçin, Çocuğun Sorunlarına Önem Verip Dinlenmemesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 97.8’i, annelerin % 93.8’i, babaların % 93.8’si tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 94.4’ü, annelerin % 87.2’si, babaların % 88.0’ı, duygusal ihmale olarak değerlendirmiştir.

Bu ifade 8. ifadenin sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ailelerin güç yaşam koşulları yüzünden yoğun olarak çalışmak zorunda olmaları ve eve yorgun gelmeleri, ebeveynlerin çocuklarıyla olan iletişimlerini etkilemektedir. Ana-baba ve öğretmenlerin bu sorunu yaşıyor olabilmeleri ve bu durumun çocuklara duygusal açıdan verdikleri zararın bilincinde olmaları bu ifadeyi duygusal ihmal olarak değerlendirmelerine sebep olmuş olabilir.

10) “Çocuğun Ailesi Tarafından Karşılanabilecek Durumdaki İsteklerinin (Parka Gitme, Arkadaşlarıyla Oynama vb.) Ailenin Başka İşleri Olduğu Gerekeşiyle Önemsinmemesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 96.7’si, annelerin % 92.8’i, babaların % 93.1’i tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. İhmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 84.3’ü, annelerin % 75.2’si, babaların % 71.1’i, tarafından ihmal çeşidi olarak duygusal ihmal olarak algılamışlardır.

8. ve 9. ifadelerde olduğu gibi, ailelerin çocuklarıyla ilgilenecek zamanlarının kısıtlı olmaları, ebeveynlerin çalışıyor olması, çocukların da okula gitmeleri ebeveyn ile çocuk arasında sağlıklı iletişim kurmasını engellemektedir.

Ebeveyn ve öğretmenlerin çocukla yeterince ilgilenmemenin doğuracağı zararlarının bilincinde olduğundan ve kendilerinin çocukları ile ilgilenmelerini yetersiz olabileceğini düşündüklerinden bu ifadeyi duygusal ihmal olarak değerlendirmiş olabilirler.

11) “Çocuğun Ailesi Tarafından Sürekli Olarak Bakıcılara Bırakılması” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 93.3’ü, annelerin % 89.5’i, babaların % 90.8’i tarafından ihmal olarak kabul edilmiştir. Söz konusu maddenin ihmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 95.2’si, annelerin % 83’ü, babaların % 83’ü, tarafından duygusal ihmal olarak kabul ettiği görülmüştür.

Araştırmanın geneli düşünüldüğünde, annelerin yarısına yakınının öğretmenlerin ise tamamının çalışıyor olması, çalışmayan annelerin dahi çocuklarını işleri olduğu durumda komşu ya da aile büyüklerine emanet etmeleri toplumda sık rastlanan bir durumdur. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin bu ifadeyi duygusal ihmal olarak kabul etmelerinin sebebi kısa süreli bırakmaların bile çocukları olumsuz etkilediğini görmeleri olabilir.

12) “Ailenin Ekonomik Zorluk İçinde Olması Sebebiyle, Çok Ciddi Bir Rahatsızlığı Olmadığı Sürece Çocuğu Doktora Götürmemesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 64.1’i, annelerin % 70.3’ü, babaların ise % 73.6’sı tarafından, ihmal olarak kabul edilmiştir. Söz konusu maddenin ihmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 42.4’ü fiziksel ihmal, annelerin % 56.8’i duygusal ihmal, babaların % 58.2’si, tarafından fiziksel ihmal olarak kabul ettiği görülmüştür

Sağlık ihmali, diş ve göz bakımı, konuşma ve dil tedavisi ve fizik tedavi dâhil olmak üzere sağlık hizmetlerinin tümünün ihmalini içermektedir. İhmalin bu biçimi, çocuğun tıbbi kontrollerinin, diş kontrollerinin ve aşılarını düzenli yapılmaması, bunun sonucunda diş çürüğü, olası duyma ve görme problemleri şeklindedir. Bir çocuğun düzenli sağlık kontrollerine götürülmemesi, hasta bir çocuğa tedavi verilmemesinden daha az zararlı olduğu düşünülse de, çocuğun sağlık ve refahının açısından uzun vadede çok daha önemli etkisi olabilir (Howe, 2005).

Çocukların ekonomik nedenler yüzünden bile olsa sağlıklarının ihmal edilmesi ve sadece ciddi rahatsızlıklarla doktora götürülmesi kabul edilemez bir durumdur. Çocuğun sağlığı konusunda yapılabilecek müdahalelere geç kalınma olayı söz konusudur. Bu ifadeye katılım oranının düşük olması hem ailelerin ekonomik zorluk içinde olmalarına ve çocukların sağlık problemlerinin çok ciddi olmamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca erken dönemde alınacak sağlık hizmetleri konusunda Türkiye’de bazı ihmallerin varlığından söz edilebilir.

Bu ifade grupların çoğu tarafından fiziksel ihmal olarak belirtmelerinin nedeni, ihmal sonucunda ileride çocukların fiziksel zorluklarla karşılaşabileceği düşünülmüş olabilir.

13) “Aile de Kardeş Sayısı Fazla Olduğu İçin, Çocuğun Yakın Akrabalarının Yanında Büyümesi” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 97.8’i, annelerin %90.6’sı, babaların % 90.1’i tarafından, ihmal olarak kabul edilmiştir. Söz konusu maddenin ihmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 88.9’u, annelerin % 78’i, babaların %74.1’i, tarafından duygusal ihmal olarak değerlendirilmiştir.

Hızlı endüstrileşme ve kırsal kesimden kente göçlerin artmasının bir getirisi olarak ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaşayan ailelerde çözümler, aile değerlerinin zayıflaması gibi olumsuzlukların yaşanması mümkün olabilmektedir (Mangalıcı

2002: 151). Buna göre ailelerin çocuklarının biri ya da birkaçını aile büyüklerine emanet etmesi durumunda, çocuğun duygusal gelişimi olumsuz etkileyerek, çocuğun anne ve babasına karşı öfke, nefret gibi istenmeyen duyguların gelişmesine sebep olabilecektir. Öğretmenlerin, anne ve babaların bu ifadeyi net bir biçimde duygusal ihmal olarak değerlendirmesinin sebebi benzer olaylara tanık olup, çocuğun yaşayabileceği duygusal problemlerin bilincinde olmalarına bağlanabilir.

14) “Çocuğa Ailesi Tarafından Yapabileceği Hiçbir İş ya da Görev Verilmemesi” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade öğretmenlerin % 92.3’ü, annelerin % 89.9’u, babaların % 90.5’i tarafından, ihmal olarak kabul edilmiştir. Söz konusu maddenin ihmal türüne yönelik yapılan değerlendirmede, öğretmenlerin % 77.1’i, annelerin % 53.5’i, babaların %57.1’i, tarafından duygusal ihmal olarak değerlendirilmiştir.

Çocuk yetiştirmede evlerde sıklıkla görülen başka durumda aşırı koruyucu ve kollayıcı bir durumdur. Bu tutumla yetişen çocuğa, “Aman sen düşersin! Sen karşıya geçemezsin, dur ben geçireyim” diyerek çevrenin tehlikelerle dolu bir yer olduğu inancı aşılır. Çocuk adım atsa birisi yardıma hazırdır. Özgürlüğü bu denli kısıtlanmış olan çocuk, neyin tehlikeli neyin tehlikesiz olduğunu öğrenmeye olanak bulamaz. Her şeyden ürker ve korkar. Denemeye fırsat verilmediği için çocuğun kendine güveni gelişmemiş olacaktır (Yörükoğlu, 2006: 292). Bu ifade ve sonuçları çocuğun duygusal yönüne yöneliktir ve öğrenmeler ana babalar bu durumun bilincinde olduklarını araştırmanın ilgili ifadeye verdikleri sonuçlar göstermektedir.

4.1.3. Öğretmenlerin, Annelerin ve Babaların İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketinin Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu bölümde çocuk istismarı ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri anketinde yer alan ifadeler demografik değişkenlere ilişkin bulgular madde sırasına göre tartışılıp yorumlanmıştır.

1) “Aile İçinde İstismar ve İhmali Önlemeye Yönelik Kanuni Yaptırımlar Arttırılmalı ve Yetkili Kurumlarca Uygulanmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t- testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, “Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar arttırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır” ifadesine öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu sonuca göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği ve ebeveynlerin çoğunun bu ifadeye katılma dereceleri tamamen katılıyorum düzeyinde olduğu söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bunun sebebi Türkiye’de öğretmenler ve ebeveynler adalet ve kanunu uygulayan kurumlara güven duymalarıdır.

Ailenin korunması bakımından gerek uluslararası belgelerde gerekse mevzuatımızda birçok yasal düzenlemeler mevcuttur. Bunların başında Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gelmektedir. Aile içi şiddet ve ocuk istismarı ile ilgili başlıca yasal yaptırımlarda ise Türk Ceza Kanunu ve Medeni Kanun hükümlerine göre karar verilmektedir.

2) “zel Telefon Hattı ya da ocuğa Yardım Amacıyla Görevlendirilmiş Uzmanların Sürekli Görev Aldığı Karakol ya da Hastane Birimleri Gibi zel Yapılandırılmış Birimler Arttırılmalıdır” İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumunu, ocuk sayısı, ocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumunu, sahip oldukları ocuk sayısı ve ocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumunu, sahip oldukları ocuk sayısı ve ocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu sonuca göre, ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği ve öğretmenler gibi ebeveynlerin çoğunda bu ifadeye katılma dereceleri tamamen katılıyorum düzeyinde olduğu söylenebilir. Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Bunun sebebi, öğretmenlerin anne ve babaların toplumumuz da işleyen acil servis, polis imdat gibi özel telefon hatlarının insanlar için hizmet ve faydalarını bilmeleri, ayrıca özel numaraların akılda kalıcı olması, birçok ajanda takvim ve kartvizitlerde bu numaraların bulunması sebebiyle, böyle bir durumda başvurulabilecek resmi bir kurumun istismarı önleyebileceğini düşünmelerine ayrıca özel hatlarının (112 acil servis, 155 polis imdat vb.) hizmetlerine ve müdahalelerine tanık olmalarına bağlanabilir. Ayrıca zorunlu eğitim çağı içinde olmayan okul öncesi eğitim kurumlarına çocuklarını gönderen velilerin çocuklara ve aileye daha fazla değer verdikleri söylenebilir.

Kadın ve çocuklara yönelik ihmal ve istismar olaylarına anında müdahale etmek gerekli psikolojik, sosyal ve yasal işlemlerin başlatılmasını sağlamak, kamuoyunu bu konuda duyarlı hale getirmek amacıyla merkezi Ankara'da olan ve Türkiye'deki tüm illerden gelen başvuruları cevaplamak üzere "183 Alo Kadın Çocuk ve Sosyal Hizmet Danışma Hattı" kurulmuştur. Hat, Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi'nin Kuruma tahsis ettiği özel bir hat üzerinden hizmet vermekte olup, bilgi verme, ihbar değerlendirme hizmetleri bulunmaktadır. Hattın kurulma amacı,

kadın ve çocuğa yönelik istismarın önlenmesi, kadınların toplumdaki statülerinin yükseltilmesi, çocukların yüksek yararının gözetilmesi olarak belirlenmiştir (Sütlaş, 2004). Ayıca polis ihbar hattından çocuk polisi aranarak ta yardım istenebilir

3) “Ailelere, Devlet Belediyeler ya da Sivil Toplum Kuruluşlarıyla, Çocuk Bakımı ve Yetiştirmede Uzman Kişilerin Vereceği Yardım ve Danışma Hizmetleri Sağlanmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde f testi, eğitim değişkeninin de t testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu duruma göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği ve öğretmenler gibi ebeveynlerin çoğunda bu ifadeye katılma dereceleri tamamen katılıyorum düzeyinde olduğu söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Çocuk yetiştirmek oldukça güç bir sorumluluktur. Çocuğu disipline etmek amacıyla bilerek ya da bilmeyerek çocuğun gelişime olumsuz etkide bulunacak ebeveyn davranışları görülebilir. Ülkemiz de anne çocuk eğitim vakfının halk eğitim merkezlerin ücretsiz olarak vermiş oldukları kurslar annelerin çocuk yetiştirmelerine yardımcı olmalarını hedeflemektedir. Bu sebeple, öğretmenlerin alanları gereği ana-baba eğitimi çalışmaları yapıyor olmaları ve AÇEV'in kurslarının bu alandaki katkılarını bildikleri ve bu tür hizmetlerin yaygınlaştırılması gerektiğini düşündükleri için bu ifadeye tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamış olabilirler. Ebeveynlerin bu ifadeye katılmalarının sebebi çocuk yetiştirirken yaşanan sorun ve problemleri bilmeleri bu konuda uzmanlar tarafından alınacak yardım ve bilgilerin istismarı azaltacağını düşündükleri için olabilir.

4) “Devlet Yardımı ve Aracılığıyla, Anne Baba Grupları Kurularak Çocuk Yetiştirme ile İlgili Problemlerde Grup Rehberliği Yapılarak Ailelere Yardımcı Olunmalıdır” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları

çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği ve öğretmenler gibi ebeveynlerin çoğunda bu ifadeye katılma dereceleri tamamen katılıyorum düzeyinde olduğu söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Bilindiği gibi aile ortamı bazı zamanlar da oldukça stresli ve yoğun olabilmektedir. Dolayısıyla her ailede çocuk yetiştirme sorunları, maddi sorunlar ve uyum problemleri yaşanabilmekte ve bu sorunlar çocuğun gelişimine olumsuz olarak etki edebilmektedir. Öğretmenlerin, anne ve babaların, bu ifadeye tamamen katılmalarının sebebi, öğretmenler de aile içinde yaşanan problemlerin çocuğun gelişimine olumsuz etki edeceğini alanları gereği bilmeleri ve ailelere bu problemlerde yardımcı olabildiğinde istismar olayının azalacağına olan inancı, ebeveynlerin ise bu problemleri yardım alındığında bu problemlerin azalacağını düşünmelerine bağlanabilir.

5) “Aileler Sağlıklı Bir Aile Yapısı Oluşturabilmek İçin Kişiler Arası İletişim/Çocuk Eğitimi vb. Konularda Yaygın Eğitime Alınmalıdır” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları

çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu duruma göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.68$), babaların ($\bar{x} = 4.58$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.87$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Yani, öğretmenlerin ifadeye katılma düzeyleri anne ve babalara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kişiler arası toplumsal sorunların çözümü, eğitimin yanı sıra karşılıklı iletişimi gerektirir. Sağlıklı iletişim becerilerinin geliştirilmediği toplumlarda, insanların sorunlarını çözmek amacıyla başlattıkları iletişim, çatışmaya dönüşebilir. Böylece mevcut olan sorun çözümlenemediği gibi, bu sorunlara yenileri de eklenebilir. Başkaları ile sağlıklı iletişim kuramayan insan, yalnız ve iç dünyasındaki gerilimleri ile baş başa yaşamak durumundadır. Bu nedenle çağdaş bir toplum olabilmek ve sorunlara demokratik çözümler getirebilmek için, o toplumu oluşturan insanlarda, sağlıklı iletişim becerileri geliştirilmelidir (Çağdaş, 2003).

Çocuğun gelişim özelliklerine göre onu daha doğru yönlendirme, çocuktan beklentileri, çocuğun gelişim düzeyine göre planlama, gelişim dönemlerindeki ihtiyaçları, çocuğa sağlama ve çocuğun daha sonraki yıllarda karşılaşacakları gelişim

sorunlarını, yeteneklerini ve öğrenme kapasitelerini tahmin edip önleme gibi durumlarda çocuk gelişimi ile ilgili eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuğun gelişimini bilmek bize ani kararlar vermekten ve sağlam kanıtlara dayalı olmayan genellemeler yapmaktan kurtarır (Ülgen ve Fidan, 2002). Karşılıklı iletişim ve çocuk eğitimi hakkında yapılacak yaygın eğitimler, çocuğun istismar ve ihmal edilmesi önlemede etkili bir yer tutacaktır. Öğretmenlerin bu öneriye katılma derecesinin ana babalardan yüksek olması çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmenin gerekliliğini ve iletişimin insan ilişkilerinde ne denli önemli olduğu konusunda bilgilendirilmiş olmalarından ve ebeveyn çocuk iletişimsizliğinin yarattığı problemleri öğrenci velileriyle yaşamış olabileceğine bağlanabilir.

6) “Devlet Yardımıyla Ailelerin Aile Danışmanlarına Gidebilme Olanakları Sağlanmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan varyans analizi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu duruma göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin, babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.68$), babaların ($\bar{x} = 4.58$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.87$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Yani, öğretmenlerin ifadeye katılma düzeyleri anne ve babalara oranla daha fazla, annelerin katılma düzeyleri babalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerinin anne ve babalara oranla daha fazla olmamasının nedeni, ailede yaşanan stresli ve çocuk istismarında risk etmeni olan durumların aile danışmanlarının yardımıyla azalacağını düşünmeleri olabilir. Annelerin bu görüşe babalara oranla daha fazla katılıyor olmalarının nedeni, kadınların duygusal olarak olumsuz olay ve durumlardan erkeklere oranla daha fazla etkileniyor ve bu durumlarda profesyonel desteğin gerekli olduğuna inanıyor olmaları olabilir.

Kişiler arası ilişkilerin ışığında, kaygı ve çatışmaların giderilmesi, algının iç görünümünün artması ve diğer duygusal gerilimler için, aile üyeleri ile iş birliği kurulması, iç ve dış krizlere karşı ailenin dayanıklılığını arttırmak, nesiller ve cinsler arası ilişkilerin artırılması, düzeltilmesi aile terapisinin amaçları içinde yer almaktadır. (Arıcı, 2009) Aileler danışma hizmetlerini almaları sağlıklı aile ve toplum yapısı oluşturmalarında etkili bir rol oynayacaktır. Sağlıklı aile ortamı arttıkça, çocukların istismar ve ihmal edilmesi büyük oranda önlenecektir.

7) “Devlet Belediye ya da Sivil Toplum Kuruluşlarınca, İstismar ve İhmal Olan Evlerde, Çocukların Geçici Olarak Evden Uzaklaştırılarak, Her Tür İhtiyaçlarının Karşılanaacağı Bakım Evleri Sağlanmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları

çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Demokratik, Laik, Sosyal bir Hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinde muhtaç duruma düşen çocuk, genç, yaşlı, özürlü tüm ihtiyaç sahiplerinin sosyal sorunlarının önlenmesi ya da en aza indirilmesi devletin görevlerinin arasındadır. Bu görev 2828 Kanunla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna verilmiştir. Çocuk yuvaları 0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocukların, bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini, sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Yetiştirme Yurtları ise, yukarıda tanımlanan 13–18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (SHÇEK, 2009). Bu kuruluşlarda yaşanan istismar olaylarının (2005 yılında Malatya sosyal hizmet çocuk esirge kurumunda yaşananlar) kitle iletişim araçları tarafından topluma yansıtılması, öğretmenlerin, anne ve babaların bu ifadeye katılma derecesini etkilediği söylenebilir. Ayrıca ifadeye çoğunlukla katılıyorum

düzeyinde olmaları Türk toplumunda çocuğun ailesinin yanında yetişmesi gerektiğine olan inanca bağlanabilir.

8) “Ailede İstismar ve İhmal Konusunda Basın ve Diğer Kitle İletişim Araçları Aktif Olmalı, Konuyu Gündemde Tutmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeye “tamamen katılıyorum” düzeyinde olmalarının sebebi her ailede bir kitle iletişim aracının bulunması ve kitle iletişim araçlarının çocuk istismarına yönelik yorumları topluma ulaştırmaları olabilir. Son günlerde gündemde olan çocuk istismarı olaylarının (2005 Malatya Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme kurumunda yaşanan

dayak, Hüseyin Üzmezin cinsel istismar suçu, çocuklara yönelik yapılan tecavüz örnekleri vb.) kitle iletişim araçları tarafından gündemde tutulması çocuğun istismar ve ihmali önlemede etkili olacağı düşünülmektedir.

9) “Devlet Aracılığıyla Aile Planlaması Kampanyaları Yürütülerek, Ailelerin Çok Sayıda Çocuk Yüzünden Yıpranmalarının Önüne Geçilmelidir” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenleri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.73$), babaların ($\bar{x} = 4.57$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.70$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Öğretmenleri ve annelerin ifadeye katılma düzeyleri babalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Annelerin bu görüşe babalara oranla daha fazla katılıyor

olmalarının nedeni, çocuk yetiştirmede en önemli sorumluluğun annelerin üzerinde olması ve annelerin doğum loğusa, çocuğun bakımı gibi durumlarla genelde annelerin ilgilenmesi ve bu sebeple daha fazla yıprandıklarını düşünmeleri olabilir.

Ailelerin beden ve ruh sağlıklarının tam iyilik halinde olabilmesi, sosyal yaşantılarını ve düzenlerini kendi imkân ve isteklerine göre kurabilmelerine, devam ettirebilmelerine ve asgari ihtiyaçlarını problemsiz karşılayabilmelerine bağlıdır. Ailelerin istemedikleri çocuklara sahip olma endişesi kendilerini sosyal ve ekonomik baskı içinde hissetmelerine neden olacaktır. Bu durum ayrıca eşlerin birbirlerine karşı olan ilgilerinin azalmasına ya da çok çocuktan dolayı yorulan bunalan kadının eşini suçlamasına neden olabilir. Diğer taraftan anneye bağımlı devam eden, temel ihtiyaçlarını bağımsız giderebilme yaşına gelmemiş çocuğun yeni kardeşinin olması halinde annenin ilgi ve imkânlarının onların ihtiyaçlarını karşılayamayacağından her iki çocukta bir takım fiziksel ve ruhsal yetersizlikler içinde büyüyecektir. Aile planlaması hizmetleri, sağlıklı birey, aile ve toplum oluşturabilmesi açısından önem taşımaktadır (Koçak, 2003).

10) “18 Yaşın Altındaki Çocukların Evlendirilmelerinin Önüne Geçilmelidir” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi

sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.90$), babaların ($\bar{x} = 4.81$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.93$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Yani, annelerin ve öğretmenlerin ifadeye katılma düzeyleri babalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Annelerin bu görüşe babalara oranla daha fazla katılıyor olmalarının nedeni öğretmenlerin de tamamına yakının bayan olduğu düşünüldüğünde, çocuk yetiştirme ve ev yönetiminde en önemli sorumluluğun bayanlar üzerinde olması bu sebeple çocuk yastaki bireylerin evliğin sorumluluklarını kaldıramayacaklarını düşünmeleri olabilir.

Sosyologlara göre, 14-19 yaş grubunu kapsayan gelişme çağındaki nüfus, toplumsal olarak olgunlaşmamış bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu yaş aralığındaki bireylerin, gerekli toplumsal rollere uyum sağlayamadıkları ve toplumsal gelişimlerini tamamlayamadıkları kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu yaş aralığında evlenen kızlarda, evlilik sonrasında, arkadaşlarından kopma, özgüven eksikliği, toplumsal faaliyetlere katılımdan uzaklaşma gibi sonuçlar gözlemlenebilmektedir. Hekimlere göre, ilk âdetin 14 yaşında görülmesi halinde, 14-21 yaş aralığı, genital sistemin olgunlaşma süreci sayılmaktadır. Bu yaş aralığındaki kızların cinsel gelişimlerini tamamlayamadıkları kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu yaş aralığında evlenen kızlarda, evlilik sonrasında, gebe kalamama, prematüre gebelik, rahim kanseri gibi hastalıklar görülebilmektedir. Cinsel ilişkiye girmeye biyolojik olarak hazır olmayan kızların, çocuk evliliği yaparak, kendilerini cinsel eylem içinde bulmaları, genital bir dizi hastalığa davet çıkarmanın yanı sıra, kalıcı psikolojik hastalıkların oluşmasına da neden olmaktadır. Şu halde, kızların hangi gerekçeyle

olursa olsun, on sekiz yaşını doldurmadan evlendirilmeleri sosyolojik olarak ve tıbben doğru değildir. Nitekim uluslararası belgeler, kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmelerini, kız çocuklarına yönelik şiddet olarak kabul etmektedir (Çakmak, 2009).

Son zamanlarda yapılan kanuni değişikliklerle evlendirilme yaşının 18'e çıkarılmasıyla erken evlendirmeler azalmıştır. Fakat hala gelişmemiş illerde imam nikâhı adıyla çocuk yaşta evlendirilmelerinin görüldüğü bilinen bir gerçektir. Öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının yüksek olmasının sebebi, alanları gereği çocuk gelişiminde kritik dönemlerin olduğunu ve yetişkinliğe geçiş döneminden önce çocukların sağlıklı kararlar alamayacağı bilmeleri, aile baskısı yüzünden yapılan evliliklerin çocuk istismara yönelik risk ortamı oluşturacağını düşünmelerine bağlanabilir.

Ebeveynlerin ifadeye “tamamen katılıyorum” düzeyinde katılmalarının sebebi, evliğin sorumluluğunu bilmeleri ve bu konuda yaşanan problemlerin çocuk yaştaki kişilerce atlatılamayacağını düşünmeleri, geçmişten günümüze kadar gelen çocuk yaşta evlendirilmelere tanık olup ve bu evliliklerin sağlıklı olamayacağını bilincinde olmalarına bağlanabilir.

11) “Devlet, Özel Kurumlar ya da Üniversiteler Tarafından Aile Yapıları Araştırılıp, İstismar ve İhmal Konusunda Yüksek Risk Taşıyan Aileler Düzenli Aralıklarla Değerlendirilmeli, Yardım ve Müdahale Amacıyla Ailelerde Ortaya Çıkan Değişiklikler Belirlenmelidir” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları

çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Ebeveynin sinirli ve üzgün olduğu anlar çocuk istismarı olayının meydana gelmesi açısından büyük risk taşıyan anlardır. Çocuktaki agresif davranışlar yalan söyleme ve çalma, evden kaçma, eve geç gelme, izin almadan bahçeden ya da oyun alanından ayrılma, çocuktaki zihinsel ya da fiziksel engel, okuldaki akademik başarısızlıklar ve nedeni bilinmeyen ancak ebeveyn tarafından yanlış davranış olarak nitelendirilen davranışlar çocuk kaynaklı risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu faktörlere, yoksulluk, işsizlik, sosyal olanaklardan yoksun olma, alkol uyuşturucu, ebeveynin geçmiş yaşantılarındaki kötü anıları, ebeveynlerden birisinin üvey olası gibi durumlarda istismarı ve ihmali tetikleyici risk faktörleri arasında yer almaktadır (Kurtay, 2007). Bu durumlara sahip ailelerin önceden belirlenerek istismarı ortaya çıkaracak risk faktörlerinin azaltılması, çocuk istismarını önlemede etkili olacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının yüksek olmasının sebebi, sağlık ocaklarının aile takipleri yapmaları sonucu risk taşıyan aileleri belirleyerek eğitim

programlarının uygulanabileceğini düşünmeleri olabilir. Ebeveynlerin ifadeye “tamamen katılıyorum” düzeyinde katılmalarının sebebi, risk taşıyan grupların uzmanlar gözetimin de olduklarında, denetlenmenin verdiği baskı neticesinde bu tür olayların azalabileceğini düşünmeleri olabilir. Tüm grupların ifadeye katılma düzeylerinin yüksek olmasının sebebi, sağlıklı bireylerin yetişmesi için ailelerin denetim altında olmalarını gerektiğini düşünmeleri olabilir.

12) “Çocuklar, Şiddet ve Pornografi İçeren Yayınlardan, Radyo ve TV. Programlarından Uzak Tutulmasına Yönelik Tedbirler Alınmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, puan ortalamaları ($\bar{x} = 4.93$), ile ($\bar{x} = 4.94$) arasında olduğu görülmektedir. Annenin iş durumuna yönelik t testi sonucuna göre puan ortalaması ($\bar{x} = 4.92$) ile ($\bar{x} = 4.98$), babanın iş durumu puan ortalaması (Memur $\bar{x} = 4.92$) (S. Meslek $\bar{x} = 4.76$) arasında görülmektedir. Buna göre annelerin ve babaların iş durumu değişkeninin de $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuş ancak ebeveynlerin (ekonomik durum, eğitim, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği görülmüştür. Ebeveynlerin ifadeye “tamamen katılıyorum”

düzeyinde yüksek yanıtlamalarının sebebi toplumumuzun cinsel konulara bakış açıları ve cinselliğin paylaşılmasının eskiden beri ayıp olarak nitelendirilip bu şekilde yetiştirilmeleri olabilir. Ayrıca çalışan annelerin puan ortalamasının, çalışmayan annelere oranla daha fazla olmasının sebebi, çalışan annelerin sosyal çevrelerinin fazla olması ve annenin çalışmasının çocuğu korumaya yönelik bilinç düzeyini arttırmasına bağlanabilir.

Babalarının memur olarak görev yapanların puan ortalamasının, işçi olan babalara oranla daha yüksek olmasının sebebi memur olarak çalışan babalarının eğitim düzeyinin yüksek olması ve bu sebeple çocuğa yönelik davranışlar ve iletişim konusunda ilgi düzeyinin artmasına bağlanabilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeye katılma düzeylerinin yüksek olmasının sebebi, kitle iletişim araçlarının toplum ve çocuklar üzerindeki etkisi bilmelerine bağlanabilir.

Medya, yazılı basın, radyo istasyonları ve televizyon kanalları, şiddet içeren her türlü yayından kaçınmalıdır. Bunun yerine, kamuoyunu, şiddet konusunda daha fazla aydınlatılmalı ve toplumsal barış ve dayanışmada birleştirici ve bütünleştirici bir rol almalıdır (Seyyar, 2009).

13) “Çocuklar Şiddet ve Pornografi İçerikli Konuşmaların Yapıldığı Ortamlardan Uzak Tutulması Sağlanmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları

çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, annelerin iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerine göre $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Ebeveynlerin ekonomik durum değişkenin puan ortalamaları ($\bar{x} = 4.79$) ile ($\bar{x} = 4.95$) arasında, eğitim düzeyleri puan ortalamalarının ($\bar{x} = 4.89$) ile ($\bar{x} = 5.00$) arasında, baba iş durumu puan ortalamalarının ($\bar{x} = 4.84$) ile ($\bar{x} = 4.99$) arasında olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin ekonomik durumları, eğitim durumları ve babanın iş durumunun bu ifadeye katılma derecelerini etkilediği görülmektedir.

Ebeveynlerin ifadeye katılma düzeylerinin ekonomik durumunu düşük olarak algılayan ebeveynlerin, iyi olarak algılayanlara oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, yetersiz durumda olan ailelerin sosyal ve kültürel düzeyi düşük semtlerde yaşamalarına ve bu durumların çocukları nasıl etkilediği konusundaki yetersiz bilgilerine bağlanabilir.

Ebeveynlerin ifadeye katılma düzeylerinin ortaöğretim mezunu ebeveynlerin, lisansüstü mezunu ebeveynlere oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi eğitim düzeyi yükseldikçe olgulara ve çocuklara yönelik bakış açısının değişmesi, yaşanan durumun çocuğa zarar verebileceğinin farkındalığının artmasına bağlanabilir.

Ebeveynlerin ifadeye katılma düzeylerinin işçi olan babaların, memur olan babalara oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun sebebi işçi olan babaların eğitim seviyesinin düşük olması ve yaşanan durumun çocuğa zararlı olabileceği konusunda farkındalığın az olmasına bağlanabilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeye katılma düzeylerinin yüksek olmasının sebebi, cinsel konuşmaların olduğu ortamlarda çocuklar olduğunda onların sorularına cevap vermede problem yaşayacaklarını düşünmeleri olabilir.

Şiddet öğrenilen bir davranıştır. Bu nedenle kitle iletişim araçlarının özellikle de en yaygın olarak kullanılan ve toplumu en etkileyici araç olan televizyonun şiddeti öğretici yayınları önlenmeli televizyon aile içi şiddetin ve çocuk istismarının zararlı etkilerini gösteren ve bu konuda toplumu bilinçlendiren yayınlar yer almalıdır (Arıcı, 2009)

Öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının yüksek olmasının sebebi, alanları gereği bu tür konuşmaların çocuğun gelişimine olan olumsuz etkilerinin farkında olmalarına bağlanabilir.

14) “Sürekli İstismar ve İhmal Olan Evlerde, Çocuklar Sürekli Olarak Evden Uzaklaştırılarak Çocuk Yetiştirme Yurtlarına Yerleştirilmelidir” İfadesine İlişkin Görüşlerin Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir. Öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının çoğunlukla katılıyor düzeyinde kalmasının sebebi, sosyal hizmetler çocuk esirgeme

kurumların da çocuk eğitimi hakkında yetersiz eğitime sahip kişilerin çalışması ve bu kişilerin çocuklara yetemeyeceğini düşünmelerine bağlanabilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi çoğunlukla katılıyorum düzeyinde yanıtlamaların sebebi, kitle iletişim araçlarının sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumları hakkında yaptıkları olumsuz yorumlamalar ve çocukların bu kurumlara gittikten sonra tüm problemlerinin çözümlenmemiş olması ve onları başka problemlerin bekliyor olmasına bağlanabilir.

Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir. Ebeveynlerin ifadeye “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, toplumumuzda çocuğun ailesinin yanında yetişmesi gerektiği şeklinde bir ön yargının olmasına bağlanabilir.

15) “Sürekli İstismar ve İhmal Olan Evlerde, Çocuklar Sürekli Olarak Evden Uzaklaştırılarak Koruyucu Aile Bakımına Verilmelidir” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk

cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi çoğunlukla katılıyorum düzeyinde yanıtlamaların sebebi, koruyucu aile sisteminin ülkemizde yeni yeni uygulanan bir yöntem olması sebebiyle uygulamanın tam olarak bilinmediğine bağlanabilir.

Çeşitli nedenlerle öz ailesi yanında bakılamayan çocukların, kısa veya uzun süreli olarak bakımlarını üstlenen aile ya da kişilerin yanında, devlet denetiminde yetiştirilmeleri olarak tanımlanmakta ve bu hizmeti veren aile ya da kişilere koruyucu aile denilmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi ile vurgulanan Koruyucu Aile Hizmeti'nin dayanağı Türk Medeni Kanunu'nun 347.maddesi ile 24.05.1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 22. ve 23. maddeleridir. Koruyucu Aile Hizmeti bu maddeleri temel alarak hazırlanan 14.10.1993 tarih ve 21728 sayılı Koruyucu Aile Yönetmeliği ile Yönetmeliğin bazı maddelerini değiştiren 30.12.2006 tarih ve 26392 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğe uygun olarak yürütölmektedir. Koruyucu

aile hizmetinde amaç, çocuk için karmaşık ve sorunlu olan bir dönemde özenli davranılarak çocuğun bu dönemi örselenmeden geçirmesini ve normal hayatını devam ettirmesini sağlamaktır. Koruyucu ailenin belirlenmesi sırasında ilgili Sosyal Çalışmacı tarafından Koruyucu Aile Hizmetinin esasları, işleyişi ve aileye yerleştirilecek çocukların özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Verilen bilgiler ışığında koruyucu aile olmaya kesin karar verilirse, Sosyal Çalışmacı tarafından evde, işyerinde, başvuran ailenin çocuklarıyla vb. bir dizi görüşmeler yapılmaktadır. Bu görüşmelerde amaç ailenin ve çevresinin yerleştirilecek çocuğa her açıdan uygun olup olmadığının belirlenmesidir. Bu bağlamda, koruyucu aile başvurusu kabul edilenler hakkında çevre ve ekonomik koşulları, yaşları, kişilik özellikleri, evlilik ve sosyal ilişkiler, çocuk yetiştirme konusunda tutum ve davranışları, diğer aile üyelerinin bu konudaki düşünceleri ve çocuk ile koruyucu aile ilişkileri açısından önem taşıyan benzeri hususlar dikkate alınarak yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere ilişkin sosyal inceleme raporu hazırlanmaktadır (ŞCHEK, 2009)

Öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının çoğunlukla katılıyorum düzeyinde olmasının sebebi, bu konudaki yetersiz bilgileri veya koruyucu aile sisteminin herhangi bir aksaklık olduğunda çocuğun gelişimine zarar gelebileceğinin bilincinde olmaları ya da çocuğun eski ailesinin, koruyucu aileye zarar verebileceği düşüncesi olabilir.

Ebeveynlerin ifadeye “çoğunlukla katılıyorum” düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, çocuğa hiç kimsenin öz annesi, babası gibi bakamayacağını düşmeleri ve çocuğun ailesinin yanında yetişmesi gerektiğine olan inançları olabilir.

16) “Ailelerin, Stresle Sağlıklı Bir Biçimde Başa Çıkmalarının Kolaylaşması İçin Psikolojik Yardım Hizmetleri Yaygınlaştırılmalı ve Bu Hizmetlerin Alınması Kolaylaştırılmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumları

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve

t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p<0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamaların sebebi, toplumun psikolojik desteğin insan hayatına yararlı olduğu konusunda bilinçlenmiş olmasına bağlanabilir.

Şiddete eğilimli bireylere danışmanlık yapmak bu kişilerin psikolojik olarak tedavi edilmelerini sağlamak da önleyici bir girişimdir. Ancak bu da kişilerin bilinçli bir biçimde böyle bir desteği aramaları ve istemeleriyle ve konu ile ilgili olarak toplumsal örgütlerin varlığı ve etkin çalışmasıyla gerçekleşebilir (Arıcı, 2009).

Evlilik ortamının stresli yapısı ve geçim şartlarının zorluğu ailelerde üzüntü, duygusal çökümle ve depresyon gibi durumların artması sebep olabilir. Bu sonuca göre, ebeveynlerin ifadeye “tamamen katılıyorum” düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, aile bireylerinin yaşadığı problemlere maruz kalıyor olmaları veya bu durumlara tanık olmalarına bağlanabilir.

Sağlıksız aile ortamı duygusuz ve gerginlikle dolu bir yerdir. Samimiyet, içten gelen sevgi ve sevinç ifadeleri çok nadirdir. Gündelik ilişkilerin gergin yüzeyinin altında öfke gizlenmektedir. Artan stresin altında, bu öfke hiç belli etmeden patlayıp şiddete dönüşebilir (Cüceloğlu, 1995). Bu duruma göre öğretmenlerin bu ifadeye katılma oranlarının tamamen katılıyor düzeyinde olmasının sebebi, psikolojik desteğin insan hayatında olan gereksinim ve yararları sayesinde aile ortamındaki stresin azalacağını düşünmeleri olabilir

17) “Çocukların Aile İçinde Herhangi Bir İstismar ya da İhmale Maruz Kalması Durumunda Başvurabilecekleri ve Bu Sorunu Dile Getirebilecekleri Birimlerin Sayısı Arttırılmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini

etkilemediği söylenebilir. Ebeveynlerin bu ifadeye yüksek oranda katılmalarının sebebi, kitle iletişim araçlarının etkisi olabilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.79$), babaların ($\bar{x} = 4.74$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.91$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Yani, öğretmenlerin ifadeye katılma düzeyleri annelere ve babalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin bu ifadeye anne ve babalara oranla daha fazla katılıyor olmalarının sebebi, mesleki tecrübelerine dayanarak çocukların istismar konularında yalan söylemeyecekleri düşünmeleri, bu yolla istismar olaylarının kolaylıkla teşhir edilebileceğini ve bu konuda yardım alabilecekleri yerlerin varlığı sayesinde istismara uğrama durumlarının azalacağını düşünmeleri olabilir.

Mcmilan vd. (2003) Canada’da yapmış olduğu araştırmada, çocuk istismarı geçmişi olan 15 yaş üstü çocukların sadece çok küçük bir yüzdesi CPS’lerle (çocuk koruma servisiyle) bağlantı kurduğunu saptamışlardır. Sadece CPS ile bağlantı kurmuş kişileri hedefleyen müdahalelerin, çocuk istismarına maruz kalmış kişilerin çoğuna ulaşmayacağı sonucuna ulaşmışlardır (Mcmilan, 2003). Türkiye de bu tür kurumların sayısının az olduğu ve geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir.

18) “Okul Eğitim Programlarında İstismar ve İhmalin Her Çeşidi ve Bunlarla Nasıl Başa Çıkılacağı Öğrencilere Anlatılmalıdır.” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, istismar konusu hakkında yapılacak eğitimlerin bu olayları azaltacağını düşünmeleri olabilir.

19) “Düzenlenecek Olan Hizmet İçi Eğitim Çalışmalarıyla İstismar ve İhmalin Her Çeşidi ve Bunlarla Nasıl Başa Çıkılacağı Öğretmenlere Anlatılmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Eğitim sitemi ile öteki toplumsal kurumlar arasında sürekli bir karşılıklı ilişki vardır. Bu sebeple toplumsal şiddet var oldukça okula da yansiyacaktır. Ancak toplumsal şiddeti köreltmede okulun en elverişli kurumlardan biri olduğu göz ardı edilmemelidir. Okul niteliği açısından şiddete en aykırı düşen, çünkü eğitilmiş ve eğitilmek isteyen insanlardan oluştuğu varsayılan bir kurumdur (Tan, 1991: 63).

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, istismar konusu hakkında yapılacak eğitimlerin bu olayları azaltacağını düşünmeleri olabilir.

20) “Yaşam Boyu Eğitim Anlayışı İçerisinde İstismar ve İhmalin Her Çeşidi ve Bunlarla Nasıl Başa Çıkılacağı Anne Babalara Anlatılmalıdır” İfadesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumunu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumunu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde

anlamli fark bulunmamıştır. Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, toplumda yaşanan istismarın kitle iletişim araçları aracılığıyla ebeveynlere ulaşması, istismar konusu hakkında yapılacak eğitimlerin bu olguları azaltacağını düşünmeleri olabilir.

21) “İstismar ve İhmalin Önlenmesi İçin Çocukların da Rol Alabilecekleri Sivil Toplum Örgütlerinin Kurulması Sağlanmalıdır” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, puan ortalaması ($\bar{x} = 4.60$) ile ($\bar{x} = 4.61$) arasında eğitim değişkeninde yapılan t testi sonucunun ($\bar{x} = 4.52$) ile ($\bar{x} = 4.93$) ortalaması olduğu saptanmıştır. Kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve

çocuk cinsiyetleri değişkenleri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış fakat eğitim değişkeninde $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark olduğu görülmüştür. Buna göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği fakat eğitim değişkeninin öğretmenlerin katılma derecelerini etkilediği görülmektedir.

Bu sonuca göre, ön lisans mezunu olan öğretmenlerin, lisans mezunu öğretmenlere oranla bu ifadeye yüksek oranda katıldıkları söylenebilir. Bunun sebebi, ön lisans mezunu öğretmenlerin daha kıdemli öğretmenler olduklarından çevrelerindeki dernek ve sivil toplum örgütlerinde çalışma faaliyetlerine daha fazla katıldıkları ve bu topluluklarda çocuklarında bulunması gerektiğini düşünmeleri lisans mezunu öğretmenlerin ise görevlerinde yeni oldukları için dernek ve sivil toplum örgütlerinde daha az yer almış olabilirler.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, annenin iş durumu değişkenleri arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunamamıştır. Ancak babanın iş durumu değişkeninin puan ortalamaları ($\bar{x} = 4.34$) ile ($\bar{x} = 4.72$) arasında, sahip oldukları çocuk sayısı değişkeninin puan ortalamalarının ($\bar{x} = 4.36$) ile ($\bar{x} = 4.63$) arasında, sahip oldukları çocukların cinsiyetleri değişkeninin puan ortalamalarının ($\bar{x} = 4.33$) ile ($\bar{x} = 4.64$) arasında olduğu saptanmıştır. Yani ebeveynlerin, babanın iş durumu durumları, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri değişkenlerinin bu ifadeye katılma derecelerini etkilediği görülmektedir.

Bu sonuca göre, memur olarak görev yapan babaların puan ortalamaları, serbest meslekte çalışan babalara oranla daha fazladır. Yine işçi olan babaların puan ortalamaları serbest meslekte çalışan babalara oranla daha yüksektir. Bunun sebebi Memur babaların serbest meslek sahibi babalardan ve serbest meslek sahibi babaların işçi babalardan eğitim düzeyi ve içinde buldukları sosyal topluluklar olarak

birbirinden farklıdır. Bu durum onların sivil toplum örgütlerine daha olumlu bakmasını etkilemiş olabilir.

Tek çocuk sahibi olan ebeveynlerin puan ortalamaları, 2 veya daha fazla çocuk sahibi olan ailelere oranla daha düşüktür. Bunun sebebi, tek çocuk sahibi olan ailelerin çocuklarını daha fazla kontrol altında tutma isteği, 2 ve daha fazla çocuğa sahip olanların kardeşlerin birbirlerini koruyacağı düşünmesi ile daha serbest bırakabileceklerini, sivil toplum örgütü ve derneklere çok güvenli yerler olarak bakmadıklarını düşündürebilir.

Sadece kız çocuğuna sahip ebeveynlerin puan ortalamaları, her iki çocuğa da sahip olan ebeveynlere oranla daha düşük olduğu görülmüştür. Bunun sebebi Türkiye'deki toplum yapısı kız çocukları daha koruyucu yetiştirilmekte, erkekler daha özgür bırakılmaktadır. Bu sebeple sadece kız çocukları olan ailelerin kültür ve ananelere göre bu tür örgütlere katılmalarını daha düşük olarak işaretledikleri söylenebilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, istismar konusu hakkında yapılacak çocuklarında katılacağı sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin bu olguları azaltacağını düşünmeleri olabilir.

22) “İstismar ve İhmal Olan Evlerde Çocuklar Geçici Olarak Koruyucu Aile Bakımına Verilmeli, Bu Süre İçerisinde Ebeveynlerin Zorunlu Olarak İstismar ve İhmali Önleyici Terapi Uygulamaları Almaları Sağlanmalıdır” İfadesine İlişkin Görüşlerin Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde F testi, eğitim değişkeninin de t testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk

cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek oranda katılmalarının sebebi, istismarı uygulayan kişinin aldığı terapi sonucu çocukta oluşan hasarı tahmin edebileceğinden istismar uygulamalarından vazgeçebileceğini ve istismar vakalarının bu sayede azalacağını düşünmeleri olabilir.

Ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde F testi, annelerin iş durumu değişkeninde t-testi uygulanmıştır. Yapılan F testi ve t-testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Buna göre ebeveynlerin (eğitim, ekonomik durum, annelerin ve babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve sahip oldukları çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin bu ifadeye katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir. Ebeveynlerin bu ifadeye yüksek oranda katılmalarının sebebi, çevre de ehliyete el koyma cezalarında bu yöntemin işlediğine tanık olmaları ve bu sebeple istismar olaylarının da bu yolla azalacağını düşünmelerine bağlanabilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Tüm grupların ifadeyi tamamen katılıyorum düzeyinde yanıtlamalarının sebebi, istismar konusu hakkında yapılacak her türlü eğitim ve terapilerin bu olayları azaltacağını düşünmeleri olabilir.

23) “Çocuğu İstismar/İhmal Eden Aile Bireyine ve Kişilere, Yasal Yaptırımlar Uygulanmalıdır” İfadesine Yönelik Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu ifade de öğretmenlerin (kıdem, iş doyumu, çocuk sayısı, çocuk cinsiyeti) değişkenlerinde f testi, eğitim değişkeninin de t testi uygulanmıştır. Yapılan f testi ve t testi sonuçlarına göre, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak eğitim değişkeninde yapılan t testi sonucunun ($\bar{x} = 4.64$) ile ($\bar{x} = 4.91$) ortalaması olduğu saptanmıştır. Buna göre eğitim değişkeninde $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Buna göre, eğitim, kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenlerinin, bu ifadeye öğretmenlerin katılma derecelerini etkilemediği söylenebilir. Öğretmenlerin bu ifadeye yüksek oranda katılmalarının sebebi, caydırıcı nitelik taşıyan yasaların çocuk istismarını gerçekleştiren kişilerle uygulaması ve kitle iletişim araçlarının bunları halka iletmeleri yoluyla istismar ve ihmalin azalacağını düşünmeleri olabilir.

Ön lisans eğitimi alan öğretmenlerin puan ortalamaları, lisans eğitimi alan öğretmenlere oranla daha düşüktür. Alan eğitimi öğretmenleri bu konudaki görüşlerini de etkilemektedir.

Ebeveynlerin (ekonomik durum, eğitim, babanın iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde f testi, annelerin iş durumu değişkeninde t testi uygulanmıştır. Yapılan f testi ve t testi sonuçlarına göre, eğitim, ekonomik durum, babaların iş durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetleri değişkenleri incelendiğinde, değişkenler arasında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır.

Ancak annenin iş durumu değişkeninin puan ortalamaları ($\bar{x} = 4.49$) ile ($\bar{x} = 4.56$) arasında, olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin, annelerin iş durumu durumları, değişkeninin bu ifadeye katılma derecelerini etkilediği görülmektedir.

Buna göre çalışan annelerin puan ortalamaları, çalışmayan annelerin puan ortalamalarına oranla düşüktür. Bunun nedeni, çalışan annelerin yasal yaptırımlardan daha önce yapılacak bir şeylerin olması gerektiğini düşünmeleri ve yasal yaptırımları son çare olarak düşünmeleri olabilir.

Annelerin babaların ve öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında, annelerin ($\bar{x} = 4.65$), babaların ($\bar{x} = 4.62$) ve öğretmenlerin ($\bar{x} = 4.87$) puan ortalamaları saptanmıştır. Bu ifadeye ilişkin $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır. Yani, öğretmenlerin ifadeye katılma düzeyleri annelere ve babalara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu ifadeye anne ve babalara oranla daha fazla katılıyor olmalarının sebebi, meslekleri açısından incelendiğinde çocuklarla yakın iletişim ve alanları gereği almış oldukları eğitimin sonucu istismar olaylarının çocuk üzerindeki etkisini bilmeleri ve çocuklara daha fazla değer verdikleri için istismarı yapan kişilerin ceza alması gerektiğini düşünmeleri olabilir.

Bu araştırmayı destekleyen ya da konu ile ilgili diğer araştırma sonuçları da konuları itibarıyla aşağıda verilmiştir.

Cinsel İstismara Yönelik Araştırmalar:

Amerika da 1976-1986' yılında araştırmacılar, tüm ülkeyi temsil edecek şekilde seçilen 29 ildeki çocuk koruma hizmetlerinin kayıtları incelemiştir. Bunun yanı sıra, bu illerdeki yetkili uzmanlarından (güvenlik polisi, okul personeli, hastane personeli, tedavi sağlayıcılar, mahkeme personeli) bilgi toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre, 1976 yılındaki çalışma, rapor edilmesi gereken vakaların, sadece, yaklaşık olarak beşte birinden bahsetmektedir. Çalışmaya göre yıllar içinde fiziksel

ve cinsel istismar vakalarında artış vardır. Özellikle cinsel istismar vakalarında üç katı bir artış saptanmıştır (Crosson ve Tover, 2008).

Bagley ve Ramsay, Kanada'da yapılan çalışmada çocukluklarında cinsel istismara uğrayan 387 kadından % 17'sinin, uğramayanların da %9'unun depresyonda olduklarını, birinci gruptakilerin ikinci gruptakilerden daha düşük benlik saygısına sahip olduklarını belirtmişlerdir (Oates,1991: 141) .

Briere ve Runtz yaptıkları çalışmada çocukluğunda cinsel istismara uğramış 278 kız lisans öğrencisinde depresyon ve intihar davranışının istismar edilmeyenlere göre daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır (Oates, 1991: 141).

Oates'in (1991) çocukların cinsel olarak istismar edildiğini bilmediği bir grup hakkında öğretmenlerle yaptığı çalışmada, öğretmenlere çocuklarının okul başarısı sorulduğunda, çocukların 1/3'ünde okul başarısında gerilik, %15'inde daha saldırgan davranış ve %15'inde dikkat çekme davranışları görüldüğü belirtilmiştir.

Amerika'nın Chicago eyaletinde çalışma grubuyla, çocukluk döneminde cinsel istismara uğramış 1712 kurbanın konu ile ilgili anıları araştırılmıştır., Kurbanların bazıları , çocukluk dönemindeki cinsel istismarı geçici olarak unuttuklarını bildirmişlerdir (Epstein ve Bottoms, 1998).

İstanbul Üniversitesinde, cinsel saldırıların önlenmesi ve faillerin tedavisine yönelik, Ocak-Ekim 2002 tarihleri arasında, Bursa, İzmit, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, Çanakkale ve Balıkesir cezaevinde, çocuğa ve yetişkine karşı cinsel saldırı suçu nedeniyle hükümlü 102 kişi üzerinde yapılan çalışmada, saldırganlarının çoğunlukla saldırganın, mağduru tanıdığı, eylemin ev veya işyerinde gerçekleştiği, saptanmıştır. Cinsel saldırı sırasında fiziksel şiddetin kullanılmış çoğunlukla eylem önceden planlanmıştır (Gölge vd., 2002)

Türkiye'de Ergenlik öncesi çocuklarının cinsel istismara maruz oranı %9-18'dir Cinsel istismar aile içinden veya aileye yakın olan kişiler tarafından

yapılmaktadır. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu görülmekte, depresyon, düşük benlik saygısı, intihar davranışları, damgalanmışlık hissi, sigara, alkol ve madde kötüye kullanımını eşlik edebilmektedir (Topbaş, 2004).

Fiziksel İstismarla İlgili Yapılan Araştırmalar:

Milling Kinard (1980), yaptığı çalışmada fiziksel istismara uğramış çocukların saldırgan, az sosyalleşmiş ve diğerlerine güvenemeyen çocuklardır. İstismar edilmiş çocuklar, çoğunlukla üzgün, mutsuz, sevilmeyen ve kötü davranan, içine çekilmiş ve somurtkan olduğu görülmüştür (Howe, 2005).

A.B.D.’de 1987 yılında incelenen 494 olguda, kurbanların yaşları 5 aylıktan,18 yaşına kadar çeşitlilik göstermekte ve ortalama kurban yaşı 9 civarında görülmektedir (Polat, 2006a: 93).

Başbakanlık aile araştırma kurumu tarafından 1997 yılında yapılan araştırmalarda, 7 ile 14 yaş aralığında, kritik bir dönemde olan çocukların, %24’ünün şiddetin açık biçimde ve ayrıntılı olarak sergilendiği ve polisiye filmleri izlediklerini saptamışlardır (Adak, 2004).

Mersin İl Merkezinde “Sokakta Çalışan ya da Yaşayan Çocuklarda İstismarın Boyutları ve Etkileyen Faktörler” konulu ve nisan-eylül 2002 tarihleri arasında yürütülen araştırmada, çocukların 591’inin aile içinde istismara maruz kaldığı, bunun 22’sinin sözlü, 569’unun ise fiziksel istismar olduğu saptanmıştır. Ailede istismarı uygulayan baba olup istismara uğramayışının $7,8 \pm 2,2$ yaş ve olduğu, çocukların 507’sine dayak ve 62’sine ise işkenceye varan düzeyde dayak uygulandığı ortaya konmuştur. Aile dışında istismarla karşılaşan 593 çocuğun istismara uğrama yaşının $9,1 \pm 2,2$ ve bunun 49’u sözlü, 544’ü ise fiziksel istismardır. İstismarı en çok uygulayan kişinin öğretmendir (Yunusoğlu, 2007).

Çakıcı’nın 2002 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, çocuk istismarının madde kullanımına etkisi konulu çalışmasında, Ağır fiziksel ve psikolojik istismara

ve ihmal davranışlarına maruz kalan çocuklarda sigara alkol ve uyuşturucu madde kullanımı daha fazla görülmüştür (M. Çakıcı, 2002).

Çakıcının 2002 yılında 2177 öğrencinin katılımıyla Kadıköy-İstanbul'da çocuk istismarının öfke ve ifade tarzına etkisi konulu araştırmada, istismar sıklığının artması ile öfke ve içe yöneltilen öfke puanlarında anlamlı yükselme tespit edilmiştir. (E. Çakıcı, 2002)

İşman'nın 2003 yılında yaptığı çocukluk çağı istismar ve ihmalinin çocuk suçluluğuna etkisi konulu çalışmada, hükümlü çocuklar %94.2'sinde ailesinde dövüldüğünü, %34.6'sının aşırı şekilde dövüldüğü, % 36.5'inin aile içinde sürekli olarak aşağılayıcı ve tehdit edici ya da küçük düşürücü davranışlara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar ailelerinde ihmal edildiğini bildirmişlerdir. Araştırmada, hükümlü çocukların yaşadıkları istismar ve ihmale, suça karışma arasında bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir (İşman, 2003).

Şiddet uygulayan erkeklerin %74'ünün öğrenim düzeyi ortaokul ve daha alt düzeydedir. % 73'ünün düzenli bir işi bulunmamaktadır. %6'sının bir psikiyatrik rahatsızlığı bulunmaktadır. Olguların yarısından çoğunun %59'unun kendi ailesinde şiddete maruz kalmış olduğu ya da en azından bu tip bir olaya tanık oldukları saptanmıştır (Polat, 2007: 354).

Duygusal İstismara İlişkin Araştırmalar:

Tencer (2002) çocukluğunda duygusal istismara uğrayan bireylerin erken adölesan dönemindeki yakın arkadaşlık ilişkilerini incelemek üzere 13-14 yaşları arasındaki 103 adölesan üzerinde bir yıl süreyle takip edilerek yaptığı araştırmada istismara uğrayan adölesanların, arkadaşlarıyla daha az yakın ilişki kurabildikleri, daha az arkadaşlıklara sahip oldukları, kişiler arası ilişkilerde daha yeteneksiz oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Aktaran: Durmuş oğlu, 2005: 39).

Wolfe ve Francis (2007) de yaptığı araştırma sonucuna göre, istismarcı babaların daha fazla akıl sağlığı kaygısı (depresyon, düşmanlık ve paranoyak düşünce gibi), ebeveynlikte daha fazla kaygı ve çocuklarına önemli ölçüde az empati gösterdiklerini saptamışlardır. İstismarcı babaların çocukların duygusal ifadelerini öfke ve nefret gibi olumsuz duygular olarak algılama olasılıkları da daha fazladır (Wolfe ve Francis, 2007).

Sözduyar (1989) öğretmenlerin çocuk istismarına yönelik görüşleri konulu araştırmasında öğretmenlerin duygusal istismarın kapsamı içindeki davranışları, çocuğun maruz kaldığı en önemli istismar türü olarak algıladıklarını belirtmiştir.

Durmuş oğlu (2005) çocukluk örselenme yaşantıları ile bazı değişkenlerin, ergenlerin yakın ilişkilerindeki ilişkisel benlik saygısı, ilişkisel depresyon ve ilişkisel saplantılı düşünceleri üzerindeki etkisini incelemiş ve bunun sonucunda çocukluk örselenme yaşantılarından fiziksel ve duygusal istismar ile ergenlerin ilişkisel benlik saygısı puanları arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki olduğu, ilişkisel depresyon puanları ile çocukluk örselenme yaşantıları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Savi'nin 2006 yılında Denizlide yapmış olduğu araştırmada, ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ve ihmal düzeyleri ile benlik algısı ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin algıladıkları duygusal istismar ve ihmal düzeyleri yükseldikçe benlik algılarının düştüğü ve kendilerini olumsuz olarak algıladıkları; bunun da ergenlerin stres ve diğer olumsuz olaylara karşı daha dirençsiz, yetersiz; düşmanca tutum ve davranışlara daha yakın oldukları görülmüştür.

Ondokuz mayıs üniversitesinde, 2004 ve 2008 tarihleri arasında cinsel istismara uğradığı iddiası ile adli makamlarca muayeneye gönderilen 72 çocuk olgusu üzerinde yapılan çalışmada, istismar özellikleri ile bedensel ve ruhsal etkilenmelerinin boyutlarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, büyük yaştaki çocukların, birden fazla istismara uğradıkları, kız çocuklarında cinsel

istismarın arttığı, istismar kurbanlarının tehdit edildikleri ve yaşadıkları istismardan dolayı psikiyatrik tanı aldıkları saptanmıştır (Akbaş vd. 2009).

İstismarların Türlerine Göre İncelendiği Araştırmalar:

İzmir Çocuk İstismarı Araştırma Grubu'nun 18 aylık deneyimi sonucunda psikiyatri polikliniğine başvuran çocuklar arasında yapılan araştırmada %36 oranında fiziksel ve duygusal istismar saptanmıştır. İstismar tipi %85'inde duygusal, %66'sında fiziksel,%38'inde cinsel olarak tanımlanmış, cinsel istismar olgularının tümüne, duygusal istismarda eslik etmiş, olguların %13'ünde ise üç tip istismar birden saptanmıştır (Kocaer, 2006).

Hergüner' in 2009 yılında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Çocuk Psikiyatri Kliniğinde, farklı travmatik olaylardan sonra stres bozukluğu geliştiren altı yaş öncesi çocuklardaki belirtileri incelemiştir. Çalışmaya alınan 12 okul öncesi çocuğundan, 3 olguda fiziksel istismar, 2 olguda cinsel istismar, 3 olguda tıbbi girişim, 4 olguda ise araç içi ve dışı kazaya maruz kalmışlardır. Bu çocuklarda en sık görülen travma sonrası stres belirtileri, yalnız kalamama, uyku sorunları, yeni ortaya çıkan korkular ve aşırı uyarılmış olarak belirlenmiştir (Hergüner, 2009).

Gazi üniversitesinde 2001-2004 yıllarında yapılan araştırmada, 94ü istismar tanısı incelenmiştir. Bu olgulardan %60 ı cinsel istismar, %15i fiziksel istismar, %12si ihmal olgularıdır. %10 olguda hem fiziksel hem cinsel istismar görülmüştür. İki tane de Münchhausen by proxy (MSBP) olgusu izlenmiştir (Vatansever vd, 2004).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Araştırmada elde edilen verilere bakıldığında, öğretmenler, anne ve babaların çocuk istismarına ve ihmali konusunda bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynleri, anketler de yer alan ifadelerin çoğunluğuna, büyük oranda istismardır/ihmaldir yanıtını vermişlerdir. Ancak istismarın ve ihmalin türüne ilişkin yapılan sınıflama da, okul öncesi eğitimi öğretmenlerin ve ebeveynlerin birden fazla istismar ve ihmal türüne dahil edilebileceği beklentisi yüksek olan ifadelerde bile çoğunlukla yalnızca bir istismar/ihmal türüne yönelik yanıt verme eğiliminde oldukları görülmüştür.

Araştırmanın birinci problem cümlesi doğrultusunda, okul öncesi öğretmenlerinin anketlerdeki çocuk istismarı ve ihmaline yönelik ifadeleri büyük oranda istismar/ihmal olarak kabul ettikleri saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci problem cümlesi doğrultusunda, istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketine öğretmenlerin çoğu ifadeye yüksek oranda katılmış oldukları ve öğretmenlere yönelik (kıdem, iş doyumu, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) değişkenlerin ankette yer alan ifadelere katılma oranlarını etkilemediği bulunmuştur. Ancak eğitim değişkeninde 21-23. ifadelerde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. “ İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocuklarında rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır” ifadesine, ön lisans mezunu öğretmenlerin, lisans mezunu öğretmenlere oranla daha yüksek oranda katıldığı “Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.” İfadesine, lisans mezunu öğretmenlerin, ön lisans mezunu öğretmenlere oranla daha yüksek oranda katıldığı görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü problem cümlesi doğrultusunda, okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmali olan ifadeleri büyük oranda istismar/ihmal olarak kabul ettikleri saptanmıştır.

Araştırmanın dördüncü problem cümlesi doğrultusunda, okul öncesi çocuğa sahip ebeveynlerin istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinde yer alan çoğu ifadeye yüksek oranda katılmış oldukları görülmektedir. Ebeveynlerin (ekonomik durum, eğitim durumu, annelerin ve babaların iş durumları, sahip oldukları çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) değişkenlerinde, istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinde yer alan bazı ifadelerde anlamlı farklılık saptanmıştır. “Çocuklar şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.” şeklindeki 12 ifadeye çalışan annelerin çalışmayan annelere oranla daha yüksek, memur olan babaların işçi olan babalara oranla daha yüksek katıldıkları, “Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.” şeklindeki 13. ifadeye ise, ekonomik durum algıları iyi olan ailelerin, yetersiz olan ailelere oranla, lisansüstü mezunu anne babaların orta öğretim mezunu anne babalara oranla, memur olan babaların işçi olan babalara oranla daha yüksek oranda katıldıkları görülmüştür. 21 . ifadede ise “ İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocuklarında rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır”, memur olan babaların işçi olan babalara oranla, işçi olan babaların serbest meslek sahibi babalara oranla, 2 ya da daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlerin tek çocuk sahibi ebeveynlere oranla, her iki çocuğa da sahip olan ebeveynlerin, kız çocuğuna sahip ebeveynlere oranla daha yüksek oranda katıldıkları görülmüştür. “Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır” şeklindeki 23. ifadeye ise çalışan annelerin çalışmayan annelere oranla daha düşük oranda katıldıkları görülmüştür.

Araştırmanın beşinci problem cümlesi doğrultusunda, öğretmenler ve ebeveynler arasında istismar ve ihmali önlemede uygulanabilecek çözüm önerileri anketinde yer alan bazı ifadelerde anlamlı farklılık saptanmıştır.

“Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır” ,ifadesine öğretmenlerin, babalara ve annelere oranla daha yüksek oranda katıldıkları,“Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.” “Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.” “18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.” ifadelerine öğretmenler ve anneler, babalara oranla daha yüksek oranda katılmışlardır.

“Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.” “Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır.”şeklindeki 17 ve 23. ifadelere öğretmenlerin, anne ve babalara oranla daha yüksek oranda katıldıkları belirlenmiştir.

Sonuç olarak “istismar ve ihmaline yönelik görüşler” anketindeki ifadeler ile “istismar ve ihmali önlemeye yönelik çözüm önerileri” anketindeki önerilere okul öncesi öğretmenlerin ve ebeveynlerin yüksek oranda katıldıkları söylenebilir.

Öneriler

- İstismar ve ihmali önleme anketinde yer alan önerilerin doğru tespitler olduğu bu araştırma bulgularıyla da ortaya konulmuş olup gerek öğretmenler gerekse ailelere yönelik öneriler hayata geçirilmesi konusunda ilgililer uyarılmalı ve öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Okulöncesi eğitimi öğretmenleri, ankette yer alan öneri ifadelerini dikkate alarak çözüm getirebilecekleri ifadelere yönelik çalışmalar planlamalı ve uygulamalıdır.
- Ebeveynler ankette yer alan öneri ifadelerini dikkate alarak çözüm getirebilecekleri ifadelere yönelik çalışmaları planlamalı ve uygulamalıdır ayrıca bu konudaki eğitim çalışmalarına katılmalıdır.

- Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, çocuk istismarı ve ihmali konusun sürekli gündemde tutulmasıyla toplumun duyarlılık düzeyinin artırılması sağlanmalıdır.
- Aile eğitimi açısından var olan AÇEV gibi kuruluşların çocuk istismarına yönelik çalışmalara yer vermeleri sağlanmalı ve bu tür kuruluşların sayısı artırılmalıdır.
- Çocuk istismarının olabileceği risk kapsamındaki aileler sağlık kuruluşlarınca, okul yönetimi ve yerel belediyeler sivil toplum kuruluşları tarafından denetlenmeli ve düzenli takibinin yapılması ve risk grubu olan ailelere gerekli yardım ve destek hizmetleri sağlanmalıdır.
- İstismara uğrayan çocuklarda, çeşitli problemler, (madde bağımlılığı, yasaları çiğneme, intihar vb.) görülebileceğinden bu çocukların tedavisine yönelik çeşitli kurumlar oluşturulmalıdır.
- Okul öncesi eğitimde istismara uğramış çocukların belirlenmesine ve bu çocuklardaki istismar ve ihmalin çocukları etkileme boyutlarına yönelik araştırmalar planlanabilir.
- İstismar ve ihmali önlemeye yönelik hazırlanacak eğitim programlarında konu ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapıp eğitimin etkinlik düzeyi araştırılabilir.
- Farklı yaş düzeylerindeki çocukların anne ve babalarının çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki görüşlerine yönelik araştırmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

Adak, N. (2004). Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet. <http://www.yesevi.edu.tr/bilig/biligTur/pdf/30>, Erişim Tarihi: 16.09.2009

Aral, N. (2002). Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı, İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

Akar, T. (2007). Sarsılmış Bebek Sendromu. Çocuk İstismarı Ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Akay, M. (2003). Gelişimi Tehlikede Olan Çocuklar. (Editör: A. Ataman). Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Yayıncılık.

Akbaş, S. ,Turla, A. , Karabekiroğlu, K. , Şenses, A. , Karakurt, M.,Taşdemir, G. Böke, Ö. (2009). Adli Makamlarca Çocuk Psikiyatrisi Polikliniğine Gönderilen Cinsel İstismara Uğramış Çocukların, İstismar Şekilleri, Ruhsal ve Fiziksel Muayene Özellikleri. Adli bilimler Dergisi, 8(1), 24-32

Aktaş, Y. (1991). “ Ankara’da Bulunan Çocuk Yuvalarında Kalan 9-12 Yaş Grubu Korunmaya Muhtaç Kız ve Erkek Çocuklarında Korku Yaygınlığı ve Karşılaştırmalı Bir Araştırma” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniveritesi, Aktaran kaynak: Arslan E. (2004) Çocuklarda Korku (Editör: N. Koçak) Çocuk ve Aile Yazıları. Konya: Atlas Kitapevi.

Aktaş, A. (2006). Aile İçi Şiddet (1. Basım). Ankara: Elma Yayın Evi.

Arabacı, S. (2007). İlköğretim İkinci Kademesindeki Çocuklara Yönelik İstismarın ve İhmalin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Aral, N. ve Gürsoy, F. (2001). “Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı” Milli Eğitim Dergisi, 151, 5

Arıcı, Ş. (2009). Aile İçi Şiddeti Önleme Yolları Nelerdir? http://www.selcukarici.com/evlilik_aile_danismanligi/aile-ici-siddeti-onleme-nin-yolları.html, Erişim tarihi: 28.06.2009

Artuç, M. ve Gedikli C. (2007). T.C.K-C.M.K-CGİK. Çocuk Koruma Kanunu ve 5560 Sayılı Kanunla Gelen Yenilikler. Ankara: Kartal yayıncılık.

Atauz, S. (1991). Sanayi Kesiminde Çalışan Çocuklar (Editör: E Konaç, İ. Gürkaynak Ve A. Egemen) Çocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.

Aydın, M. (1997). Ailede Geçimsizlik ve Çocuk, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, Konya.

Balaban, C. (1997). İlkokul Dönemi Çocuk Eğitiminde Ödül Ceza Yöntemleri Ve İstismarın İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü, İzmir.

Baran, A. ve Erbaydar, N. (2008). Yasak İlişki: Ensest. www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/.../ensest08012009.doc, Erişim Tarihi: 06.01.2008.

Barners, E. , Noll, G. , Putnam, W. ,Trickett, K. (2009). Sexual And Physical Revictimization Among Victims Of Severe Childhood Sexual Abuse. Child Abuse&Neglect, 33, 412-420.

Bilir, Ş., Arı M, Dönmez, N. ve Güneysu, S. (1991). 4-12 yaşları arasında 16.100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme, (Editör: E Konaç, İ. Gürkaynak ve A. Egemen) Çocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.

Briere, J. (1992). Child Abuse Trauma. Sage Publications, USA. Aktaran kaynak: Çakıcı Ebru (2002) Çocuk İstismarının Öfke ve İfade Tarzına Etkisi,

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Byers, J. (1991). Çocuk İstismarını Önleme: Önleyici Programlar ve Halk Eğitimi (Editör: E Konanç, İ. Gürkaynak ve A. Egemen) Çocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.

Crosson-Tower, C. (2008). Understanding Child Abuse and Neglect (Sevent Edition) America: Pearson Basım.

Cummings, M. (1997). Marital Conflict, Abuse, And Adversity In The Family And Child Adjustment (Editör: D. Wolfe, J. McMahon ve D. Peters) London: Sage Publications.

Cüceloğlu, D. (1999). İçimizdeki Çocuk (25.Basım). İstanbul: Altın Kitap Yayınları.

Cüceloğlu, D. (1995). İçimizdeki Biz (29.Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Cüceloğlu, D. (2003). İnsan Ve Davranışı (7. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). Çocuk ve Ergende Ahlak Gelişimi. Konya: Nobel Yayınları.

Çağdaş, A. (2003). Anne-Baba-Çocuk İletişimi. Konya: Nobel Yayınları.

Çakıcı, M. (2002). Çocuk İstismarının Madde Kullanımına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakıcı, E. (2002). Çocuk İstismarının Öfke ve İfade Tarzına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakmak, D. (2009). Türkiye’de Çocuk Gelinler. <http://web.hitit.edu.tr/dirençakmak/> Erişim tarihi: 24.07.2009.

Çamurdan, A. (2007). Çocuk İhmali. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Çiftçi, A. ve Biçici, İ.(2005). Aile Rehberi. Ankara: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Doll, L. (1992). Self-Reported Childhood and Adolescent Sexual Abuse Among Adult Homosexual and Bisexual Men. *Child Abuse & Neglect*, USA: Vol. 16, pp. 855–864.

Durmuşoğlu, N. (2005). Çocukluktaki Örselleyici Yaşantıların Ergenlikte Yakın İlişki Doyumuna Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dursunkaya, D. (2007). İstismar ve Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Elibol, N. (01.10.2007). Korkutan Rapor. Türkiye, 3.

Epstein, A. ve Bottoms, L. (1998). Memories of Childhood Sexual Abuse: A Survey of Young Adults. *Child Abuse & Neglect*, USA: Vol. 22, pp. 1217–1238,

- Eroğlu, Yunusoğlu, A. (2007) “Mersin’in Kanayan Yarası: “Sokakta alışan çocuklar”. http://www.mersin.edu.tr/icerik_p.php?hid=585, Erişim tarihi: 24.12. 2007.
- Faller, K. (1990).Understanding Child Sexual Maltreatment. London: Sage Publacations.
- Francis, J ve, Wolfe A.(2008). Cognitive and Emotional Differences Between Abusive and Non-Abusive Fathers. Child Abuse & Neglect, USA: 32, 1127–1137.
- Gölge, Z., Yavuz, F., ve Yüksel, ř. (2006). Cinsel Saldırđan Profili. Adli Tıp Dergisi, İstanbul: 20(1), 1-17.
- Günay, C. (2008). şiddetin Bahanesi Olmaz (1.Basım). İstanbul: Tepe Yayınları.
- Günce, G. (1991) ocuğun Cinsel İstismarı (Editör: E. Konanç, İ. Gürkaynak Ve A. Egemen). ocuk İstismarı ve İhmali. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.
- Hergüner, S. (2009). Okul Öncesi Döneminde Travma Sonrası Stres Bozukluğu. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 10, 100.
- Horwath, J. (2007). Child Neglect: Identification and Assessment. China: Pallagrev
- Howe, D. (2005). Child Abuse and Neglect. China: Palgrave
- Iwaniec, D. (1995). The Emotionally Abused and Neglected Child. Identification, Assesment and Intervention. Chichester: Wiley. Akrotan

Kaynak: Horwath, J. (2007). Child Neglect: Identification and Assessment. China: Pallagrev

İşman, Ş. (2003). Çocukluk Çağı İstismarı ve İhmalinin Çocuk Suçluluğuna Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Jan, M. (1999) Emergency Department Evaluation of a Child Abuse. Emerg Med. Clin North Am; 17:575-593 Aktaran Kaynak: Arabacı, S. (2007). İlköğretim İkinci Kademesindeki Çocuklara Yönelik İstismarın ve İhmalin Çeşitli Değişkenler Yönünden İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Javad, H. ve Wesley, D. (1998). The Impact of Family Violence on Children And Adolescents. London: Sage Publications.

Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, A. (2004). Çocuk İstismarı Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47,140-151.

Karaman, Y. (1993). İlkokul Öğretmenlerinin Gözlemlerine Göre Çocukların Aileleri Tarafından İstismar ve İhmali, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (12.Basım). Ankara: Nobel yayıncılık .

Karasar, N. (2005). Araştırmalarda Rapor Hazırlama (13.Basım). Ankara: Nobel yayıncılık.

Kars, Ö. (1994). Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kaynak, H. ve Hatipoğlu, N. (2007). Çocuk İstismarı ve Ceza Hukuku. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Kepme Ch, Silverman Fn, Steele Bf. (1962) ; The Battered Child Sendrome. JAMA Aktaran: Kars, Özcan (1994). Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kocaer, Ü. (2006). Hekim ve Hemşirelerin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Farkındalık Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Koçak, N. (2003). Ana ve Çocuk Sağlığı. Ankara: 4. Akşam Kız Sanat Okulu Matbaası.

Korbin J. (1977a). "Child Abuse And Neglect Issues On Innovation And Implementation" Child Abuse Treatment Of The Second Annual National Conference On Child Abuse An Neglect Volume 1.

Korbin J. (1977b). "Child Abuse And Neglect Issues On Innovation And Implementation" Changing Family Boles And Structures:Impact On Child Abuse Neglect?: A Cross-Cultural Perspective Proceedings Of The Second Annual National Conference On Child Abuse An Neglect Volume 2.

Koşar, N. (1989). Sosyal Hizmetlerde Aile Ve Çocuk Refah Alanı: Ankara T.C. Basbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları Akrtan Kaynak: Mangalçı, B. (2002). Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Çocuk İstismarı Be İhmaline Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kurtay, D. (2007). Çocuk İhmal Ve İstismarının Önlenmesi. <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/cocukistismariveonlenmesi.doc>, Erişim Tarihi: 15.05.2008.

Lynch, M. (1991) Çocuk İstismarı ve İhmali. (Editör: E Konanç, İ. Gürkaynak Ve A. Egemen). Çocuk İstismarı Ve İhmali. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.

MacMillan, L. , Jamieson, E., ve Walsh C. (2003) Reported Contact With Child Protection Services Among Those Reporting Child Physical and Sexual Abuse: Results From a Community Survey. *Child Abuse & Neglect*, 27, 1397–1408.

Mangalçı, B. (2002). Lise 2. Sınıf Öğrencilerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Oates, K. (1991). Çocukların Cinsel İstismarın Kalıcı Etkileri (Editör: E Konanç, İ. Gürkaynak Ve A. Egemen). Çocuk İstismarı ve İhmali Ankara,: Gözde Repo Ofset Matbaacılık, 45-55.

Oral, R. (2007). Çocuk Koruma Merkezi Modeli, Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi.

Parlar, A. (2004). Türk Ceza Kanunu. Ankara: Bilge Yayın evi.

Polat, O. (2001). Çocuk Ve Şiddet. İstanbul: Der Yayıncılık.

Polat, O. (2006a). Aile İçi Cinsel Tecavüz Ensest. İstanbul: Nokta Kitap.

Polat, O. (2006b). Dövme Beni (1. basım). İstanbul: Elma Basım.

Polat, O. (2007a). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı (1. Basım). Ankara: Seçkin yayıncılık.

Polat, O. (2007b). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2 Önleme ve Rehabilitasyon (1. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Polat, O ve Dokgöz, H. (2007). Munnchhausen Sendromu (Editör: Polat Oğuz) Çocuk İstismar Ve İhmalini Önleme Tanımlar. Ankara: Seçkin yayıncılık.

Polat, O. (2009). Sokakta Çalışan Çocuklar. <http://www.adlitip.org/?p=46>, Erişim tarihi: 11.06.2009.

Richard, J. (2001). The Commercialsexual Exploitation of Childeren in the us Canada and Mexico. Estes Neil Alan Weiner September Amended April 2002 http://www.sp2.upenn.edu/~restes/CSECFiles/Abstract_010918.pdf, Erişim tarihi: 17.12.2008

Runyan, D, Corrine, W, Ikeda, R, (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. Geneva, 2002; 57-86. Aktaran: Topbaş, M. (2004). “İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı” TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3-4

Sas, L. (1997). Sexually Abused Children as Witnesses Progress and Pitfalls (Editör: Wolfe A. David, Mcmahon J. Robert Ve Peters Dev. Ray) London: Sage Publications

Savi, F. (2006). Ergenlerde Duygusal İstismar ve İhmali İle Benlik Algısı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki (Editör: H. Tekışık). Çağdaş Eğitim Dergisi, 329,17-22

Saygılı, S. (2004). Çocuklarda Davranış Bozuklukları. İstanbul: Elit Yayınları

Seyyar, A. (2009). Aile İçinde Çocuklara Yönelik Şiddete Karşı Sosyal Politikalar. <http://www.kamu.iş.org.tr/pdf/545.pdf>, Erişim tarihi: 15.07.2009

Schött C. ve Frank R. (1991). İstismar ve İhmal Edilen Çocukların Sağaltımı (Editör: E Konanç, İ. Gürkaynak ve A. Egemen). Çocuk İstismarı Ve İhmali Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık, 351

SHÇEK (2009). Çocuk Yuvaları. <http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/cocuk/cocuk-yuvalari.asp>, Erişim tarihi: 22.04.2009

SHÇEK (2009). Koruyucu Aile Hizmetleri. <http://www.shcek.gov.tr/hizmetler/koruyucu-aile-hizmetleri/.asp>, Erişim tarihi: 22.04.2009

Sözduyar, H. (1989). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sudermann, ve Jaffe, (1997). Children and Youth Who Witness Violence (Editör: Wolfe A. David, McMahon J. Robert Ve Peters Dev. Ray) London: Sage Publications

Sütlaş, M. (2004). 183 Alo Kadın Çocuk Danışma Hattı. <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=3184>, Erişim tarihi: 16.07.2009.

Şahin, F. (2007). Çocuk İstismarının Tanımı Epidemiyolojisi ve Multidisipliner Yaklaşımın Önemi. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi Basım Evi,

Şimşek, F. , Ulukol, B ve Bingöller B. (2004). Adli Bilimler Dergisi, Sayı 3, 47-52

Tan M. (1991). Öğretmen Dayacağı. (Editör: E Konanç, İ. Gürkaynak Ve A. Egemen). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Önlenmesi. Ankara: Gözde Repo Ofset Matbaacılık.

Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı Ve İhmali; Psikiyatrik Yönleri Hacettepe Tıp Dergisi, 3, 82-86.

Taşçı, M. ve Sadık, G. (1998). Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Ankara: T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları

Tıraşçı Y. ve S. Gören (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. Dicle Tıp Dergisi, 1, 70-74

Topbaş, M. (2004) İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3-4

T.İ.K (TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU). (2007) <http://www.mebsis.meb.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.01.2008.

UNICEF, Türkiye Temsilciliği (2002). Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar. Ankara: UNICEF.

Uysal, A. (1998). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılamada Hemşire ve Ebelerin Bilgi Düzeylerinin Saptanması, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Uysal, G. ve Gürsel, S. (2009). 125 Bin Çocuk İşçi Okula Gitmiyor, 30 Bini Hiç Gitmemiş. <http://www.betam.bahcesehir.edu.tr/userfiles/file/arastirmaNotu033.doc>, Erişim tarihi: 25.05.2009.

Ülgen, G. ve Fidan, E. (2002). Çocuk Gelişimi (9. Basım). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Vatansever, Ü. , Duran, R. ve Yolsal E. (2004) Pediatrik Acilde Çocuk İstismarı Ve İhmali Olasılığını Akılda Tutalım. Türk Pediatri Dergisi, 39(120), 4.

Yaşar, A. (2007). Çocuk İstismarının Hukuksal Boyutu. (Editör O.Polat). Çocuk İstismarı Önleme ve Rehabilitasyon. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yavuzer, H. (2006). Anne-Baba ve Çocuk (10.BASIM). İstanbul: Remzi kitapevi.

Yenibaş, R. (2002). Aile İçi İstismarın Ergenin Uyumsuzluk Düzeyi İle İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Yörükoğlu, A. (2006). Çocuk Ruh sağlığı (28. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.

Zeytinoğlu, S. (2001). Çalışan Çocukların İstismarı ve İhmali. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi

Ek-1

Tablo-26: İstismar ve İhmali Önlemede Uygulanabilecek Çözüm Önerileri Anketinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yükleri Tablosu

Önemeye yönelik ifadeler	Faktör yükleri
1) Aile içinde istismar ve ihmali önlemeye yönelik kanuni yaptırımlar artırılmalı ve yetkili kurumlarca uygulanmalıdır.	.595
2) Özel telefon hattı ya da çocuğa yardım amacıyla görevlendirilmiş uzmanların sürekli görev aldığı karakol ya da hastane birimleri gibi özel yapılandırılmış birimler artırılmalıdır.	.600
3)Ailelere, devlet belediyeler yada sivil toplum kuruluşlarıyla, çocuk bakımı ve yetiştirmede uzman kişilerin vereceği yardım ve danışma hizmetleri sağlanmalıdır.	.650
4) Devlet yardımı ve aracılığıyla, anne baba grupları kurularak çocuk yetiştirme ile ilgili problemlerde grup rehberliği yapılarak ailelere yardımcı olunmalıdır.	.524
5) Aileler sağlıklı bir aile yapısı oluşturabilmek için kişiler arası iletişim/çocuk eğitimi gibi konularda yaygın eğitime alınmalıdır.	.628
6)Devlet yardımıyla ailelerin aile danışmanlarına gidebilme olanakları sağlanmalıdır.	.578
7) Devlet belediye ya da sivil toplum kuruluşlarınca, istismar ve ihmal olan evlerde, çocukların geçici olarak evden uzaklaştırılarak, her tür ihtiyaçlarının karşılanacağı bakım evleri sağlanmalıdır.	.560
8) Ailede istismar ve ihmal konusunda basın ve diğer kitle iletişim araçları aktif olmalı, konuyu gündemde tutmalıdır.	.591
9) Devlet aracılığıyla aile planlaması kampanyaları yürütülerek, ailelerin çok sayıda çocuk yüzünden yıpranmalarının önüne geçilmelidir.	.491
10) 18 yaşın altındaki çocukların evlendirilmelerinin önüne geçilmelidir.	.484
11) Devlet, özel kurumlar ya da üniversiteler tarafından aile yapıları araştırılıp, istismar ve ihmal konusunda yüksek risk taşıyan aileler düzenli aralıklarla değerlendirilmeli, yardım ve müdahale amacıyla ailelerde ortaya çıkan değişiklikler belirlenmelidir.	.668
12)Çocuklar, şiddet ve pornografi içeren yayınlardan, radyo ve TV. Programlarından uzak tutulmasına yönelik tedbirler alınmalıdır.	.378
13)Çocuklar şiddet ve pornografi içerikli konuşmaların yapıldığı ortamlardan uzak tutulması sağlanmalıdır.	.465
14)Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak çocuk yetiştirme yurtlarına yerleştirilmelidir.	.604
15) Sürekli istismar ve ihmal olan evlerde, çocuklar sürekli olarak evden uzaklaştırılarak koruyucu aile bakımına verilmelidir.	.500
16) Ailelerin, stresle sağlıklı bir biçimde başa çıkmalarının kolaylaşması için psikolojik yardım hizmetleri yaygınlaştırılmalı ve bu hizmetlerin alınması kolaylaştırılmalıdır.	.631
17) Çocukların aile içinde herhangi bir istismar ya da ihmale maruz kalması durumunda başvurabilecekleri ve bu sorunu dile getirebilecekleri birimlerin sayısı artırılmalıdır.	.654
18)Okul eğitim programlarında istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğrencilere anlatılmalıdır.	.521
19)Düzenlenecek olan hizmet içi eğiti çalışmalarıyla istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı öğretmenlere anlatılmalıdır.	.533
20) Yaşam boyu eğitim anlayışı içerisinde istismar ve ihmalin her çeşidi ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı anne babalara anlatılmalıdır.	.507
21) İstismar ve ihmalin önlenmesi için çocukların da rol alabilecekleri sivil toplum örgütlerinin kurulması sağlanmalıdır	.543
22) İstismar ve ihmal olan evlerde çocuklar geçici olarak koruyucu aile bakımına verilmeli, bu süre içerisinde ebeveynlerin zorunlu olarak istismar ve ihmali önleyici terapi uygulamaları sağlanmalıdır.	.551
23)Çocuğu istismar/ihmal eden aile bireyine ve kişilere, yasal yaptırımlar uygulanmalıdır	.627